

T.C.
NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
MUHASEBE FİNANSMAN BİLİM DALI

TEKNOLOJİ GELİŞTİRME BÖLGELERİ İLE ORGANİZE
SANAYİ BÖLGELERİNDEKİ TEŞVİKLER, TEŞVİKLERİN
ÖNEMİ VE GÜNCEL MUHASEBE UYGULAMALARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Davut AKAR

Niğde
Haziran, 2025

T.C.
NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
MUHASEBE FİNANSMAN BİLİM DALI

TEKNOLOJİ GELİŞTİRME BÖLGELERİ İLE ORGANİZE SANAYİ
BÖLGELERİNDEKİ TEŞVİKLER, TEŞVİKLERİN ÖNEMİ VE GÜNCEL
MUHASEBE UYGULAMALARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Davut AKAR

Danışman
Prof. Dr. Abitter ÖZULUCAN

Niğde
Haziran, 2025

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “TEKNOLOJİ GELİŞTİRME BÖLGELERİ İLE ORGANİZE SANAYİ BÖLGELERİNDEKİ TEŞVİKLER, TEŞVİKLERİN ÖNEMİ VE GÜNCEL MUHASEBE UYGULAMALARI” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ve akademik kurallar çerçevesinde tez yazım kılavuzuna uygun olarak tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmamın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım. 18/06/2025

Davut AKAR

ÖNSÖZ

Bu tez çalışmasında, sanayileşme politikalarının önemli bir parçası olan Teknoloji Geliştirme Bölgeleri (TGB) ile Organize Sanayi Bölgeleri (OSB)'nde uygulanan teşviklerin yapısı, önemi ve bu teşviklerin güncel muhasebe uygulamaları çerçevesindeki yansımaları ele alınmıştır. Gelişen ekonomik sistem içerisinde, devlet desteklerinin üretim, yatırım ve istihdam üzerindeki etkileri her geçen gün daha da önem kazanmakta; bu kapsamda teşvik sistemlerinin doğru anlaşılması, değerlendirilmesi ve kayıt altına alınması hem kamu hem de özel sektör açısından stratejik bir gereklilik haline gelmektedir. Bu doğrultuda hazırlanan bu tez, teorik altyapının yanında uygulamaya dönük analizleri de içeren bütüncül bir yaklaşım sunmayı amaçlamaktadır.

Çalışmanın planlanmasından tamamlanmasına kadar geçen süreçte, akademik rehberliği, kıymetli yönlendirmeleri ve engin bilgi birikimiyle tezime önemli katkılar sağlayan danışman hocam Sayın Prof. Dr. Abitter ÖZULUCAN'a teşekkürü bir borç bilirim. Hocamın göstermiş olduğu sabır, anlayış ve akademik destek, çalışmamın daha sağlam temellere oturmasını mümkün kılmıştır.

Ayrıca bu sürecin en başından itibaren yanımda olan, manevi desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen ve her koşulda beni yüreklendiren kıymetli eşime ve sevgili çocuklarıma da içten teşekkürlerimi sunarım. Yoğun akademik çalışma temposu içerisinde göstermiş oldukları anlayış ve sabır, bu çalışmanın ortaya çıkmasında büyük bir motivasyon kaynağı olmuştur.

Bu tez sadece akademik bir sorumluluğun yerine getirilmesi değil, aynı zamanda ülkemizin kalkınmasında önemli bir yere sahip olan sanayi politikalarının ve muhasebe uygulamalarının daha iyi anlaşılmasına katkı sunmak adına atılmış bir adımdır. Elde edilen bulguların, bu alanda çalışma yürütecek araştırmacılara ve uygulayıcılara fayda sağlaması en büyük temennimdir.

Davut AKAR

ÖZET
YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEKNOLOJİ GELİŞTİRME BÖLGELERİ İLE ORGANİZE SANAYİ
BÖLGELERİNDEKİ TEŞVİKLER, TEŞVİKLERİN ÖNEMİ VE GÜNCEL
MUHASEBE UYGULAMALARI

AKAR, Davut
İŞLETME ANABİLİM DALI
Tez Danışmanı: Prof. Dr. Abitter ÖZULUCAN
Haziran 2025, 130 Sayfa

TGB’ler ve OSB’ler, ülkelerin ekonomik kalkınma stratejilerinde kritik bir yere sahiptir. Bu sunulan teşvikler, yatırım ortamını geliştirirken, maliyetleri azaltmayı, rekabet güçlerini artırmayı ve sürdürülebilir büyüme sağlamayı amaçlamaktadır. Vergi muafiyetleri, sosyal güvenlik prim destekleri, enerji teşvikleri ve altyapı yatırımları gibi çeşitli destek unsurları, işletmelere mali rahatlıklar sunarak üretim ve istihdamı teşvik eder. TGB’lerde Ar-Ge ve inovasyon faaliyetlerine yönelik sağlanan teşvikler, yüksek katma değerli üretim süreçlerinin gelişmesini destekleyerek, teknolojik dönüşümün hızlanmasına ve küresel pazarda rekabet gücünün artırılmasına önemli ölçüde katkı sağlamaktadır.

Teşviklerin doğru ve etkin şekilde kullanılması, işletmelerin mali durumlarını ve kaynak verimliliğini artırırken; bu teşviklerin muhasebe uygulamalarına doğru biçimde yansıtılması da mali raporlamanın güvenilirliği açısından büyük önem taşımaktadır. Güncel muhasebe programları, teşviklerin mali tablolarda şeffaf bir şekilde raporlanmasını ve Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarıyla uyumlu olmasını sağlar. Bu durum, teşvik uygulamalarının hem mevcut yasal düzenlemelere uyumunu güçlendirmekte hem de diğer kurum ve birimler nezdinde güvenilirliğini ve sürdürülebilirliğini artırmaktadır. Sağlanan teşviklerin muhasebeleştirilmesi, mali tablolar üzerinde doğrudan etkili olmakta; bu da mali analizlerin daha sağlıklı yürütülmesine ve arşivlenen veriler üzerinden alınacak kararların daha isabetli olmasına olanak sağlamaktadır.

TGB’ler ve OSB’lerde sağlanan teşvikler, ekonomik krizlerin etkilerini hafifletici bir rol üstlenirken, aynı zamanda yüksek katma değerli ve stratejik yatırımları teşvik ederek uzun vadeli ekonomik büyümeye katkı vermektedir. Bu bölgelerde, özellikle teknoloji odaklı yatırımlara yönelik sağlanan teşvik ve desteklerle birlikte, bilgi temelli ekonomi anlayışının gelişimi hız kazanmakta, bu

durum bölgesel kalkınma dinamiklerine önemli katkılar sunmaktadır. Aynı zamanda OSB’lerde üretim süreçlerine katkı veren teşvikler, geleneksel sanayi politikalarının modernleşmesini ve uluslararası rekabet gücünün büyümesini sağlamaktadır.

Sonuç olarak, TGB’ler ve OSB’lerdeki teşvikler, ekonomik kalkınma için önemli birer araçtır. Teşviklerin sürdürülebilir bir şekilde sağlanması ve muhasebe sistemine doğru ve etkin bir biçimde entegre edilmesi, bu sistemin uygulama alanlarının genişlemesine ve ülke ekonomisine olan katkının artmasına olanak tanımaktadır. Bu bağlamda, teşvik politikalarının sürekliliğinin temin edilmesi ve muhasebe uygulamalarının bu politikalarla uyumlu şekilde güncellenmesi, ekonomik kalkınmanın desteklenmesi ve elde edilen kazanımların uzun vadede korunabilmesi açısından kritik bir öneme sahiptir.

Anahtar Kelimeler: Teknoloji Geliştirme Bölgeleri, Organize Sanayi Bölgeleri, Teşvikler ve Muhasebe Uygulamaları.

ABSTRACT
MASTER'S THESIS

**INCENTIVES IN TECHNOLOGY DEVELOPMENT ZONES AND
ORGANIZED INDUSTRIAL ZONES, THE IMPORTANCE OF INCENTIVES
AND CURRENT ACCOUNTING PRACTICES**

AKAR, Davut
BUSINESS ADMINISTRATION DEPARTMENT
Supervisor: Professor Doctor Abitter ÖZULUCAN
June 2025, 130 Page

TDZs and OIZs occupy a critical position in the economic development strategies of countries. These incentives aim to enhance the investment climate by reducing costs, increasing competitiveness, and achieving sustainable growth objectives. Various support mechanisms such as tax exemptions, social security premium subsidies, energy incentives, and infrastructure investments offer financial relief to enterprises, thereby promoting production and employment.

The incentives provided for R&D and innovation activities in TDZs support the development of high value-added production processes, contributing significantly to the acceleration of technological transformation and the enhancement of competitiveness in the global market.

The proper and effective use of incentives improves the financial status and resource efficiency of enterprises, while their accurate reflection in accounting practices plays a crucial role in ensuring the reliability of financial reporting. Up-to-date accounting software ensures that incentives are reported transparently in financial statements and remain in compliance with International Financial Reporting Standards. This not only reinforces the alignment of incentive practices with current legal regulations but also enhances their credibility and sustainability in the eyes of other institutions and stakeholders.

The accounting of provided incentives directly affects financial statements, enabling more accurate financial analysis and supporting better-informed decision-making based on archived data. Incentives offered in TDZs and OIZs help mitigate the effects of economic crises, while also contributing to long-term economic growth by encouraging strategic and high value-added investments. In these regions, the

support provided especially for technology-oriented investments accelerates the development of a knowledge-based economic model, significantly contributing to regional development dynamics.

At the same time, incentives that promote production processes in OIZs drive the modernization of traditional industrial policies and strengthen international competitiveness.

In conclusion, incentives in TDZs and OIZs are essential tools for economic development. Ensuring the sustainability of these incentives and integrating them correctly and effectively into accounting systems expands their areas of application and enhances their contribution to the national economy. In this context, maintaining the continuity of incentive policies and updating accounting practices in line with these policies is of critical importance for supporting economic development and safeguarding long-term gains.

Keywords: Technology Development Zones, Organized Industrial Zones, Incentives, Accounting Practices.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER	vi

BİRİNCİ BÖLÜM

TEKNOLOJİ GELİŞTİRME BÖLGELERİ VE ORGANİZE SANAYİ BÖLGELERİ

1.1. Teknoloji Geliştirme Bölgeleri	2
1.1.1. Tanımlar ve Kavramlar	3
1.1.1.1. Teknoloji Geliştirme Bölgelerinin Tanımı.....	3
1.1.1.2. Teknoloji Geliştirme Bölgelerinin Özellikleri	4
1.1.1.3. Teknokent	5
1.1.1.4. Start-Up.....	6
1.1.1.5. Araştırma ve Geliştirme Merkezleri	8
1.1.1.6. Teknoloji Transfer Ofisi	9
1.1.1.7. Teknolojik Ürün.....	10
1.2. Teknoloji Geliştirme Bölgelerinin Tarihsel Gelişimi	12
1.2.1. Teknoloji Geliştirme Bölgelerinin Dünya'daki Tarihsel Gelişimi	12
1.2.2. Teknoloji Geliştirme Bölgelerinin Türkiye'deki Tarihsel Gelişimi	15
1.3. Organize Sanayi Bölgeleri ve Tarihsel Gelişimi	16
1.3.1. Tanımlar ve Kavramlar	16
1.3.1.1. Organize Sanayi Bölgesinin Tanımı	16
1.3.1.2. Organize Sanayi Bölgelerinin Özellikleri	17
1.3.2. Organize Sanayi Bölgelerinin Tarihsel Gelişimi	19
1.3.2.1. Organize Sanayi Bölgelerinin Dünya'daki Tarihsel Gelişimi	19
1.3.2.2. Organize Sanayi Bölgelerinin Türkiye'deki Tarihsel Gelişimi	20

İKİNCİ BÖLÜM
TEKNOLOJİ GELİŞTİRME BÖLGELERİ İLE ORGANİZE SANAYİ
BÖLGELERİNİN ÖNEMİ, AMAÇLARI, SAĞLANAN AVANTAJLAR VE
UYGULANAN TEŞVİKLER

2.1. Teknoloji Geliştirme Bölgelerinin Önemi, Amaçları, Sağladığı Avantajlar ve Teşvikler	23
2.1.1. Teknoloji Geliştirme Bölgelerinin Önemi	23
2.1.2. Teknoloji Geliştirme Bölgelerinin Amacı	24
2.1.3. Teknoloji Geliştirme Bölgelerinin Sağladığı Avantajlar	24
2.1.3.1. Teknoloji Geliştirme Bölgelerinin Ülke Ekonomisine Sağladığı Avantajlar.....	25
2.1.3.2. Teknoloji Geliştirme Bölgelerinin Bölge Ekonomisine Sağladığı Avantajlar.....	27
2.1.3.3. Teknoloji Geliştirme Bölgelerinin Üniversiteye Sağladığı Avantajlar	28
2.1.3.4. Teknoloji Geliştirme Bölgelerinin Girişimciye Sağladığı Avantajlar	29
2.1.4. Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde Sağlanan Teşvikler.....	30
2.1.4.1. Teşviklerin Türleri	31
2.1.4.2. Teşviklerin Önemi ve Etkileri.....	32
2.1.4.2.1. Teşviklerin Devlet Açısından Önemi ve Etkileri.....	33
2.1.4.2.2. Teşviklerin Bölge Açısından Önemi ve Etkileri.....	35
2.1.4.2.3. Teşviklerin İşletme Açısından Önemi ve Etkileri.....	36
2.1.4.3. Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde Uygulanan Teşvikler.....	37
2.1.4.3.1. Vergisel Teşvikler.....	39
2.1.4.3.1.1. Kurumlar Vergisi Kazanç İstisnası	40
2.1.4.3.1.2. Gelir Vergisi Kazanç İstisnası	41
2.1.4.3.1.3. Katma Değer Vergisi İstisnası	41
2.1.4.3.1.4. Gelir Vergisi Muafiyeti.....	43
2.1.4.3.1.5. Gümrük Vergisi İstisnası	45
2.1.4.3.2. SGK Teşvikleri	47
2.2. Organize Sanayi Bölgelerinin Önemi, Amaçları, Sağladığı Avantajlar ve Teşvikler	49

2.2.1. Organize Sanayi Bölgelerinin Önemi	50
2.2.2. Organize Sanayi Bölgelerinin Amacı	51
2.2.3. Organize Sanayi Bölgelerinin Sağladığı Avantajlar	53
2.2.3.1. Organize Sanayi Bölgelerinin Ülke Ekonomisine Sağladığı Avantajlar	55
2.2.3.2. Organize Sanayi Bölgelerinin Bölge Ekonomisine Sağladığı Avantajlar	56
2.2.3.3. Organize Sanayi Bölgelerinin Girişimciye Sağladığı Avantajlar	57
2.2.4. Organize Sanayi Bölgeleri'nde Sağlanan Teşvikler	59
2.2.4.1. Teşviklerin Türleri	59
2.2.4.2. Teşviklerin Önemi ve Etkileri	60
2.2.4.2.1. Teşviklerin Devlet Açısından Önemi ve Etkileri	61
2.2.4.2.2. Teşviklerin Bölge Açısından Önemi ve Etkileri	62
2.2.4.2.3. Teşviklerin İşletme Açısından Önemi ve Etkileri	63
2.2.4.3. Organize Sanayi Bölgeleri'nde Uygulanan Teşvikler	64
2.2.4.3.1. Organize Sanayi Bölgeleri'nde Uygulanan Vergisel Teşvikler	67
2.2.4.3.1.1. Organize Sanayi Bölgeleri'nde Gelir ve Kurumlar Vergisi İndirimi	67
2.2.4.3.1.2. Organize Sanayi Bölgeleri'nde Gelir Stopaj Vergisi Muafiyeti	68
2.2.4.3.1.3. Organize Sanayi Bölgeleri'nde KDV İstisnası	70
2.2.4.3.1.4. Organize Sanayi Bölgeleri'nde Emlak Vergisi Muafiyeti	71
2.2.4.3.1.5. Organize Sanayi Bölgeleri'nde Damga Vergisi Muafiyeti ...	73
2.2.4.3.1.6. Organize Sanayi Bölgeleri'nde Gümrük Vergisi Muafiyeti .	74
2.2.4.3.2. Organize Sanayi Bölgeleri'nde Uygulanan Diğer Teşvikler	76
2.2.4.3.2.1. Enerji Teşvikleri	78
2.2.4.3.2.2. Arazi Tahsisi	79
2.2.4.3.2.3. Mali Destekler	81
2.2.4.3.2.4. Altyapı Destekleri	83
2.2.4.3.2.5. İhracat Destekleri	85

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
TEKNOLOJİ GELİŞTİRME BÖLGELERİ İLE ORGANİZE SANAYİ
BÖLGELERİNDE UYGUNANAN GÜNCEL MUHASEBE UYGULAMALARI

3.1. Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde Muhasebe Uygulamaları	87
3.1.1. Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde Vergisel Teşviklerin Muhasebe Uygulamaları.....	87
3.1.1.1. Kurumlar Vergisi İstisnasına İlişkin Muhasebe Uygulamaları.....	88
3.1.1.2. Gelir Vergisi Muafiyetine İlişkin Muhasebe Uygulamaları	90
3.1.1.3. KDV İstisnasına İlişkin Muhasebe Uygulamaları	91
3.1.1.4. Gümrük Vergisi ve Damga Vergisi İstisnasına İlişkin Muhasebe Uygulamaları.....	94
3.1.1.5. SGK Teşviklerinin Muhasebe Uygulamaları.....	96
3.2. Organize Sanayi Bölgeleri’nde Muhasebe Uygulamaları.....	98
3.2.1. Organize Sanayi Bölgeleri’nde Vergisel Teşviklerin Muhasebe Uygulamaları.....	98
3.2.1.1. Kurumlar Vergisi Muafiyeti Muhasebe Uygulamaları	99
3.2.1.2. Gelir Vergisi Muafiyeti Muhasebe Uygulamaları	101
3.2.1.3. KDV İstisnası Muhasebe Uygulamaları	102
3.2.1.4. Emlak Vergisi Muafiyeti Muhasebe Uygulamaları	103
3.2.1.5. Damga Vergisi Muafiyeti Muhasebe Uygulamaları	105
3.2.1.6. Gümrük Vergisi Muafiyeti Muhasebe Uygulamaları	106
3.2.1.7. SGK Teşviklerinin Muhasebe Uygulamaları.....	108
3.2.2. Organize Sanayi Bölgeleri’nde Uygulanan Diğer Teşviklerin Muhasebe Uygulamaları.....	110
3.2.2.1. Enerji Teşviklerinin Muhasebe Uygulamaları	111
3.2.2.2. Arazi Tahsisinin Muhasebe Uygulamaları.....	111
3.2.2.3. Mali Desteklerin Muhasebe Uygulamaları	113
3.2.2.4. Altyapı Desteklerinin Muhasebe Uygulamaları.....	116
3.2.2.5. İhracat Desteklerinin Muhasebe Uygulamaları	118

SONUÇ VE ÖNERİLER.....	120
KAYNAKÇA	123
ÖZGEÇMİŞ.....	130

BİRİNCİ BÖLÜM

TEKNOLOJİ GELİŞTİRME BÖLGELERİ VE ORGANİZE SANAYİ BÖLGELERİ

Günümüzde küreselleşme ve teknolojik gelişmeler, ülkelerin ekonomik kalkınmalarını büyük ölçüde etkileyen iki temel unsur haline gelmiştir. Bilgi ekonomisine dayalı üretim süreçleri ve teknoloji tabanlı yenilikler, ülkelerin küresel rekabet ortamında sürdürülebilir büyümeyi yakalayabilmeleri için kritik bir öneme sahiptir. Bu bağlamda, devletler inovasyonu teşvik etmek ve sanayiye daha verimli hale getirmek amacıyla çeşitli politikalar ve teşvik mekanizmaları geliştirmektedirler. Özellikle, Ar-Ge faaliyetlerinin desteklenmesi ve sanayi üretiminin modernize edilmesi, ekonomik büyümenin temel taşlarını oluşturmaktadır. Türkiye de bu küresel trendin bir parçası olarak, sanayi üretimini ve teknolojiye dayalı yatırımları teşvik etmek amacıyla TGB'ler ve OSB'ler gibi özel ekonomik bölgeler oluşturarak işletmelere çeşitli teşvikler sunmaktadır.

TGB'ler, özellikle Ar-Ge ve inovasyon faaliyetlerinin teşvik edilmesi için özel olarak tasarlanmış alanlardır. Türkiye'de bu bölgeler, teknolojiye dayalı işletmelerin gelişimini desteklemek, yenilikçi ürün ve hizmetlerin ortaya çıkmasını sağlamak ve ülkedeki bilgi ekonomisini güçlendirmek amacıyla kurulmuştur. TGB'lerde faaliyet gösteren işletmelere sağlanan başlıca teşvikler arasında gelir ve kurumlar vergisi muafiyeti, sigorta primi işveren hissesi desteği, Katma Değer Vergisi (KDV) muafiyeti ve daha düşük kira maliyetleri gibi avantajlar yer almaktadır (Canbulat, 2024, s.10). Bu teşvikler, işletmelerin Ar-Ge ve inovasyon yatırımlarını artırarak Türkiye'nin teknoloji tabanlı üretim kapasitesini geliştirmeyi amaçlamaktadır. Ayrıca, bu bölgeler, üniversitelerle iş birliği yapılarak akademik bilginin sanayiye aktarılmasını teşvik etmekte ve teknoloji transferini hızlandırmaktadır.

Bunun yanı sıra, OSB'ler, Türkiye'nin sanayi üretimini geliştirmek ve verimliliği artırmak amacıyla kurulmuş olan özel ekonomik bölgelerdir. OSB'ler, işletmelere altyapı hizmetleri sağlayarak üretim süreçlerini desteklemekte ve sanayi sektörünün rekabet gücünü artırmaktadır. Bu bölgelerde faaliyet gösteren işletmeler de çeşitli mali teşviklerden faydalanmaktadır. Vergi indirimleri, enerji teşvikleri,

düşük faizli krediler ve altyapı desteği, OSB’lerde sunulan en önemli teşvikler arasında yer almaktadır. OSB’ler, sadece büyük sanayi işletmelerine değil, aynı zamanda küçük ve orta ölçekli işletmelere (KOBİ) de üretim süreçlerini iyileştirme olanağı sunmaktadır. Bu bölgeler, sanayi üretiminde kümelenme etkisi yaratarak, işletmeler arası iş birliğini artırmakta ve maliyet avantajları sağlamaktadır.

Bu çalışmada, TGB’lere ve OSB’lere sunulan teşviklerin ekonomik etkilerini ve bu teşviklerin işletmeler üzerindeki doğrudan ve dolaylı yansımalarını incelemek amaçlanmıştır. Özellikle, teşviklerin muhasebeleştirilmesi sürecinde karşılaşılan zorluklar, bu zorlukların işletmeler üzerindeki etkileri ve çözüm önerileri üzerinde durulmuştur. Teşviklerin muhasebe uygulamaları açısından değerlendirilmesi, işletmelerin mali raporlama süreçlerinde teşviklerin doğru bir şekilde yansıtılması ve muhasebe standartlarına uygun olarak kayıt altına alınması önem arz etmektedir. Bu nedenle bu çalışmada, TGB’ler ve OSB’lerde uygulanan teşviklerin muhasebe süreçlerinde nasıl ele alındığı, teşviklerin işletmelerin mali tablolarına olan etkileri ve bu konudaki mevcut muhasebe uygulamaları da detaylı olarak ele alınmıştır.

Ayrıca, teşviklerin işletmelerin Ar-Ge ve üretim yatırımlarına olan katkıları, bu teşviklerin bölgesel kalkınma üzerindeki etkileri ve işletmelerin küresel rekabet gücünü artırmadaki rolü de tartışılmıştır. Bu çalışmada hem TGB’ler hem de OSB’ler için önerilen teşviklerin daha etkin hale getirilmesi için yapılması gereken düzenlemeler ve bu teşviklerin işletmelere etkilerini maksimize etmek için atılması gereken adımlar üzerinde de durulmuştur.

Sonuç olarak, bu çalışmada Türkiye’deki TGB’ler ve OSB’lerde sunulan teşviklerin, ekonomik kalkınma ve sanayi üretimine olan katkıları geniş bir çerçevede ele alınmış, teşviklerin muhasebeleştirilmesi sürecinde yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri üzerine açıklamalarda bulunulmuştur.

1.1. Teknoloji Geliştirme Bölgeleri

TGB’ler, araştırma ve geliştirme (Ar-Ge) faaliyetlerini desteklemek, çağdaş düzeyde ticari faaliyetlerde bulunmak ve üniversite-sanayi iş birliğini sağlamak amacıyla kurulmuş, organize bir altyapıya sahip, yasal olarak tanımlanmış alanlardır (Bilgin ve Işık, 2022, s.350). Bu bölgelerde genellikle üniversiteler, kamu ve özel

sektör aktörleri bir araya gelerek ve sinerji yaratarak yüksek teknolojiye dayalı katma değerli ürünler üretilmesine olanak sağlamaktadırlar (Bayzin ve Şengür, 2019, s. 299).

1.1.1.Tanımlar ve Kavramlar

TGB’ler, katma değeri yüksek ürünlerin üretilmesini ve yeni teknolojilerin ortaya konulmasını sağlayan alanlardır. Bu bölgelerde, üniversiteler, araştırma kurumları, büyük sanayi kuruluşları ve KOBİ’ler vb. gruplar bir araya gelerek, yeni ürünler ve yöntemleri ortaya koyarlar. Bu yöntem, girişimci ve girişimcilerin yeni ürün ve teknoloji geliştirmesi, test süreçlerini gerçekleştirmesi ve pazar taleplerine uygun ürünlerin ticarileştirmesini kolaylaştırır (Kutbay, 2017, s.30). TGB’lerin söz konusu bu öneminden dolayı daha iyi anlaşılabilmesi için bu bölümde öncelikle tanım ve kavramlara yer verilmiştir.

1.1.1.1. Teknoloji Geliştirme Bölgelerinin Tanımı

TGB’ler, gelişme aşamasında olan girişimlerin teşvik edilmesi, teknoloji transferinin hızlandırılması ve ekonomik kalkınmanın desteklenmesi amacıyla oluşturulan, bilim ve teknoloji odaklı özel alanlardır. Bu bölgeler; üniversiteler, araştırma merkezleri ve sanayi işletmeleri arasındaki iş birliğini genişletmek ve bilgi temelli ekonomik bölümleri düzenlemek için tasarlanmıştır (Kutbay, 2017, s.41).

TGB’lerin temel işlevi, araştırma ve geliştirme faaliyetlerini desteklemek ve bu faaliyetler sonucunda ortaya çıkan çıktıların ekonomik değere dönüştürülmesini sağlamaktır. Bu bağlamda, TGB’ler, girişimcilik ekosisteminin gelişimini desteklemekle birlikte, yerel ve uluslararası pazarlarda rekabet gücü, yüksek ürün ve hizmet üretimine de olanak tanımaktadır (Bayzin ve Şengür, 2019, s.300). TGB’ler, ayrıca yüksek teknoloji geliştirme, uluslararası iş birliklerinin birleşimi ve iş gücünün birleştirilmesi gibi amaçlarla bir araya gelerek hizmet vermektedirler (Bilgin ve Işık, 2022, s.352).

Sonuç olarak, TGB’ler, bilgi ve teknolojiye dayalı bir ekonomik kalkınma modelinde kritik bir role sahiptir. Bu bölgeler, sanayi ile akademik bilgi arasında bir köprü kurarak kalıcı çözümlerin geliştirilmesine ve sürdürülebilir kalkınmaya destek vermektedirler (Dinç ve Yıldırım, 2020, s.355).

1.1.1.2. Teknoloji Geliştirme Bölgelerinin Özellikleri

TGB'ler, gelişmiş girişimcilik, araştırma ve geliştirme faaliyetleri ile sanayi-üniversite iş birliğini desteklemek üzere kurulmuş alanlardır. Bu bölgelerde, yüksek teknoloji üretimine odaklanarak ekonomik kalkınmayı hızlandırmak ve rekabet gücünü artırmak esas amaçtır. Yapısal, işlevsel ve organizasyonel açıdan farklılıklar barındıran TGB'ler hem ekonomik büyümeye katkı sağlamakta hem de sosyal kalkınma süreçlerinde stratejik bir rol üstlenmektedir.

Yapısal olarak, TGB'ler belirli bir yasal çerçeveye ve altyapıya sahiptir. Türkiye'de bu bölgeler, 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu ile yasal bir çerçeve oluşturulmuş ve modern altyapılarla donatılmıştır. İleri teknolojinin geliştirilmesi için gerekli ofis alanları, laboratuvarlar ve test merkezleri gibi teknik altyapılar bulunmaktadır. Ayrıca, entegre TGB'ler, genellikle üniversitelere yakın alanlarda veya büyük sanayi merkezlerine entegre biçimde konumlandırılarak, bilgiye erişim ve iş birliği açısından önemli hizmet avantajları sunmaktadır (Türkiye Cumhuriyeti Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2022, s.6).

TGB'ler, araştırma ve geliştirme faaliyetlerini destekleyerek inovasyonun yaygınlaştırılmasına katkı sağlamaktadır. Bu bölgelerde yer alan üniversiteler, araştırma merkezleri ve sanayi kuruluşları arasında bilgi ve teknoloji transferi gerçekleşmekte; bu durum, söz konusu iş birliğinin kurumsallaşmasına zemin hazırlamaktadır. Ayrıca, girişimcilik ekosisteminin gelişimine olanak tanıyarak yüksek entegrasyonlu teknolojik çıktılarının ticarileştirilmesine katkı sunmaktadır. TGB'lerde sunulan vergisel teşvikler ise; gelir ve kurumlar vergisi muafiyetleri, KDV istisnaları ve Sosyal Güvenlik Primi indirimleri gibi mali avantajlar yoluyla işletmelerin giderlerini azaltmakta ve rekabet gücünü artırmaktadır (Kutbay, 2017, s. 26).

Stratejik düzeyde değerlendirildiğinde, TGB'ler; ülkelerin ekonomik kalkınmasını desteklemenin yanı sıra, teknolojik bağımsızlıklarını sağlamalarında da kilit bir rol üstlenmektedir. Bu bölgeler, bilgi ve teknolojiye dayalı üretimin sürekliliğini teşvik ederek, işletmelere uluslararası pazarlarda rekabet gücü kazandırmakta ve yenilikçi ürünlerin yüksek katma değerle ticarileştirilmesine olanak tanımaktadır. Ayrıca, enerji ve çevre dostu üretim süreçlerini destekleyen yeşil teknolojilere yönelik projelerle sürdürülebilir kalkınmaya katkı sağlanmaktadır.

Bununla birlikte, TGB'ler, uluslararası iş birliklerini artırarak küresel ekonomiye entegrasyonu güçlendirmekte ve ülkelerin teknoloji transferi kapasitelerini genişletmektedir (Bayzin ve Şengür, 2019, s.301).

Ekonomik ve sosyal katkılar açısından TGB'ler, yerel ve ulusal düzeyde önemli faydalar sağlar. Bu bölgelerde hem iş gücünde hem de girişimcilik faaliyetlerinde artış sağlanmaktadır. Türkiye'deki TGB'ler, girişimciliği desteklemenin yanı sıra Ar-Ge odaklı insan kaynağının teşvik edilmesinde ve ülkenin teknoloji tabanlı kalkınma hedeflerine ulaşmasında önemli bir araç olarak öne çıkmaktadır (Bilgin ve Işık, 2022, s.353).

Türkiye genelinde halen 105 TGB bulunmakta ve aktif olarak faaliyet göstermektedir. Bu bölgeler, kamu ve özel sektör yatırımlarıyla hızla büyümekte ve gelişmektedir. Türkiye'deki TGB'ler, gelişmiş çözüm üretme kapasiteleri ve sundukları mali avantajlar sayesinde, ulusal ve uluslararası düzeyde ekonomik kalkınmayı destekleyen stratejik bir araç olma niteliğini her geçen gün daha da pekiştirmektedir (Türkiye Cumhuriyeti Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2024, s.20).

1.1.1.3. Teknokent

Teknokent, bilimsel araştırmaların, teknolojik gelişmelerin desteklendiği, genellikle üniversiteler, araştırma merkezleri ve sanayi işletmeleri arasında bir köprü görevi gören özel teknoloji bölgelerini ifade etmektedir. Teknokentler, yüksek katma değerli ürün ve hizmetlerin geliştirilmesi için gerekli altyapıyı ve iş birliği ortamını sağlayarak ekonomik kalkınmaya ve uluslararası rekabet gücünün artmasına katkıda bulunurlar. Bu bölgeler, genellikle TGB'ler veya bilim parkları olarak adlandırılmakta ve modern ekonomilerde önemli bir rol oynamaktadırlar (Bilgin ve Işık, 2022, s.354).

Teknokentler, yenilik ve araştırma-geliştirme (Ar-Ge) uygulamalarının teşvik edildiği bir ekosistem sunmaktadır. Bu alanlarda girişimcilere sunulan teşvik ve destekler, yenilikçi teknolojilerin geliştirilmesini özendirmekte ve bu teknolojilerin ticarileştirilerek ekonomik değere dönüştürülmesini sağlamaktadır. Üniversitelerle iş birliği yaparak bilgi transferini hızlandıran teknokentler, aynı zamanda girişimcilik kültürünün oluşmasına da katkı vermektedir. Özellikle teknoloji tabanlı küçük ve orta ölçekli işletmelere sunulan olanaklar, teknokentlerin ekonomik büyümeye katkısını önemli ölçüde artırmaktadır (Bayzin ve Şengür, 2019, s.302).

Teknokentlerin önemli büyüme dinamiklerinden biri, girişimcilere sağladıkları çok yönlü destekler ve teşvik mekanizmalarıdır. Bu ekosistemde faaliyet gösteren işletmeler, genellikle vergi indirimleri, gelir ve kurum vergisi muafiyetleri, Sosyal Güvenlik Primi teşvikleri ve altyapı desteklerinden faydalanmaktadır. Bu avantajlar, girişimcilerin maliyetlerini azaltırken, geliştirme projelerine odaklanmalarını artmaktadır. Ayrıca teknokentler, modern ofis alanları, laboratuvarlar, test merkezleri ve ortak çalışma alanları gibi fiziksel altyapılar sunarak, girişimcilerin ihtiyaçlarına cevap vermektedirler (Kutbay, 2017, s.27).

Türkiye'de "teknokent" kavramı, 2001 yılında yürürlüğe giren 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu ile yasal bir çerçeveye kavuşturulmuştur. Bu Kanun, TGB'lerin kapsamını, faaliyet koşullarını ve destek mekanizmalarını düzenlemektedir. Türkiye genelinde hızla yaygınlaşan teknokentler, günümüzde birçok yenilikçi girişime ev sahipliği yapmakta ve teknoloji odaklı ekonomik büyümeyi desteklemektedir. Örneğin, ODTÜ Teknokent ve İstanbul Teknopark gibi öncü teknokentler hem ulusal hem de uluslararası düzeyde başarılarıyla dikkat çekmektedir (T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2022, s. 10).

Sonuç olarak teknokentler, ekonomik kalkınmanın ve teknolojik ilerlemenin en önemli araçlarından birisidir. Bu bölgeler, bilgi ve teknoloji üretiminin gerçekleştiği, iş birliklerinin teşvik edildiği ve girişimciliğin desteklendiği bir ekosistem sunarak, ülkelerin küresel ölçekte rekabet gücünü artırmada önemli bir rol oynamaktadır. Teknokentlerin gelişimini desteklemek ve sürdürülebilirliğini sağlamak, yalnızca ekonomik büyüme için değil, aynı zamanda toplumsal kalkınma için de büyük önem taşımaktadır (Dinç ve Yıldırım, 2020, s.356).

1.1.1.4. Start-Up

Start-up'lar; gelişmiş bir iş fikri üzerine kurulmuş, hızlı büyüme potansiyeline sahip, esnek ve teknoloji odaklı girişimler olarak tanımlanmaktadır. Bu tür girişimler, dinamik ve sonuç odaklı bir çalışma modeli benimsemelerine rağmen, yüksek ölçeklenme potansiyeli taşırlar. Ayrıca, geleneksel işletme yapılarından farklı olarak hızlı karar alma ve çözüm üretme yetenekleriyle öne çıkarlar (Ries, 2011, s. 10). Günümüzde dijitalleşmenin ve teknoloji trendlerinin hız kazanmasıyla birlikte start-

up'lar, ekonomik kalkınmanın ve inovasyonun temel itici güçlerinden biri haline gelmiştir.

Start-up'ların temel stratejilerinden biri, yenilikçi bir ürün veya hizmet geliştirerek bunu pazara sunmak ve bu süreçte pazardaki ihtiyaçlara odaklanmaktır. Çoğu start-up, teknolojik temelli bir iş üzerinde yerleşik ve sınırlı kaynaklarla faaliyet göstermelerine rağmen yaratıcı ve ölçeklenebilir iş modelleri geliştirmektedir. Örneğin, Uber ve Airbnb gibi start-up'lar, ulaşım ve konaklama sektörlerinde geleneksel iş modellerini yeniden şekillendirmiştir (Blank ve Dorf, 2012, s.10). Bu girişimler, gelişmiş ürünlerle içinde bulundukları sektörün öncüsü olmuştur.

Start-up ekosistemi; girişimcilere finansman, mentorluk ve altyapı desteği sunan çeşitli destek mekanizmaları içermektedir. Melek yatırımcılar, risk sermayesi fonları, hızlandırıcı programlar ve kuluçka merkezleri gibi destek yapıları, girişimcilerin üretkenliklerini sürdürebilmelerine ve iş fikirlerini ticarileştirebilmelerine olanak tanımaktadır (Graham, 2012, s. 15). Ayrıca, TGB'ler ve teknokentler; start-up'lara modern altyapı olanakları, laboratuvar olanakları ve ağ oluşturma fırsatları sunarak, bu girişimlerin gelişimini ve sürdürülebilirliğini desteklemektedir (Kutbay, 2017, s. 28).

Start-up'lar aynı zamanda yüksek risk ve yüksek getiri potansiyeline sahiptir. Girişimciler, olaylarla dolu piyasa koşulları, tüketicilerin ihtiyaçlarını karşılamaya ve hızla devam ederek teknoloji trendlerine uyum sağlamaya odaklanmaktadır. Esnek yapılar ve gelişmiş çözümleri sayesinde start-up'lar, piyasa şartlarına hızlı bir şekilde uyum sağlayabilirler (Ries, 2011, s.31).

Türkiye'de start-up ekosistemi son yıllarda hızla gelişmiştir. Getir, Trendyol ve Peak Games gibi uluslararası başarı elde eden start-up'lar, yerel girişimcilik ekosisteminin potansiyelini gözler önüne sermiştir (Türkiye Cumhuriyeti Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2022, s.40). Ayrıca, Türkiye'deki TGB'ler, girişimcilere yönelik altyapı ve teknik destek sağlayarak bu başarıların sürdürülebilir şekilde elde edilmesine olanak tanımaktadır. Devlet tarafından sağlanan teşvikler ve girişimcilik programları da start-up ekosisteminin büyümesine önemli katkılar sağlamaktadır.

Sonuç olarak, start-up'lar yalnızca ekonomik büyümeye katkı sağlamakla kalmayıp, aynı zamanda sundukları yenilikçi çözümlerle toplumların yaşam kalitesini hem artırmakta hem de değiştirmektedir. Dijitalleşmenin hız kazandığı günümüzde start-up'lar hem ekonomik güçleri hem de gelişmiş iş modelleriyle küresel düzeyde

öncü konumlarını sürdürmektedirler. Bu bağlamda, girişimciliği destekleyen politikalar ile iyi yapılandırılmış inovasyon ekosistemleri, start-up'ların başarısında kritik bir rol üstlenmektedir.

1.1.1.5. Araştırma ve Geliştirme Merkezleri

Araştırma ve geliştirme merkezleri, gelişmiş teknolojilerin geliştirilmesi, bilgi üretiminin artırılması ve ekonomik kalkınmayı desteklemek amacıyla kurulmuş özel veya kamuya ait olan birimlerdir. Ar-Ge merkezlerinde, ürün, süreç veya çözümlere yönelik araştırma faaliyetleri yürütülür. Böylece hem ulusal hem de uluslararası düzeyde rekabet avantajı sağlanır. Bu merkezler, teknoloji ve bilgi aktarımında önemli bir rol üstlenmektedir. Ayrıca inovasyon ekosisteminin merkezi olarak kabul edilmektedir (Dinç ve Yıldırım, 2020, s.357).

Ar-Ge merkezlerinin temel amacı, yapısal özelliklere dayalı gelişmiş çözümlerin üretilmesini sağlamaktır. Bu merkezlerde yürütülen çalışmalar, genellikle uzun vadeli hedeflere yönelik olup hem ekonomik hem de sosyal faydalar sağlamayı amaçlamaktadır. Ar-Ge ürünleri; tamamen yeni ürünlerin veya teknolojilerin geliştirilmesinden, mevcut ürünlerin iyileştirilmesine ve pazara yeni sunulan versiyonların üretilmesine kadar geniş bir yelpazede gerçekleştirilmektedir (Kutbay, 2017, s.29).

Ar-Ge merkezleri, bilgi ve teknoloji üretmede önemli bir rol üstlenirler. Üniversiteler, araştırma kurumları ve özel sektör arasında köprü görevi gören bu merkezler, sanayi-üniversite iş birliğini yapılandırır. Ayrıca, ürün geliştirme projelerinin geliştirilmesine ve küresel piyasalarda rekabet avantajı elde edilmesine olanak sağlar. Bu bağlamda, Ar-Ge merkezleri, özellikle teknolojik odaklı sektörlerde faaliyet gösteren şirketler için bir inovasyon merkezi olarak kabul edilmektedir (Kutbay, 2017, s.30).

Ar-Ge merkezleri genellikle devlet tarafından sağlanan desteklerle güçlendirilir. Türkiye'de Ar-Ge merkezleri, 5746 sayılı Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun kapsamında tanımlanmış ve desteklenmektedir. Bu Kanun, Ar-Ge merkezlerine sağlanan vergi muafiyetleri, sosyal güvenlik prim teşvikleri ve personel destekleri, geliştirme projelerinin

odaklanmasını kolaylaştırmaktadır (Türkiye Cumhuriyeti Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2022, s.17).

Ekonomik kalkınma ve sürdürülebilir büyüme hedefiyle Ar-Ge merkezlerinin hem yerel hem de uluslararası düzeydeki önemi giderek artmaktadır. Özellikle dijital dönüşüm, yapay zeka, yenilenebilir enerji ve biyoteknoloji gibi alanlara yönelik yapılan Ar-Ge yatırımları, günümüzde ülkelerin küresel rekabet gücünü belirleyen en önemli faktörlerden birisidir. Ar-Ge merkezleri, sadece ekonomik katkılarıyla değil, aynı zamanda toplumun teknolojik üretimini artırma ve iş gücü yaratma hedefleriyle de kritik bir rol üstlenmektedir.

Sonuç olarak, Ar-Ge merkezleri; inovasyonun öncüsü olarak ekonomik büyümeyi, teknolojik ilerlemeyi ve toplumsal refahı artırmada kritik bir rol üstlenmektedir. Bu bölgelerin etkin şekilde işletilmesi, ülkelerin bilgi temelli ekonomiye geçiş sürecinde güçlü bir kaldıraç etkisi yaratmaktadır. Bu nedenle, Ar-Ge yatırımlarının getirileri ile bu merkezlerin coğrafi ve sektörel dağılımının optimize edilmesi hem ulusal hem de küresel ölçekte rekabet avantajı elde etmek açısından vazgeçilmezdir.

1.1.1.6. Teknoloji Transfer Ofisi

Teknoloji transfer ofisi (TTO), üniversiteler, araştırma merkezleri ve sanayi merkezleri arasında bilgi ve teknoloji transferini artırma, araştırma sonuçlarının ticarileştirilmesini destekleme ve geliştirme projelerine rehberlik amacıyla oluşturulmuş birimlere verilen addır. TTO, akademik bilgi birikimini ve ekonomik, toplumsal faydayı artırmayı amaç edinir (Kutbay, 2017, s. 120).

TTO'ların temel işlevi, yürütülen Ar-Ge faaliyetlerinden elde edilen bilgi, buluş ve teknolojilerin ticarileştirilmesini sağlamaktır. Bu süreç, genellikle fikri mülkiyet haklarının korunması, patent başvurularının yapılması ve lisans anlaşmalarının gerçekleştirilmesi gibi işlemleri içerir. Ayrıca teknoloji transfer ofisleri, akademik girişimcilik faaliyetlerine dönüştürülerek, yeni ürün ve hizmetlerin geliştirilmesine destek olur (Kutbay, 2017, s.45).

Bir diğer önemli işlevi ise sanayi-üniversite iş birliğidir. TTO'lar, üniversitelerde yürütülen bilimsel araştırmaların sanayi sektöründeki ihtiyaçlarla buluşmasını sağlayarak, akademi ile sanayi arasında köprü işlevi görmektedirler. Bu

sayede, sanayi bölgelerinin karşılaştığı zorluklara akademik çözümler sunulabilir ve üniversitelerdeki bilgi ekonomik değerlere dönüştürülebilir (Kutbay, 2017, s. 121).

TTO'lar ayrıca girişimcilik faaliyetlerini ve yenilikçi ekosistemin gelişimini desteklemektedirler. Bu birimler, start-up ve spin-off birleştirmelerine rehberlik ederek, yeni iş modellerinin girişlerine katkı sağlar. Girişimciler için iş planları hazırlama, mali kaynaklara erişim sağlama ve iş geliştirme süreçlerine destek sunma gibi hizmetler, TTO'ların temel faaliyet alanları arasında yer almaktadır (Türkiye Cumhuriyeti Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2022, s.26).

Türkiye'de TTO'lar, özellikle 2010'lu yıllardan itibaren hızla yaygınlaşmış ve üniversitelerin araştırma birimleri ile sanayi arasında önemli bir bağlantı noktası haline gelmiştir. TÜBİTAK'ın destek programları ve bu desteklerin sürdürülebilirliği, TTO'ların etkin şekilde faaliyet göstermesini sağlamış, Ar-Ge faaliyetlerinden elde edilen çıktıların ekonomik değere dönüşümünü hızlandırmıştır. Türkiye'deki birçok üniversite bünyesinde kurulmuş TTO'lar, fikri mülkiyet haklarının yönetimi, sanayi iş birliği, eğitim faaliyetleri ve girişimcilik destekleri gibi geniş bir yelpazede hizmet sunmaktadır.

Sonuç olarak, TTO'lar bilgi temelli ekonomiye geçiş sürecinde kritik rol oynamaktadır. Bu ofisler, akademik gelişmeyi ekonomik ve toplumsal faydaya dönüştürülmesini sağlayarak gelişmiş bir ekosistemin temel taşını oluştururlar. TTO'ların etkin şekilde faaliyet göstermesi, ülkelerin ulusal inovasyon kapasitelerini artırması ve küresel ekonomiye daha etkin bir şekilde entegre olabilmeleri açısından büyük önem taşımaktadır.

1.1.1.7. Teknolojik Ürün

Teknolojik ürün, bilimsel bilgi ve teknolojinin bir araya gelerek gelişmiş bir çözüm sunduğu, belirli bir sorunu çözmeyi veya bir ihtiyaç karşılamayı amaçlayan mal veya hizmetleri ifade eder. Teknolojik ürünler, yeni teknolojilerle ya da mevcut teknolojilerin geliştirilmesiyle ortaya çıkar ve genellikle yüksek katma değere sahiptirler. Bu ürünler; bireylerin yetkinliklerini geliştirme, yaşam standartlarını yükseltme, verimliliği artırma ve toplumsal sorunlara çözüm sunma açısından kritik bir işlev üstlenmektedir (Kutbay, 2017, s.3).

Teknolojik ürünler, genellikle Ar-Ge faaliyetlerinin bir çıktısı olup, bir yeniliğin veya geliştirilen bir sonucun ticarileştirilerek pazara sunulmasıyla ortaya çıkmaktadır. Bu ürünler, dijital teknolojiler, mühendislik tasarımları ve kullanıcı ihtiyaçlarının analizine dayalı olarak geliştirilir. Örneğin, bir yazılım uygulaması, otonom bir araç veya gelişmiş bir biyoteknoloji ürünü, teknolojik ürüne örnek olarak gösterilebilir (Dinç ve Yıldırım, 2020, s.358).

Teknolojik ürünleri diğerlerinden ayıran en önemli özelliklerden biri, genellikle yüksek düzeyde inovasyon içermeleridir. Bu ürünler, tamamen yeni bir teknolojiye dayalı olarak mevcut ürün yelpazesini artıracak şekilde geliştirilmiş versiyon da olabilmektedir. Örneğin akıllı telefonlar, sürekli yenilenen teknolojik özellikleriyle hem yeni bir ürün kategorisi yaratmış hem de mevcut iletişim araçlarının genişlemesini sağlamıştır (Kutbay, 2017, s. 3).

Bir teknolojik ürün geliştirme süreci, genellikle aşağıdaki aşamaları içerir (Cengiz, Ayyıldız ve Kırkbir, s.437):

- İhtiyaç Analizi: Kullanıcıların ihtiyaçlarının ve piyasadaki temellerini belirlemek,
- Ar-Ge Çalışmaları: Bilimsel ve teknolojik yöntemlerle yenilikçi çözümler sunmak,
- Prototip Üretimi: Ürünün ilk taslak versiyonunu oluşturmak,
- Test ve Değerlendirme: Ürünün birleştirilmesi ve kullanıcı deneyiminin test edilmesi,
- Ticarileştirme: Pazara sunarak ekonomik değere dönüştürmek

Teknolojik ürünler, yalnızca yaşamı kolaylaştırmakla kalmaz, aynı zamanda üretim süreçlerini optimize ederek ulusal ekonomilerin rekabet gücünü artırmaya katkı sağlar. Ayrıca teknolojik ürünler, sosyal ve ekonomik sürdürülebilirlik hedeflerini destekleyebilir. Örneğin, yenilenebilir enerji sistemleri veya çevre dostu teknolojiler hem yoğunluk etkilerini azaltır hem de toplumsal fayda sağlar (Bilgin ve Işık, 2022, s.342).

Türkiye'de teknolojik ürün geliştirme, özellikle TGB'ler ve araştırma merkezleri aracılığıyla teşvik edilmektedir. 5746 sayılı Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun ile 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu, teknoloji odaklı yeniliklerin geliştirilmesini destekleyen temel yasal düzenlemeler arasında yer almaktadır. Bu bütünleşik yapı sayesinde,

Türkiye’deki girişimciler ve teknoloji odaklı işletmeler; gelişmiş ürün geliştirme süreçlerinde vergi teşvikleri, altyapı destekleri ve fiziki olanaklardan etkin biçimde yararlanmaktadır (Türkiye Cumhuriyeti Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2022, s.26).

Sonuç olarak, teknolojik ürünler, toplumsal ve ekonomik kalkınmanın temel yapı taşlarından biridir. Bu ürünler, ülkelerin bilgi temelli ekonomiye geçiş sürecinde stratejik bir öneme sahiptir. Teknolojik ürünlere yapılan yatırımlar ise yalnızca ekonomik büyümeyi hızlandırmakla kalmayıp, aynı zamanda toplumların karşılaştığı sorunlara yenilikçi çözümler sunarak yaşam kalitesini artırmaktadır.

1.2. Teknoloji Geliştirme Bölgelerinin Tarihsel Gelişimi

TGB’ler, yüksek teknolojiye dayalı ürün ve hizmetlerin geliştirilmesini teşvik eden, bilgi ve teknoloji transferini hızlandıran, yenilikçi girişimlerin desteklendiği özel alanlar olarak dünya genelinde önem kazanmıştır. TGB’lerin uluslararası tarihsel gelişimi, sanayi devriminden itibaren bilim ve teknolojinin ekonomik kalkınmadaki rolünün anlaşılmasıyla şekillenmiştir. Bu süreç, farklı ülkelerdeki ekonomik ve sosyal ihtiyaçlara bağlı olarak çeşitlenmiş ve TGB’ler, 20. yüzyıldan itibaren küresel bir model haline gelmiştir (Bilgin ve Işık, 2022, s.342).

1.2.1. Teknoloji Geliştirme Bölgelerinin Dünya’daki Tarihsel Gelişimi

TGB’ler temelinde, üniversiteler ile sanayi arasında iş birliğini teşvik etme fikri yatmaktadır. Bu fikir, 19. yüzyılın sonunda sanayi devriminin etkisiyle güçlenmiştir. Teknolojik yeniliklerin ekonomik kalkınmaya katkısını artırmak amacıyla akademik araştırmaların sanayiye entegrasyonu fikri, özellikle 20. yüzyılın başında ABD ve Avrupa’da önem kazanmıştır (Öz ve Buyrukoğlu, 2015, s.32).

Stanford Araştırma Parkı (1952): Dünyanın ilk TGB’si olarak kabul edilen Stanford Araştırma Parkı, 1952 yılında ABD’nin Kaliforniya eyaletinde kurulmuştur. Bu bölge, üniversite-sanayi iş birliğinin başarılı bir örneği olarak gösterilmekte ve Silikon Vadisi’nin temelini oluşturmaktadır. Stanford Üniversitesi’nin öncülüğünde kurulan bu bölge, dünya genelinde TGB’ler modeline ilham vermiştir (Tepe ve Zaim, 2022, s.5).

1950-1970 ABD’nin Liderliği: 1950’ler ve 1960’larda, ABD’de Ar-Ge yatırımlarını teşvik etmek için TGB’ler hızla yaygınlaşmıştır. Bu bölgeler, savunma

sanayi, havacılık ve elektronik gibi stratejik sektörlerde yenilikçi çözümler sunarak uluslararası rekabette önemli bir avantaj sağlamıştır (Akbulut Başar, 2022, s.181)

Avrupa’da TGB’lerin gelişimi, ABD’den etkilenmiş ancak yerel ekonomik ve sosyal dinamiklere uygun olarak uyarlanmıştır. Avrupa ülkeleri, sanayi ve üniversite iş birliğini desteklemek amacıyla çeşitli programlar geliştirmiş ve bu bölgeleri kalkınma politikalarının bir parçası haline getirmiştir.

Birleşik Krallık Cambridge Science Park (1970): Avrupa’daki ilk TGB, 1970 yılında Cambridge Üniversitesi tarafından Birleşik Krallık’ta kurulmuştur. Cambridge Science Park, üniversite araştırmalarını ticari uygulamalara dönüştürme açısından önemli bir model oluşturmuş ve Avrupa’daki diğer TGB’lerin kurulmasında örnek teşkil etmiştir (Tepe ve Zaim, 2022, s.5).

Almanya ve Bilim Parkları: Almanya, TGB’ler kavramını daha çok "bilim parkı" olarak adlandırmış ve bu bölgeleri üniversitelerin çevresinde oluşturmuştur. 1980’lerde başlayan bu süreç, özellikle otomotiv, biyoteknoloji ve mühendislik sektörlerinde yenilikçi çözümler geliştirilmesine olanak sağlamıştır (Tepe ve Zaim, 2022, s.5).

Avrupa Birliği Politikalarının Etkisi (1980): Avrupa Birliği, bölgesel kalkınma politikaları çerçevesinde TGB’lere yönelik finansman programları geliştirmiştir. Özellikle Horizon 2020 gibi programlarla TGB’lerin Ar-Ge faaliyetleri desteklenmiş ve bu bölgelerin uluslararası rekabet gücü artırılmıştır.

Asya, 1980’lerden itibaren TGB’lerin hızla yaygınlaştığı bir bölge haline gelmiştir. Özellikle Çin, Güney Kore, Japonya ve Hindistan TGB’lerin ekonomik kalkınma stratejilerinin merkezine yerleştirmiştir.

Japonya Tsukuba Bilim Şehri: Japonya, TGB’ler modelini erken benimseyen ülkelerden biridir. 1960’larda kurulan Tsukuba Bilim Şehri, Japonya’nın sanayi ve akademi iş birliğini teşvik etmek için hayata geçirdiği en önemli projelerden biridir. Bu bölge, özellikle elektronik ve mühendislik alanlarında yenilikçi ürünlerin geliştirilmesine öncülük etmiştir (Tepe ve Zaim, 2022, s.5).

Çin Zhongguancun Teknoloji Bölgesi: Çin’in ilk TGB’si olan Zhongguancun, 1988 yılında Pekin’de kurulmuştur. Çin hükümeti, TGB’leri desteklemek için kapsamlı teşvik politikaları benimsemiş ve bu bölgeler, Çin’in teknoloji üretiminde dünya lideri olmasında kritik bir rol oynamıştır. Günümüzde Çin’de 170’den fazla TGB bulunmaktadır (Tepe ve Zaim, 2022, s.5).

Güney Kore Daedeok Innopolis: Güney Kore, TGB'leri ekonomik kalkınma stratejilerinin merkezine yerleştirmiştir. Daedeok Innopolis, yüksek teknolojiye dayalı ürünlerin geliştirilmesi ve ticari hale getirilmesi açısından önemli bir bölge olarak öne çıkmaktadır (Tepe ve Zaim, 2022, s.5).

Hindistan Bangalore Teknoloji Parkı: Hindistan, özellikle bilgi teknolojisi sektöründe dünya lideri olmayı hedeflemiş ve Bangalore'da bir teknoloji parkı kurmuştur. Bu bölge, Hindistan'ın yazılım ve IT sektörlerindeki başarısında kritik bir rol oynamıştır (Tepe ve Zaim, 2022, s.5).

Latin Amerika ve Afrika: Brezilya, Şili, Güney Afrika gibi ülkeler, TGB'leri bilgi tabanlı sanayileşmenin bir parçası olarak geliştirmiştir. Bu bölgelerde, genellikle tarım teknolojisi ve biyoteknoloji gibi sektörler ön plana çıkmıştır (Tepe ve Zaim, 2022, s.5).

Günümüzde TGB'ler, sadece yerel ekonomik kalkınma için değil, aynı zamanda küresel teknoloji yarışında liderlik sağlamak için önemli bir araç haline gelmiştir. Dünya genelinde 1.500'den fazla TGB bulunmaktadır ve bu bölgeler, Ar-Ge faaliyetleri, yenilikçi girişimlerin desteklenmesi ve uluslararası yatırım çekme açısından kritik bir role sahiptir (IASP, 2024, s.17).

Yeşil Teknolojiler ve Sürdürülebilirlik: TGB'ler, çevre dostu üretim süreçlerinin teşvik edilmesi ve sürdürülebilir teknolojilerin geliştirilmesi açısından ön plana çıkmaktadır.

Dijitalleşme ve Sanayi 4.0: TGB'ler, dijital dönüşüm, yapay zeka, nesnelerin interneti ve robotik gibi alanlarda yeni teknolojilerin geliştirilmesini desteklemektedir.

Uluslararası İş Birlikleri: TGB'ler, uluslararası iş birlikleri ve bilgi paylaşımı açısından önemli bir platform sunmaktadır. Özellikle Avrupa ve Asya ülkeleri, ortak projeler ve fon programları aracılığıyla TGB'lerin etkisini artırmaktadır.

TGB'lerin uluslararası tarihsel gelişimi, sanayileşme ve teknoloji odaklı ekonomik kalkınma hedefleriyle şekillenmiştir. ABD ve Avrupa'nın öncülüğünde başlayan bu süreç, Asya ve diğer gelişmekte olan ülkelerde hızla benimsenmiş ve küresel bir model haline gelmiştir. Günümüzde TGB'ler, teknoloji ve inovasyonun ekonomik değer yaratma sürecindeki kritik rolünü sürdürmekte ve gelecekteki sürdürülebilir kalkınma hedeflerinde stratejik bir araç olarak öne çıkmaktadır.

1.2.2. Teknoloji Geliştirme Bölgelerinin Türkiye’deki Tarihsel Gelişimi

Türkiye’de TGB’ler, 2000’li yıllardan itibaren Ar-Ge ve inovasyonun ekonomik kalkınmadaki rolünün artmasıyla birlikte gelişmeye başlamıştır. Türkiye’de ilk TGB, 2001 yılında ODTÜ Teknokent olarak faaliyete geçmiştir. ODTÜ Teknokent’in ardından Bilkent Cyberpark ve İTÜ ARI Teknokent gibi önemli TGB’ler kurulmuştur. Bu bölgeler, üniversite ve sanayi arasında güçlü bir bağ kurarak bilgi temelinde kalkınmayı destekleme amacını taşımıştır (Hızarcı Beşer ve Çetel, 2023, s.1691).

Türkiye Cumhuriyeti, 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu’nu çıkararak bu tür bölgelerin yasal uygulamalarını belirlemiş ve bu alandaki yatırımların önünü açmıştır (Türkiye Cumhuriyeti Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu, 2021, s.10).

Bu süreçte, Türkiye’de Ar-Ge ve inovasyon ekosisteminin gelişimini hızlandırmak amacıyla çeşitli teşvik mekanizmaları ve destek programları hayata geçirilmiştir. KOSGEB, TÜBİTAK ve diğer kamu kuruluşları, TGB’lerde faaliyet gösteren işletmelere mali destek sağlamış, bu sayede kalkınma projeleri üzerinde çalışmalar teşvik edilmiştir (Canbulat, 2024, s.26). Aynı zamanda devlet, TGB’lerde yatırım yapmayı cazip hale getirmek amacıyla vergi muafiyetleri ve diğer mali faydalar sunmuştur.

Türkiye’nin teknoloji geliştirme kapasitesini artırmak için attığı en önemli adımlardan biri, 2001 yılında yürürlüğe giren “4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu” ile olmuştur. Bu Kanun, Türkiye’deki üniversitelerin ve araştırma merkezlerinin teknoloji transferi yapabilmesini sağlamak ve sanayi ile iş birliğini artırmak amacıyla hazırlanmıştır. Kanunun temel amacı, bilimsel araştırmaların ekonomik değere dönüştürülmesi ve Türkiye’nin teknoloji ihraç eden bir ülke konumuna gelmesidir (Hızarcı Beşer ve Çetel, 2023, s.18)

2025 yılı itibarıyla Türkiye’de 105 tane TGB bulunmaktadır ve bu bölgelerde yaklaşık 6.000’in üzerinde işletme faaliyet göstermektedir. Bu işletmeler, biyoteknoloji, yazılım, elektronik, enerji, savunma sanayi gibi birçok farklı sektörde Ar-Ge ve inovasyon çalışmaları yürütmektedir (Kutbay, 2017, s.26). TGB’lerin gelişimi, özellikle yerli ve milli teknoloji üretimi hedefine katkı sağlamakta ve Türkiye’nin küresel pazarda rekabet edebilirliğini artırmaktadır.

1.3. Organize Sanayi Bölgeleri ve Tarihsel Gelişimi

OSB’ler sanayi faaliyetlerinin belirli bir planlama doğrultusunda ve organize bir altyapı sistemi çerçevesinde yürütülmesini sağlamak amacıyla, kamu, sermaye veya özel sektör kontrolü altındaki sanayi alanları olarak tanımlanmaktadır. Bu bölgeler, sanayi üretiminin bir arada yürütüldüğü; altyapı, ulaşım, enerji ve lojistik gibi hizmetlerin ortak olarak kullanılmasına olanak tanıyan yapılardır. OSB’lerin temel amacı; üretim maliyetlerini azaltmak, verimliliği artırmak ve sanayicilere sağlanan çeşitli avantajlar yoluyla rekabet gücünü yükseltmektir (Kaya ve Tektüfekçi, 2024, s.33).

1.3.1. Tanımlar ve Kavramlar

OSB’ler, genellikle şehirlerin dışında, altyapı ve ulaşım olanakları açısından çeşitlilik alanlarında konumlu ve sanayi bölgelerinin belirli bir alan içinde faaliyet göstermesini sağlayan bölgelerdir. OSB’ler, sanayicilerin üretim faaliyetlerini etkin bir şekilde sürdürebilmeleri amacıyla gerekli tüm temel hizmetleri sunarak bağımsız ve bütünleşik bir sanayi alanı oluşturur. Bu hizmetler; altyapı (elektrik, su, doğalgaz gibi), iletişim, yönetim hizmetleri ve güvenlik gibi temel unsurları kapsamaktadır. Ayrıca OSB’ler, sürdürülebilirlik açısından da kritik bir rol üstlenmekle birlikte özellikle sanayi faaliyetlerinin çevresel etkilerinin belirli alanlarda kontrol altına alınmasına ve yönetilmesine de önemli katkı sağlamaktadırlar (Kaya ve Tektüfekçi, 2024, s.45).

1.3.1.1. Organize Sanayi Bölgesinin Tanımı

OSB’ler, sanayi faaliyetlerinin belirli bir düzen içinde ilerlemesini sağlamak, üretim altyapısını genişletmek ve ekonomik kalkınmayı desteklemek amacıyla planlanmış alanlardır. Bu bölgeler, sanayi tesislerinin bir arada bulunduğu ortak altyapı ve hizmetlerden faydalandığı, enerji, ulaşım, su ve iletişim gibi temel özelliklerin entegre bir şekilde sunulduğu alanlardır. Bu nedenle OSB’ler, üretim süreçlerini daha verimli hale getirerek ekonomik kalkınmaya ve sürdürülebilirliğe katkı sağlarlar (Murat ve Esenlikci, 2024, s. 341).

Bu bölgelerin temel amacı, sanayinin altyapı ve lojistik ihtiyaçlarını karşılayarak verimli bir üretim ortamı oluşturmaktır. Elektrik, su, doğal gaz, iletişim,

yol ve atık yönetimi gibi hizmetler merkezi bir şekilde sunulur. Böylece sanayi kuruluşları sadece üretime odaklanırlar. Bununla birlikte, OSB'ler, sanayideki gelişmelerin kontrol edilmesi ve sürdürülebilir kalkınmayı desteklemeyi de hedeflerler (Murat ve Esenlikci, 2024, s. 342).

OSB'ler, işletmelere üretim maliyetlerini ve harcamaları azaltma yönünde avantaj sağlarlar. Sanayi işletmelerinin aynı bölgede konumlanması, bilgi paylaşımını ve sektörel iş birliklerini kolaylaştırarak kümelenme avantajı sağlamaktadır. Bu durum hem sanayi üretiminin gelişimini hem de genel ekonomik kalkınmayı teşvik etmektedir. Ayrıca, söz konusu yapı içerisinde yer alan işletmeler arasında oluşan sinerji, bölgesel kalkınma üzerinde önemli ve olumlu bir etki yaratmaktadır (Dinç ve Yıldırım, 2020, s.359).

Türkiye'de OSB'ler, 4562 sayılı Organize Sanayi Bölgeleri Kanunu ile yasal bir çerçeveye oturtulmuştur. Bu Kanun, sanayi bölgelerinin büyümesinden yönetimine kadar birçok alanın düzenlenmesini amaçlamakta olup, aynı zamanda bu bölgelerin pazarlanması sosyal ve ekonomik faydalar sağlayacak şekilde yapılandırılmasını da hedeflemektedir. Türkiye genelinde, özellikle az gelişmiş organize edilmiş sanayi alanlarında, üretim ve yerel ekonomiyi canlandırma konusunda büyük katkılar sağlanmaktadır (Türkiye Cumhuriyeti Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2022, s.10).

Sonuç olarak, sanayi bölgelerinin organize edilmesi; sanayi faaliyetlerinin düzenli bir şekilde yürütülmesini sağlamak, yatırım ortamını iyileştirmek ve bölgesel kalkınmayı desteklemek açısından kritik bir öneme sahiptir. Bu bölgeler, yalnızca ekonomik büyümeyi desteklemekle kalmayıp, aynı zamanda sürdürülebilirlik ve toplumsal refahın erişilebildiği önemli alanlardır. Dolayısıyla OSB'lerin etkin bir şekilde planlanması, ülkelerin sanayileşme hedeflerine daha güçlü bir şekilde ulaşmalarına mutlak surette katkı vermektedir.

1.3.1.2. Organize Sanayi Bölgelerinin Özellikleri

OSB'ler, sanayi üretiminin verimli ve sürdürülebilir bir biçimde gerçekleştirilmesi amacıyla özel olarak planlanan alanlardır. Bu bölgeler, gelişmiş sanayi altyapısı ve sundukları hizmetlerle ekonomik kalkınmaya ve sürdürülebilirlik hedeflerine önemli katkılar sağlamaktadır. OSB'lerin özellikleri; planlama, altyapı, işlevsellik ve sosyal etkiler gibi çeşitli boyutlarda değerlendirilmektedir.

OSB'ler, planlı bir şekilde oluşturulması gereken özel alanlardır. Bu bölgeler, sanayi tesislerinin yoğunluğunu ve sanayileşmenin sosyal yaşam üzerindeki olumsuz etkilerini en aza indirecek biçimde tasarlanmaktadır. Üretim faaliyetlerinin daha verimli yürütülmesini sağlamak amacıyla, sanayi kuruluşlarının türlerine göre alan tahsisleri yapılmakta; gelişmiş altyapı olanakları ve hizmetler sunulmaktadır (Özden, 2016, s.108).

OSB'lerin en belirgin değişimlerinden biri, sanayi devrimlerinin kapsamlı altyapı hizmetleridir. Elektrik, su, doğal gaz, iletişim, yol ve atık yönetimi gibi temel hizmetler merkezi bir şekilde sunularak, üretim süreçlerinin verimliliğini artırmakta ve sanayi bölgelerinin genişlemesine olanak sağlamaktadır. Ayrıca bazı bölgelerde, ileri düzey teknolojiye sahip laboratuvarlar, lojistik merkezler ve ortak kullanım alanları gibi özel altyapılar da mevcuttur (Dinç ve Yıldırım, 2020, s.360).

Sanayi bölgelerinde, işletmeler arasındaki iş birliğini ve bilgi paylaşımını teşvik eden bütünleşik bir ekosistem bulunmaktadır. Aynı bölgede konumlanan işletmeler, lojistik avantajlar sayesinde tedarik ve üretim süreçlerinde sinerji oluşturmakta ve bu durum sanayinin gelişimini desteklemektedir. Kümelenme sayesinde işletmeler hem maliyet avantajı elde etmekte hem de ortak hizmetlerden yararlanarak atık yönetimi ve çevre koruma gibi konularda daha etkin çözümler üretebilmektedir (Murat ve Esenlikci, 2024, s. 343).

OSB'ler, sürdürülebilirliği destekleyecek şekilde planlanarak tasarlanmıştır. Atık yönetim sistemleri, enerji verimliliği projeleri ve yenilenebilir enerji kullanımını teşvik eden uygulamalar, bu bölgelerin çevresel etkilerini azaltmaya yönelik politikaların temel unsurlarını oluşturmaktadır. Ayrıca sanayi bölgeleri yerel istihdam yaratarak sosyal kalkınmaya da katkıda bulunur. OSB'ler, özellikle az gelişmiş bölgelerde kurulan sanayi alanları aracılığıyla, söz konusu bölgelerin ekonomik ve sosyal gelişimini hızlandırıcı bir rol üstlenmektedir (Türkiye Cumhuriyeti Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2022, s.56).

OSB'lerde faaliyet gösteren işletmeler, çeşitli teşvik ve desteklerden faydalanmaktadır. Vergi muafiyetleri, düşük gelirli arsa hizmetleri, altyapı destekleri ve enerji teşvikleri gibi avantajlar, bu bölgelerde faaliyet göstermeyi cazip hale getirmektedir. Bu destekler, yeni yatırımların çoğalmasını sağlarken mevcut kişileri de teşvik etmektedir (Bilgin ve Işık, 2022, s.354).

OSB'ler, özellikle az gelişmiş bölgelerde ekonomik kalkınmayı destekleyen önemli araçlardan biridir. Bu bölgeler, sanayi faaliyetlerini tek bir alanda toplayarak yerel altyapının gelişmesine, kullanım olanaklarının artmasına ve bölgesel gelir düzeyinin yükselmesine katkı sağlamaktadır. Ayrıca, ekonomik canlılık yaratarak bölgesel kalkınma ve refahın artırılmasında önemli bir rol üstlenmektedir (Murat ve Esenlikci, 2024, s. 344).

Sonuç olarak, OSB'ler; sanayi üretiminin düzenli bir şekilde yürütülmesi, rekabet gücünün artırılması ve bölgesel kalkınmanın desteklenmesi açısından kritik bir öneme sahiptir. Bu bölgeler, modern altyapı olanakları, iş birliğini teşvik eden yapıları ve sürdürülebilirlik odaklı yaklaşımları sayesinde, ekonomik büyüme ile çevresel ve sosyal dengeleri koruma hedeflerini birlikte gerçekleştirmeye olanak tanımaktadır.

1.3.2. Organize Sanayi Bölgelerinin Tarihsel Gelişimi

Türkiye'de OSB'lerin tarihi gelişimini anlamak için, öncelikle bu kavramın dünya genelindeki kökenlerine bakmak gerekir. OSB'lerin temelini, 19. yüzyılda sanayileşme sürecinin hız kazandığı Batı Avrupa ve Amerika'daki sanayi yerleşim alanları oluşturur. Özellikle 20. yüzyılın ortalarında, sanayi bölgelerinin planlı bir şekilde oluşturulması ve yönetilmesi fikri de, Avrupa ve Asya'da geniş kabul görmüştür (Öz ve Buyrukoğlu, 2015, s.81).

Türkiye bu küresel trendden etkilenecek 20. yüzyılın ortalarında OSB'ler kurulumuna yönelik çalışmalara başlamıştır.

1.3.2.1. Organize Sanayi Bölgelerinin Dünya'daki Tarihsel Gelişimi

OSB'ler, sanayi faaliyetlerinin planlı ve düzenli bir şekilde yoğunlaştırıldığı alanlardır. Bu bölgeler, sanayileşmenin etkili bir şekilde gerçekleşmesini sağlar ve ülkelerin ekonomik kalkınma süreçlerine önemli katkıda bulunur.

19. Yüzyıl Sanayi Devrimi ve İlk Uygulamalar: Sanayi Devrimi, OSB'ler fikrinin ortaya çıkışında ve şekillenmesinde önemli bir rol oynamıştır. İngiltere başta olmak üzere sanayileşen ülkelerde, sanayi tesislerinin plansız ve yoğun biçimde kentlerde toplanması, aşırı nüfus yoğunluğu ve sosyal sorunlara yol açmıştır. Bu

durum, sanayi politikalarında köklü değişiklikleri beraberinde getirmiş ve böylece ilk OSB'lerin temelleri bu dönemde atılmıştır (Dinç ve Yıldırım, 2020, s.358).

20. Yüzyılın Başları: Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa'da OSB'ler yaygınlaşmaya başlamıştır. Özellikle Amerika Birleşik Devletleri'nde Detroit gibi şehirlerde kurulan sanayi bölgeleri, otomotiv ve çelik endüstrilerinin merkezi haline gelmiştir. Bu dönem, OSB'lerin lojistik avantajları ve maliyet verimliliği gibi faktörler sayesinde hızla yayıldığı bir süreç olmuştur (Özden, 2016, s.116).

II. Dünya Savaşı Sonrası: II. Dünya Savaşı'nın ardından, savaşın yol açtığı ekonomik tahribatı gidermek ve kalkınmayı hızlandırmak amacıyla sanayi bölgelerinin organize edilmesi, devlet destekli projeler şeklinde uygulanmaya başlanmıştır. Bu süreçte, özellikle Japonya ve Güney Kore gibi ülkelerde kurulan düzenli OSB'ler, ihracata yönelik sanayileşme stratejisinin temel unsurlarından biri haline gelmiştir (Özden, 2016, s.120).

Küreselleşme Dönemi: 1980'ler ve sonrası küreselleşme ile birlikte, OSB'ler, uluslararası ticaret ve yatırım için seçkin merkezler olarak tasarlanmıştır. Çin, bu dönemde Shenzhen ve Şanghay gibi sanayi bölgelerini geliştirerek OSB'leri küresel tedarik zincirinin merkezleri haline getirmiştir. Bu bölgede, uluslararası düzeyde maliyet tasarrufu ve lojistik kolaylıklar sağlanmıştır (Özden, 2016, s.114).

Sonuç olarak, sanayi bölgelerinin organize edilmesi, sanayileşmenin düzenli ve sürdürülebilir biçimde genişletilmesi, bölgesel kalkınmanın desteklenmesi ve ekonomik büyümenin hızlandırılması açısından stratejik bir araç niteliği taşımaktadır. Tarihsel süreçte farklı modellerle çeşitli coğrafyalarda gelişim gösteren bu yapılar, günümüzde ise küresel ekonominin vazgeçilmez ve dinamik unsurları arasında yer almaktadır.

1.3.2.2. Organize Sanayi Bölgelerinin Türkiye'deki Tarihsel Gelişimi

Türkiye'de OSB'lerin sanayileşme politikalarının önemli bir parçası olma süreci 1960'lı yıllara dayanmaktadır. Türkiye'de ilk OSB, 1962 yılında Bursa'da kurulmuştur (Ölmez, Bayrak, ve Karakılçık, 2024, s.356). Bu bölgelerin geliştirilmesindeki temel amaç, bölgesel kalkınmayı teşvik ederek ekonomik faaliyetlerin ülke geneline dengeli bir biçimde yayılmasını sağlamak, sanayileşme sürecini planlı ve düzenli bir yapıya kavuşturmak ve aynı zamanda belirli bölgelerde

sanayi yoğunlaşmasının yol açtığı yapısal ve çevresel sorunları asgari düzeye indirmektir (Özden, 2016, s.106).

Türkiye'deki OSB'lerin gelişimi, 1980'li yıllardan itibaren hız kazanmıştır. Bu dönemde uygulamaya konulan ihracata dayalı büyüme modeli ile birlikte OSB'ler, zaman içerisinde sanayi üretiminin odak noktası haline gelmiş; ihracata yönelik üretim faaliyetlerinin yoğunlaştığı ve devlet politikaları ile desteklenen stratejik üretim alanları olarak konumlanmıştır. Bu bölgeler, yalnızca üretim kapasitesinin artırılmasına değil, aynı zamanda dış ticaret hacminin genişletilmesine ve ülke ekonomisinin küresel piyasalardaki rekabet gücünün yükseltilmesine de önemli katkılar sağlamaktadır (Özden, 2016, s.107).

Bu süreçte, devletin sağladığı çeşitli destek ve teşvik mekanizmaları sayesinde OSB'lerde önemli bir artış yaşanmış ve bu bölgelerde faaliyet gösteren sanayicilere sunulan vergi avantajları ve diğer teşvik unsurları aracılığıyla üretim maliyetleri azaltılarak yatırım ortamı daha cazip hale getirilmiştir. Böylelikle OSB'ler, sanayi yatırımlarını yönlendiren ve bölgesel kalkınmayı hızlandıran önemli politika araçları olarak öne çıkmıştır.

OSB'ler, Türkiye'de sanayi üretiminin verimli, planlı ve sürdürülebilir bir biçimde gerçekleştirilmesini temin etmek amacıyla oluşturulan özel alanlar olarak öne çıkmaktadır. Bu bölgeler, sanayi politikalarının etkin uygulama araçlarından biri kabul edilmekte olup, bölgesel kalkınmayı destekleme, sanayi üretimini artırma ve ihracata dayalı büyümeyi teşvik etme gibi çok yönlü hedeflere hizmet etmektedir. Türkiye'de OSB'lerin gelişimi, sanayileşme politikalarının bir uzantısı olarak 1960'lı yıllarda başlamış ve zamanla hem bölgesel kalkınma hem de ekonomik büyüme bağlamında stratejik bir önem kazanmıştır (Özden, 2016, s.118).

Türkiye'de 1980'li yıllara gelindiğinde, OSB'lerin oluşumuna yönelik ciddi bir yükseliş olduğu gözlemlenmiştir. Bu dönemde ihracata dayalı büyüme modelinin benimsenmesi ve sanayi politikalarının bu doğrultuda şekillendirilmesi, OSB'lerin oluşturulmasında önemli rol oynamıştır (Özden, 2016, s.119).

Türkiye'de 2000'li yıllarda yürürlüğe giren yasal düzenlemeler ve sanayileşme politikaları doğrultusunda OSB'ler önemli bir ivme kazanmış; bu süreçte ülke genelinde farklı ölçek ve niteliklere sahip çok sayıda OSB'nin kurulmasıyla birlikte sanayi altyapısı genişlemiş ve çeşitlenmiştir. Böylelikle OSB'ler, yalnızca üretim kapasitesinin artırılması değil, aynı zamanda yatırımcılar için cazip ve planlı üretim

alanlarının oluşturulması bakımından da kritik rol üstlenmeye başlamıştır. 2024 yılı itibarıyla Türkiye genelinde 400'ün üzerinde OSB bulunmaktadır. Bu bölgeler, ülkenin çeşitli coğrafi alanlarında sanayi üretimini destekleyen temel yapılar olarak konumlanmakta ve özellikle yerel ekonomilerin canlandırılması, istihdamın artırılması ve bölgesel kalkınmanın sağlanması süreçlerinde kritik bir rol üstlenmektedir (OSBÜK, 2024).

İKİNCİ BÖLÜM

TEKNOLOJİ GELİŞTİRME BÖLGELERİ İLE ORGANİZE SANAYİ BÖLGELERİNİN ÖNEMİ, AMAÇLARI, SAĞLANAN AVANTAJLAR VE UYGULANAN TEŞVİKLER

2.1. Teknoloji Geliştirme Bölgelerinin Önemi, Amaçları, Sağladığı Avantajlar ve Teşvikler

Teknolojik ilerlemelerin ekonomik kalkınmanın temel belirleyicilerinden biri haline geldiği günümüz dünyasında, ülkelerin sürdürülebilir büyüme hedeflerine ulaşabilmeleri için yenilikçi üretim modellerine ve bilgi temelli ekonomiye yönelmeleri kaçınılmaz bir hal almıştır. Bu doğrultuda hayata geçirilen TGB'ler, üniversiteler, araştırma merkezleri ve sanayi kuruluşları arasındaki iş birliğini güçlendiren, bilgi ve teknolojiyi ticarileştirmeyi hedefleyen özel alanlar olarak stratejik bir rol üstlenmektedir. TGB'ler, yalnızca Ar-Ge faaliyetlerinin yoğunlaştığı mekanlar olmakla kalmayıp, aynı zamanda yüksek katma değerli ürün ve hizmetlerin üretilmesine olanak tanıyarak ülke ekonomisinin rekabet gücünü artıran önemli yapılardır (Aktaş ve Delen, 2021, s.727).

Bu bölgelerin oluşturulmasındaki temel amaç; akademik bilgi birikiminin sanayi ile bütünleştirilerek ticarileştirilmesi, girişimciliğin desteklenmesi, yüksek teknolojiye dayalı üretim yapısının yaygınlaştırılması ve uluslararası pazarlarda söz sahibi işletmelerin ortaya çıkarılmasıdır. Devlet tarafından sunulan çeşitli vergi muafiyetleri, teşvikler ve destek mekanizmaları sayesinde işletmeler için cazip yatırım ortamları oluşturan TGB'ler hem yerli hem de yabancı yatırımcılar için önemli fırsatlar barındırmaktadır. Dolayısıyla bu bölgeler, ekonomik büyümenin ve kalkınmanın bilgi ve inovasyon ekseninde yeniden yapılandırılmasında kritik bir araç olarak değerlendirilmektedir.

2.1.1. Teknoloji Geliştirme Bölgelerinin Önemi

TGB'ler, bilgi temelli ekonomilere geçişin hız kazandığı günümüzde ülkelerin rekabet gücünü artırmada ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmada stratejik bir unsur olarak öne çıkmaktadır (Öz ve Buyrukoğlu, 2015, s.16).

Ar-Ge ve inovasyon odaklı faaliyetlerin teşvik edildiği bu bölgeler, üniversiteler, araştırma merkezleri ve özel sektör arasında etkin bir iş birliği zemini oluşturarak bilgi transferini hızlandırmakta ve nitelikli insan kaynağının ekonomik değere dönüştürülmesini mümkün kılmaktadır. Yüksek katma değerli üretimin yaygınlaştırılması, teknolojik yeniliklerin ticarileştirilmesi ve girişimcilik ekosisteminin güçlendirilmesi gibi işlevleri sayesinde TGB'ler, yalnızca bölgesel kalkınmaya katkı sağlamakla kalmamakta, aynı zamanda ulusal ekonomilerin küresel düzeyde rekabetçi konuma erişmesine de önemli ölçüde katkıda bulunmaktadır (Dünya Ekonomik Forumu, 2022, s.33).

2.1.2. Teknoloji Geliştirme Bölgelerinin Amacı

Türkiye’de TGB’ler, ekonomik büyümeye ve teknoloji transferine katkı sağlamak amacıyla çeşitli teşviklerle desteklenmektedir. TGB’lerde faaliyet gösteren işletmeler için sağlanan vergi muafiyetleri, gelir ve kurumlar vergisi indirimleri, çalışanlara yönelik teşvikler gibi uygulamalar, bu bölgeleri yatırımcılar ve girişimciler için cazip hale getirmiştir. Bu teşvikler hem yerli hem de yabancı yatırımcıları Türkiye’de Ar-Ge yatırımı yapmaya yönlendirmiştir (Çam ve Esengün, 2011, s.63).

Ayrıca TGB’ler, özellikle genç girişimcilerin inovatif projelerini hayata geçirebilecekleri bir ekosistem sunmaktadır. Üniversitelerle doğrudan iş birliği içinde olan bu bölgelerde, akademik bilgi birikimi ticari ürünlere dönüştürülerek ekonomiye katma değer sağlanmaktadır. Türkiye'deki TGB’ler uluslararası alanda rekabet edebilirliğini artırmak için özellikle son yıllarda hızla büyüyen teknoloji start-up’ları bu bölgelerde yoğunlaşmıştır (Deloitte, 2019, s.26).

TGB’ler aynı zamanda Türkiye'nin Ar-Ge kapasitesini artırarak, uluslararası teknoloji pazarında daha etkin bir rol oynamasına yardımcı olmuştur. Özellikle savunma sanayi, yazılım ve biyoteknoloji gibi stratejik alanlarda geliştirilen projeler, Türkiye’nin teknoloji ihraç eden bir ülke olma yolunda önemli adımlar atmasını sağlamıştır.

2.1.3. Teknoloji Geliştirme Bölgelerinin Sağladığı Avantajlar

TGB’ler, girişimciler ve işletmeler için sunduğu çok yönlü avantajlar ile yenilikçi üretim ve Ar-Ge faaliyetlerinin merkezinde yer almaktadır. Bu bölgelerde

faaliyet gösteren işletmeler, başta gelir ve kurumlar vergisi muafiyetleri olmak üzere çeşitli mali teşviklerden yararlanmakta, bunun yanı sıra gümrük vergisi ve KDV istisnası gibi önemli kolaylıklarla da desteklenmektedir. Ayrıca TGB'ler, üniversite ve sanayi arasındaki bilgi akışını hızlandırarak araştırma çıktılarının ticarileştirilmesine olanak tanımakta ve nitelikli iş gücünün istihdamını teşvik etmektedir. Altyapısı planlı ve özel olarak tasarlanmış bu bölgelerde, işletmelere sunduğu uygun maliyetli ofis ve laboratuvar olanakları sayesinde girişimlerin Ar-Ge odaklı projelerini daha düşük maliyetlerle hayata geçirmeleri mümkün olmaktadır. Dolayısıyla TGB'ler, yenilikçi faaliyetlerin teşvik edilmesi, uluslararası pazarlarda rekabet avantajı sağlanması ve teknoloji tabanlı ekonomik büyümenin sürdürülebilirliği açısından son derece önemli avantajlar sunmaktadır (Bilgin ve Işık, 2022, s.355).

TGB'ler, uluslararası iş birliklerini teşvik ederek işletmelerin küresel piyasalara açılmasına olanak tanımaktadır. Bu bölgelerde yer alan işletmeler, yüksek teknolojiye dayalı ürün ve hizmetler geliştirerek uluslararası rekabet avantajı elde etmektedirler. Ayrıca, sağladıkları cazip teşvik ve altyapı olanakları sayesinde TGB'ler, yabancı yatırımları çekme potansiyeline sahip önemli merkezler olarak karşımıza çıkmaktadır (Aktaş ve Delen, 2021, s.728).

Sonuç olarak TGB'ler hem ekonomik hem de sosyal kalkınmayı destekleyen stratejik yapılar olarak öne çıkmaktadır. Bu bölgelerin sunduğu çeşitli avantajlar, girişimcilik ekosisteminin güçlendirilmesine, Ar-Ge faaliyetlerindeki dönüşümün hızlandırılmasına ve yüksek katma değerli ürün ve hizmetlerin üretilmesine önemli katkılar sağlamaktadır. TGB'ler, bilgi temelli ekonomiye geçiş sürecinde, yenilikçi ve sürdürülebilir kalkınmanın temel araçlarından biri olarak kritik bir rol üstlenmektedirler.

2.1.3.1. Teknoloji Geliştirme Bölgelerinin Ülke Ekonomisine Sağladığı Avantajlar

TGB'ler, bilgi ve teknolojiye dayalı ekonomiye geçiş sürecinde ülkelerin ekonomik büyümesine ve rekabet gücüne önemli katkılar sağlar. TGB'ler, sanayi ve teknoloji alanında üretim, ihracat ve yenilikleriyle ortaya çıkan ekonomik kalkınmanın temel taşlarından biridir.

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın Kasım 2024 tarihli raporuna göre, Türkiye genelinde toplam 105 TGB bulunmaktadır. Bu bölgelerin 91'i aktif olarak faaliyet göstermekte, geri kalanları ise altyapılarını geliştirmektedirler (Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2024, s.7).

Bu yapıda toplamda 11.158 işletme faaliyet göstermekte ve bu işletmelerde 116.319 personel istihdam edilmektedir. İstihdam edilenler 100.430'u Ar-Ge, 1.272'si tasarım, 7.542'si destek ve 7.075'i diğer alanlarda çalışmaktadır. Ayrıca TGB'lerde 3.061 kuluçka işletmesi ve 2.160 akademisyen ortaklı işletme yer almaktadır (Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2024, s.25).

Projeler açısından değerlendirildiğinde, TGB'lerde günümüze kadar 62.615 proje tamamlanmış ve 16.329 proje ise devam etmektedir. Bu projeler sonucunda elde edilen toplam satış geliri 661 milyar TL, toplam ihracat ise 12 milyar ABD doları olarak gerçekleşmiştir (Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2024, s.74).

Fikri mülkiyet haklarına verilen önem, TGB'lerde inovasyon kapasitesinin somut bir göstergesi niteliğindedir. Bu kapsamda, bugüne kadar 2.125 patent tescil edilmiş, 4.098 patent başvurusunun değerlendirme süreci devam etmektedir. Ayrıca 554 faydalı model tescili, 484 endüstriyel tasarım tescili ve 1.515 yazılım telif hakkı alınmış olup, bu veriler bölgelerde yürütülen Ar-Ge ve yenilik faaliyetlerinin fikri haklar boyutunda da güçlü bir şekilde sürdürüldüğünü ortaya koymaktadır (Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2024, s.26).

Sektörel dağılım incelendiğinde, TGB'lerde faaliyet gösteren işletmelerin %53,75'inin bilgisayar programlama alanında yoğunlaştığı görülmektedir. Bunu sırasıyla %5,31 ile doğal bilimler ve mühendislik araştırma-geliştirme faaliyetleri, %3,16 ile bilgisayar danışmanlık hizmetleri ve %2,93 ile biyoteknolojik araştırmalar izlemektedir. Bu veriler, bölgelerdeki sektörel odaklanmanın büyük ölçüde yazılım ve bilişim teknolojileri ekseninde şekillendiğini göstermektedir (Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2024, s.32).

Bu veriler, Türkiye'deki teknolojik gelişme bölgelerinin ülkenin ekonomiye katma değerini ve teknolojik gelişime olan katkısını açıkça ortaya koymaktadır. Bu bölgeler hem yerel hem de uluslararası piyasalarda rekabetin güçlendirilmesi, inovasyona dayalı bir ekonomik kalkınmanın sağlanmasına olanak tanımaktadır.

2.1.3.2. Teknoloji Geliştirme Bölgelerinin Bölge Ekonomisine Sağladığı

Avantajlar

TGB'ler, yalnızca ulusal düzeyde değil, aynı zamanda bölgesel kalkınma süreçlerinde de önemli bir rol üstlenmektedir. Bu bölgeler, bulundukları yerleşim yerlerinin ekonomik yapısına değer katarak bölgesel eşitsizliklerin azaltılmasına ve kalkınmanın daha dengeli bir şekilde yayılmasına katkı sağlamaktadır. Özellikle gelişmişlik düzeyi nispeten düşük bölgelerde kurulan TGB'ler, eğitimli iş gücünün bölgeye çekilmesini teşvik etmekte ve böylece bölgesel cazibenin artmasına olanak tanımaktadır. Yerel ölçekte girişimciliğin desteklenmesi, istihdam olanaklarının artırılması ve teknolojik üretimin yaygınlaştırılması gibi işlevleri sayesinde, TGB'lerin oluşturulması bölge ekonomilerinin canlanmasında ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin gerçekleştirilmesinde kritik bir araç olarak öne çıkmaktadır (Dinç ve Yıldırım, 2020, s.359).

TGB'ler, yalnızca yenilik ve teknoloji üretim merkezleri olarak değil, aynı zamanda bulundukları bölgelerin sosyo-ekonomik yapısına önemli katkılar sağlayan kalkınma araçları olarak da işlev görmektedir. Bu bölgeler, sağladıkları istihdam olanakları sayesinde yerel iş gücünün değerlendirilmesine olanak tanırken, aynı zamanda eğitimli ve nitelikli iş gücünün bölgeye çekilmesine katkıda bulunmaktadır. Özellikle büyük şehirlerden uzak veya gelişmekte olan bölgelerde kurulan TGB'ler, tersine göçü teşvik ederek bu alanlarda nüfusun dengeli dağılmasına ve kırsal kalkınmanın desteklenmesine zemin hazırlamaktadır. Böylelikle TGB'ler, sadece teknoloji odaklı üretimi değil, aynı zamanda yerleşim alanlarının demografik yapısının dengelenmesini de destekleyen yapılar haline gelmiştir.

Bununla birlikte, TGB'lerin sunduğu avantajlar yeni yatırımların bölgeye yönlendirilmesine de önemli ölçüde katkı sağlamaktadır. Altyapı ve üstyapı olanaklarının planlı biçimde geliştirilmesi, ulaşım ve iletişim hizmetlerinin iyileştirilmesi ve devlet destekli teşviklerin varlığı, girişimciler ve yatırımcılar için cazip bir ortam yaratmaktadır. Özellikle sanayi ile üniversite arasındaki iş birliklerinin yoğunlaştığı bu bölgelerde Ar-Ge yatırımları hız kazanmakta, bu durum yerel ekonomiye çarpan etkisi yaratmaktadır. Tedarik zincirlerinin bölgede kurulması, hizmet sektörünün genişlemesi ve sosyal yaşam alanlarının gelişmesi gibi sonuçlar,

TGB'lerin yalnızca teknoloji üretim üssü değil, aynı zamanda bölge ekonomisinin çok yönlü kalkınmasına hizmet eden merkezler olduğunu da göstermektedir.

TGB'ler, özellikle dijital dönüşüm, yapay zeka, robotik teknolojiler ve biyoteknoloji gibi alanlarda Türkiye'nin küresel teknoloji pazarında daha güçlü bir konuma gelmesine katkı sağlamaktadır. Özellikle son yıllarda hükümetin Ar-Ge ve inovasyon teşviklerini artırmasıyla birlikte, TGB'ler faaliyetlerin hızlanacağı ve Türkiye'nin teknoloji üretim kapasitesinin daha da artacağı öngörülmektedir.

Sonuç olarak, TGB'ler, doğrudan ve dolaylı etkileri ile bulundukları bölgelerde ekonomik canlılık yaratmaktadır. İstihdam olanaklarının artması, göçün tersine dönerek nitelikli nüfusun bölgeye çekilmesi, yeni yatırımların teşvik edilmesi ve altyapı ile üstyapı yatırımları sayesinde bölgesel kalkınmaya güçlü bir katkı sağlanmaktadır. Böylelikle TGB'ler, sadece teknoloji geliştirme ve üretim odaklı değil, aynı zamanda yerel ekonomik ve sosyal yapıyı dönüştüren stratejik kalkınma araçları olarak değerlendirilmektedir.

2.1.3.3. Teknoloji Geliştirme Bölgelerinin Üniversiteye Sağladığı Avantajlar

TGB'ler, üniversiteler için stratejik öneme sahip alanlar olup hem akademik hem de uygulamalı araştırmalar açısından birçok avantaj sunmaktadır. Bu bölgeler, üniversitelerin bilgi ve teknoloji üretimini artırmasına, sanayi ile iş birliğini güçlendirmesine ve toplumsal fayda sağlamasına olanak tanır. TGB'lerin üniversitelere sağladığı başlıca avantajlar; akademik, ekonomik ve sosyal boyutlarda değerlendirilebilir.

TGB'ler, üniversitelerin Ar-Ge faaliyetlerini artırmalarına olanak sağlar. Bu bölgelerdeki altyapı ve laboratuvar olanakları, üniversitelerin bilimsel projeler geliştirmesi ve uygulamalı araştırmalar yapması için ideal bir ortam sunmaktadır. Ayrıca, akademisyenler ve öğrenciler, bu bölgelerde yer alan işletmelerle iş birliği yaparak araştırma sonuçlarını pratik uygulamalara dönüştürme fırsatı bulurlar (Aktaş ve Delen, 2021, s.729).

TGB'ler, üniversiteler ile sanayi kuruluşları arasında iş birliğini teşvik eden bir köprü görevi görür. Bu bölgelerde, üniversitelerin sanayi projelerine katılımı kolaylaşır ve ortak Ar-Ge çalışmaları yapılır. Üniversitelerin bilgi birikimi ve

sanayinin uygulama tecrübesi bir araya getirilerek yenilikçi ürün ve hizmetlerin geliştirilmesine olanak tanınır (Bayzin ve Şengür, 2019, s.303).

TGB'ler, akademisyenlere ve öğrencilere profesyonel gelişim olanakları sunmaktadır. Akademisyenler, bu bölgelerde yer alan işletmelerle çalışarak bilimsel bilgi birikimlerini pratik deneyimlerle zenginleştirebilirler. Ayrıca, öğrenciler için staj ve iş deneyimi olanakları sağlanır, bu da onların mezuniyet sonrası iş gücü piyasasına daha hazırlıklı olmalarına katkıda bulunur (Dinç ve Yıldırım, 2020, s.360).

TGB'ler, üniversitelerin araştırma sonuçlarını ticarileştirme süreçlerini hızlandırır. Patent başvuruları, lisanslama faaliyetleri ve start-up şirketlerin kurulması, üniversitelerin ekonomik değer yaratma kapasitesini artırır. Bu süreçler, üniversitelerin inovasyon ekosistemine katkıda bulunmasını sağlar (Türkiye Cumhuriyeti Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2022, s.43).

TGB'lerde yer alan üniversiteler, sanayi iş birlikleri sayesinde mali ve teknik kaynaklarını artırabilir. Sanayi projeleri aracılığıyla elde edilen fonlar, üniversitelerin araştırma bütçelerini genişletmesine olanak tanır. Ayrıca, bu bölgelerde yapılan çalışmalar, akademik yayın sayısının artmasına ve üniversitelerin ulusal ve uluslararası sıralamalarda yükselmesine katkıda bulunur (Bilgin ve Işık, 2022, s.356).

Sonuç olarak, TGB'ler, üniversitelerin araştırma ve eğitim misyonlarını daha etkin bir şekilde yerine getirmesine olanak tanır. Bu bölgeler, üniversitelerin bilgi üretim kapasitelerini artırırken, sanayi iş birliği yoluyla ekonomik ve toplumsal katkılarını da genişletir. Üniversitelerin TGB'lerde aktif bir rol alması, bilgi tabanlı ekonomik kalkınmanın anahtarıdır.

2.1.3.4. Teknoloji Geliştirme Bölgelerinin Girişimciye Sağladığı Avantajlar

TGB'ler, girişimciler için öncelikle vergisel avantajlar ve maliyet düşürücü teşvikler sunarak cazip bir yatırım ortamı yaratmaktadır. Gelir ve kurumlar vergisi muafiyetleri, KDV istisnası ve gümrük vergisi muafiyeti gibi düzenlemeler sayesinde girişimciler, Ar-Ge faaliyetlerini daha düşük maliyetle yürütebilmekte ve mali kaynaklarını daha verimli kullanabilmektedirler.

Bunun yanında TGB'ler, girişimcilere nitelikli altyapı ve üstyapı olanakları sağlar. Modern ofis alanları, laboratuvarlar ve ortak kullanım alanları gibi olanaklar, başlangıç aşamasındaki işletmeler için önemli kolaylıklar sunar. Ayrıca bölgede yer

alan üniversiteler ve araştırma merkezleri ile yakın iş birliği olanağı, girişimcilerin bilgiye ve teknolojiye kolay erişimini mümkün kılmaktadır (Aktaş ve Delen, 2021, s.737).

TGB'lerde faaliyet gösteren girişimciler, aynı zamanda ağ kurma (networking) ve iş birliği fırsatlarından yararlanırlar. Bölgede yer alan diğer işletmeler, üniversiteler ve yatırımcılarla kurulan ilişkiler sayesinde iş geliştirme, ortak proje yürütme ve yeni pazarlara açılma olanakları artmaktadır. Bu ortam, girişimcilerin yenilikçi fikirlerini daha hızlı ticarileştirmelerine katkı sağlar (Bayzin ve Şengür, 2019, s.310).

Bununla birlikte, TGB'ler girişimcilere danışmanlık ve destek hizmetleri de sunar. Bölge yönetimleri ve destek birimleri; patent başvuruları, uluslararasılaşma, pazarlama ve finansmana erişim gibi konularda girişimcilere rehberlik ederek başarı şanslarını artırır. Böylelikle girişimciler, karşılaştıkları bürokratik ve teknik engelleri daha kolay aşma olanağına kavuşurlar (Dinç ve Yıldırım, 2020, s.360).

Son olarak, TGB'lerde girişimciler için marka değeri ve görünürlük artışı sağlama avantajı da söz konusudur. Bölgede yer almak, girişimlerin kurumsal itibarını güçlendirirken, ulusal ve uluslararası düzeyde daha fazla tanınmalarına olanak tanır. Bu durum, girişimcilerin yatırımcılar, iş ortakları ve müşteriler nezdinde daha güvenilir algılanmasını sağlar ve büyüme potansiyellerini olumlu yönde etkiler.

2.1.4. Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde Sağlanan Teşvikler

TGB'ler, yenilikçi projelerin desteklenmesi ve ekonomik kalkınmanın hızlandırılması amacıyla çeşitli teşvik mekanizmaları sunmaktadır. Bu teşviklerin başında, Ar-Ge ve yazılım geliştirme faaliyetlerine yönelik vergisel avantajlar gelmektedir. TGB'lerde faaliyet gösteren işletmeler, gelir ve kurumlar vergisinden muaf tutulurken, Ar-Ge projelerinden elde edilen kazançlar için KDV istisnası sağlanmaktadır. Ayrıca, bu bölgelerde çalışan Ar-Ge personelinin maaşlarına ilişkin gelir vergisi muafiyetleri ve sosyal güvenlik primi destekleri, işletmelerin maliyetlerini önemli ölçüde azaltmaktadır (Türkiye Cumhuriyeti Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2022, s.65).

Mali teşviklerin yanı sıra, TGB'lerde girişimcilere altyapı destekleri de sunulmaktadır. Modern ofis alanları, laboratuvarlar, test merkezleri ve ortak çalışma alanları gibi fiziksel olanaklar, işletmelerin yenilikçi ürün ve hizmetler geliştirmesine

olanak tanır. Bunun yanı sıra, devlet tarafından sağlanan hibe ve destek programları, özellikle kuluçka aşamasındaki işletmeler için büyük bir avantaj sağlamaktadır. Bu programlar sayesinde girişimciler, projelerini hayata geçirirken finansman ihtiyaçlarını karşılayabilmektedir (Bilgin ve Işık, 2022, s.356).

TGB’lerde sağlanan teşvikler, sadece ekonomik avantajlar sağlamakla kalmayıp, aynı zamanda sanayi-üniversite iş birliğini de teşvik etmektedir. Bu bölgelerdeki akademisyen ortaklı projeler ve üniversite-sanayi iş birliği girişimleri, bilgi transferini hızlandırarak inovasyon ekosistemini güçlendirmektedir. Ayrıca, patent başvuruları ve fikri mülkiyet haklarının korunması süreçlerinde sağlanan kolaylıklar, TGB’lerde faaliyet gösteren işletmelerin rekabet avantajını artırmaktadır. Bu teşvik mekanizmaları, Türkiye’nin bilgi tabanlı ekonomik büyüme hedeflerine ulaşmasında stratejik bir rol oynamaktadır (Aktaş ve Delen, 2021, s.730).

2.1.4.1. Teşviklerin Türleri

Teşvikler, ekonomik ve sosyal hedeflere ulaşmak amacıyla devletler veya yetkili kurumlar tarafından bireylere, işletmelere veya belirli sektörlerle sağlanan mali veya mali olmayan desteklerdir. Bu destekler, yatırımları artırmak, istihdamı teşvik etmek, bölgesel kalkınmayı desteklemek ve ekonomik büyümeyi hızlandırmak gibi amaçlarla uygulanır. Teşvikler genellikle vergi indirimleri, sübvansiyonlar, düşük faizli krediler, hibe programları ve altyapı destekleri gibi çeşitli şekillerde sunulmaktadır (Aktaş ve Delen, 2021, s.731).

Teşvikler, yeni yatırımları desteklemek amacıyla sağlanan mali yardımlardır. Bu tür teşvikler arasında vergi indirimleri, gümrük vergisi muafiyetleri ve faiz destekleri yer almaktadır. Bu araçlar, yatırımcıların maliyetlerini azaltarak yeni yatırımları teşvik eder (Dinç ve Yıldırım, 2020, s.361).

Teşvikler, belirli ekonomik faaliyetleri teşvik etmek amacıyla uygulanan vergi indirimleri veya muafiyetlerdir. Örneğin, Ar-Ge harcamaları için sağlanan vergi kredileri veya yatırım indirimi uygulamaları bu kapsama girer. Vergi teşvikleri, işletmelerin yenilikçi projelere yatırım yapmalarını teşvik eder (Türkiye Cumhuriyeti Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2022, s.32).

Teşvikler, işsizliği azaltmak ve istihdamı artırmak amacıyla uygulanan desteklerdir. Bu tür teşvikler arasında işverenlere sağlanan sigorta primi indirimleri ve

yeni istihdam edilen çalışanlar için verilen vergi avantajları da yer almaktadır (Bayzin ve Şengür, 2019, s.304).

2.1.4.2. Teşviklerin Önemi ve Etkileri

Teşvikler, ekonomik ve sosyal kalkınmayı hızlandırmak, yatırımları artırmak ve istihdam yaratmak amacıyla devletler veya yetkili kurumlar tarafından sağlanan mali ve mali olmayan desteklerdir. Bu destekler, ekonomik büyüme hedeflerinin gerçekleştirilmesinde ve bölgesel kalkınmanın sağlanmasında önemli bir rol üstlenmektedir. Teşviklerin etkileri, ekonomik, sosyal ve bölgesel boyutlarda değerlendirilebilir.

Teşvikler ekonomik büyümeyi desteklemek açısından kritik bir öneme sahiptir. Bu mekanizmalar, girişimciliği teşvik ederek yeni yatırımların yapılmasını sağlar. Özellikle Ar-Ge ve inovasyon teşvikleri, bilgi ve teknoloji tabanlı ekonomiye geçiş sürecinde önemli bir araç olarak kullanılmaktadır. Ayrıca, teşvikler istihdam oranlarını artırarak işsizliği azaltmakta ve ekonomik refahı desteklemektedir (Bilgin ve Işık, 2022, s.358).

Teşvikler aynı zamanda bölgesel kalkınmayı hızlandırmak için de kullanılır. Ekonomik olarak geri kalmış bölgelerdeki yatırımları teşvik etmek, bu bölgelerin ekonomik potansiyelini artırır ve bölgeler arası gelişmişlik farklarını azaltır. Bölgesel teşvikler, altyapı yatırımlarını destekleyerek yerel ekonominin gelişmesine de katkı sağlar (Dinç ve Yıldırım, 2020, s.362).

Ekonomik teşvikler, yatırımların artmasına ve üretim kapasitesinin genişlemesine olanak tanır. Vergi indirimleri, sübvansiyonlar ve düşük faizli krediler gibi teşvikler, işletmelerin maliyetlerini azaltır ve rekabet avantajı sağlar. Bu durum, ekonomik büyümeyi hızlandırırken, aynı zamanda ihracat potansiyelini artırır. Özellikle teknoloji tabanlı sektörlerde sağlanan teşvikler, katma değeri yüksek ürünlerin üretilmesine ve uluslararası pazarlarda rekabet gücünün artırılmasına katkıda bulunur (Aktaş ve Delen, 2021, s.732).

Teşviklerin ekonomik etkileri sadece işletmelerle sınırlı değildir. Bu politikalar, ekonomik çarkın tüm bileşenlerini etkileyerek toplam talep ve arz üzerinde olumlu bir etki yaratır. İstihdam teşvikleri iş gücü piyasasını

hareketlendirirken, bireylerin gelir seviyelerini artırır ve toplumsal refahın yükselmesini sağlar (Bayzin ve Şengür, 2019, s.305).

Teşviklerin sosyal etkileri, özellikle istihdamın artırılması ve gelir dağılımının iyileştirilmesi ile doğrudan ilişkilidir. İstihdam teşvikleri, işsizliği azaltarak toplumsal refahı artırır ve sosyal huzurun korunmasına katkıda bulunur. Ayrıca, eğitim ve sağlık gibi sosyal sektörlerde sağlanan teşvikler, insan sermayesinin geliştirilmesine olanak tanır (Dinç ve Yıldırım, 2020, s.363).

Bölgesel teşvikler ise ekonomik dengesizliklerin giderilmesinde önemli bir rol üstlenmektedir. Ekonomik olarak geri kalmış bölgelerde yatırımları teşvik eden politikalar, bu bölgelerin ekonomik altyapısını geliştirir ve yerel kalkınmayı hızlandırır. Bu süreç, bölgeler arası gelişmişlik farklarını azaltarak, ulusal ekonomiye daha dengeli bir katkı sağlar (Türkiye Cumhuriyeti Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2022, s.34).

Sonuç olarak teşvikler, ekonomik büyümeyi ve sosyal kalkınmayı destekleyen stratejik bir araçtır. Doğru tasarlandığında ve uygulandığında, teşvikler yatırımları artırır, istihdam yaratır, bölgeler arası dengesizlikleri giderir ve toplumsal refahı destekler. Ancak teşviklerin etkinliği, düzenli olarak değerlendirilmesi ve gerektiğinde revize edilmesi ile artırılabilir. Bu nedenle, teşvik politikalarının iyi tasarlanmış ve hedef odaklı bir şekilde uygulanması, ekonomik ve sosyal hedeflere ulaşmada kritik bir öneme sahiptir.

2.1.4.2.1. Teşviklerin Devlet Açısından Önemi ve Etkileri

Devletlerin ekonomik ve sosyal politikalarını şekillendirmede kullandığı en önemli araçlardan birisi de teşviklerdir. Doğru tasarlanmış ve etkili bir şekilde uygulanan teşvik politikaları, ekonomik büyümeyi desteklerken toplumsal refahın artmasına da katkıda bulunur. Teşviklerin devlet açısından önemi ve etkileri, ekonomik, sosyal ve politik hedefler doğrultusunda değerlendirilebilir.

Devletler, teşvik politikalarını ekonomik büyümeyi desteklemek ve kalkınmayı hızlandırmak amacıyla uygularlar. Vergi indirimleri, sübvansiyonlar, düşük faizli krediler ve Ar-Ge destekleri gibi teşvikler, yatırımları artırarak üretim kapasitesinin genişlemesine olanak tanır. Özellikle teknoloji ve bilgi tabanlı sektörlerde

yönelik teşvikler, yüksek katma değerli üretimi destekleyerek uluslararası rekabet gücünü artırır (Bilgin ve Işık, 2022, s.359).

Bölgesel teşvik politikaları, ekonomik dengesizliklerin giderilmesinde önemli bir rol üstlenmektedir. Gelişmiş bölgelerdeki sanayi yoğunluğunu dengelemek ve geri kalmış bölgelerde ekonomik kalkınmayı desteklemek amacıyla uygulanan teşvikler, bölgeler arasındaki gelir dağılımını iyileştirir. Bu politikalar, ülke genelinde daha dengeli bir kalkınma sağlanmasına katkıda bulunur (Aktaş ve Delen, 2021, s.733).

Teşviklerin devlet açısından bir diğer önemli etkisi, sosyal refahı artırması ve işsizliği azaltmasıdır. İstihdam teşvikleri, işverenlere sağlanan sigorta prim indirimleri ve yeni personelin istihdamına yönelik vergi avantajları gibi araçlarla iş gücü piyasasını hareketlendirir. Bu politikalar hem bireysel gelir seviyelerinin artmasını sağlar hem de işsizlik oranlarının düşmesine katkıda bulunur (Bayzin ve Şengür, 2019, s.306).

Eğitim ve sağlık gibi sosyal hizmetlerde sağlanan teşvikler, insan sermayesinin gelişimine katkı sağlar. Bu teşvikler, uzun vadede ekonomik büyümeyi destekleyen nitelikli iş gücünün oluşmasına olanak tanır. Aynı zamanda, sosyal güvenlik sistemi üzerindeki yükü azaltarak devlet bütçesine olumlu etkiler sunar (Dinç ve Yıldırım, 2020, s.364).

Teşvikler, devletlerin stratejik hedeflerine ulaşmasında kritik bir araç olarak kullanılabilir. Örneğin, enerji sektöründe yenilenebilir kaynakların kullanımını artırmak amacıyla sağlanan teşvikler, çevresel sürdürülebilirlik hedeflerini destekler. Benzer şekilde, savunma sanayi veya teknoloji alanında sağlanan teşvikler, ulusal güvenliği güçlendirmek ve stratejik öneme sahip sektörlerde bağımsızlık kazanmak için kullanılabilir (Türkiye Cumhuriyeti Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2022, s.60).

Teşvik politikaları aynı zamanda uluslararası yatırımcıları çekmek ve ülkedeki iş ortamını iyileştirmek için bir araçtır. Yabancı sermaye yatırımlarını teşvik eden politikalar, ülkenin ekonomik büyümesini hızlandırırken, uluslararası ticaret ve iş birliğini güçlendirir. Bu durum, ülkenin küresel arenadaki itibarını ve ekonomik gücünü artırır (Dinç ve Yıldırım, 2020, s.365).

Teşvikler, devletlerin ekonomik büyüme, sosyal refah ve stratejik hedeflere ulaşmasında kritik bir öneme sahiptir. Doğru tasarlanmış teşvik politikaları, sadece ekonomik kalkınmayı desteklemekle kalmaz, aynı zamanda toplumsal eşitsizliklerin azaltılmasına ve ulusal stratejik hedeflerin gerçekleştirilmesine katkıda bulunur.

Ancak, teşviklerin etkinliği ve sürdürülebilirliği, düzenli bir şekilde değerlendirilmesi ve gerektiğinde yeniden yapılandırılması ile mümkün olabilir.

2.1.4.2.2. Teşviklerin Bölge Açısından Önemi ve Etkileri

Teşvikler, bölgesel kalkınmanın desteklenmesi ve bölgeler arasındaki ekonomik ve sosyal dengesizliklerin giderilmesi açısından stratejik bir araçtır. Devletler, özellikle ekonomik olarak geri kalmış bölgelerde teşvik politikaları uygulayarak bu bölgelerin üretim kapasitesini artırmayı, istihdamı teşvik etmeyi ve yaşam standartlarını yükseltmeyi hedefler. Teşviklerin bölgesel etkileri, ekonomik kalkınma, istihdam artışı ve sosyal gelişim gibi temel alanlarda kendini göstermektedir.

Teşvikler, ekonomik olarak geri kalmış bölgelerde yatırımları artırmak ve bölgesel kalkınmayı hızlandırmak için kritik bir öneme sahiptir. Yatırım teşvikleri, bu bölgelerdeki altyapının geliştirilmesine, üretim kapasitesinin artırılmasına ve yeni iş olanaklarının yaratılmasına olanak tanır. Vergi indirimleri, sübvansiyonlar ve düşük faizli krediler gibi teşvik mekanizmaları, girişimciler ve yatırımcılar için cazip bir ortam oluşturur. Özellikle sanayi ve teknoloji odaklı teşvikler, bu bölgelerde katma değerli üretimin gelişmesine katkı sağlar (Bilgin ve Işık, 2022, s.360).

Teşvikler, bölgesel istihdamı artırarak işsizliğin azaltılmasında önemli bir rol üstlenmektedir. İstihdam teşvikleri, işverenlere sağlanan sigorta prim indirimleri ve yeni çalışan istihdamı için sunulan vergi avantajlarıyla iş gücü piyasasını hareketlendirir. Bu durum, bireylerin gelir seviyelerini artırarak bölgedeki ekonomik canlılığı destekler. Ayrıca, gelir dağılımındaki eşitsizliklerin azalmasına katkı sağlayarak sosyal adaleti destekler.

Teşviklerin bölgesel etkileri, ekonomik faydaların ötesine geçerek sosyal gelişimi de destekler. Eğitim ve sağlık gibi sosyal alanlarda sağlanan teşvikler, insan sermayesinin gelişmesine olanak tanır. Özellikle geri kalmış bölgelerdeki altyapı projelerine verilen destekler, yaşam kalitesini artırarak bireylerin sosyal refahını iyileştirir (Bayzin ve Şengür, 2019, s.307). Bölgesel kalkınma projeleri, bu bölgelerdeki göç oranlarını azaltarak demografik dengelerin korunmasına katkı sağlar.

Teşvikler, bölgeler arası gelişmişlik farklarının giderilmesinde önemli bir araçtır. Ekonomik olarak geri kalmış bölgelerde uygulanan teşvik politikaları, bu

bölgelerin rekabet gücünü artırarak ulusal ekonomiyle entegrasyonunu sağlar. Ayrıca, yerel kaynakların verimli bir şekilde kullanılması ve bölgenin ekonomik potansiyelinin artırılması, ulusal ekonomiye de olumlu katkı sunar (Dinç ve Yıldırım, 2020, s.366).

Teşviklerin bölgesel etkileri, ekonomik kalkınma, istihdam artışı ve sosyal gelişim gibi alanlarda kendini göstermekte ve bölgesel kalkınmanın sağlanmasında kritik bir rol oynamaktadır. Doğru hedeflenen teşvik politikaları, geri kalmış bölgelerin ekonomik ve sosyal potansiyelini açığa çıkararak ulusal kalkınmaya katkıda bulunur. Bu nedenle, teşvik politikalarının etkin bir şekilde planlanması ve uygulanması, sürdürülebilir bölgesel kalkınma için büyük bir önem arz etmektedir.

2.1.4.2.3. Teşviklerin İşletme Açısından Önemi ve Etkileri

Teşvikler, işletmelerin giderlerini ve maliyetlerini azaltmak, rekabet gücünü artırmak ve sürdürülebilir büyümeyi desteklemek amacıyla sunulan stratejik araçlardır. İşletmelerin Ar-Ge, üretim, pazarlama ve istihdam gibi birçok faaliyetinde destekleyici bir rol oynayan teşvikler, ekonomik kalkınma ve yenilikçi çözümler geliştirme süreçlerinde önemli etkiler yaratır.

Teşviklerin işletmeler açısından en temel önemi, gider ve maliyetlerin azaltılmasında sağladığı katkıdır. Vergi muafiyetleri, düşük faizli krediler, enerji teşvikleri ve sübvansiyonlar gibi destekler, işletmelerin mali yüklerini hafifletir. Özellikle yatırım teşvikleri, işletmelerin sermaye harcamalarını daha verimli bir şekilde yönetmelerine olanak tanır. Bu durum, işletmelerin yeni yatırımlara yönelmesini ve operasyonel verimliliklerini artırmasını sağlar (Aktaş ve Delen, 2021, s.734).

Teşvikler, işletmelerin ulusal ve uluslararası pazarlarda rekabet gücünü artırmada da önemli rol üstlenir. Ar-Ge teşvikleri, işletmelerin yenilikçi ürün ve hizmetler geliştirmesine olanak tanır. Bu süreç, özellikle teknoloji tabanlı sektörlerde faaliyet gösteren işletmelerin yüksek katma değerli ürünler sunarak global pazarlarda rekabet avantajı elde etmelerini sağlar. Ayrıca, ihracat teşvikleri, işletmelerin uluslararası ticarete daha aktif bir rol oynamasına yardımcı olur (Kutbay, 2017, s. 5).

İşletmeler için istihdam teşvikleri, iş gücü maliyetlerini düşürerek daha fazla çalışan istihdam etmeyi teşvik eder. Sigorta prim indirimleri ve yeni istihdam edilen

Çalışanlar için sağlanan destekler, işletmelerin iş gücü piyasasında daha esnek ve güçlü bir pozisyon almasını sağlar. Ayrıca, eğitim teşvikleri, çalışanların bilgi ve beceri düzeylerini artırarak işletmelerin insan kaynağı kalitesini yükseltir (Bilgin ve Işık, 2022, s.361).

Teşviklerin işletmeler açısından bir diğer önemli etkisi, yenilikçi faaliyetleri teşvik etmesidir. Ar-Ge destekleri, işletmelerin teknolojik gelişmelere uyum sağlamasına ve yenilikçi çözümler geliştirmesine olanak tanır. Patent teşvikleri ve fikri mülkiyet haklarına yönelik destekler, işletmelerin ticarileşme süreçlerini hızlandırır ve marka değerlerini artırır. Bu durum, işletmelerin uzun vadeli büyüme hedeflerine ulaşmasında kritik bir rol üstlenmektedir (Din ve Yıldıırım, 2020, s.360).

Teşvikler, işletmelerin mali ve operasyonel dayanıklılığını artırmada da önemli bir araçtır. Ekonomik krizler veya beklenmedik piyasa dalgalanmaları sırasında sunulan teşvikler, işletmelerin bu süreçleri daha az zararla atlatmasına yardımcı olur. Ayrıca, devlet destekleri, işletmelerin kaynaklarını daha verimli kullanmasını ve risklerini minimize etmesini sağlar (Türkiye Cumhuriyeti Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2022, s.65).

Özetle; teşvikler işletmelerin gider ve maliyetlerini azaltırken, yenilikçi projelere yönelmelerini, rekabet gücünü artırmalarını ve istihdam yaratmalarını destekleyen kritik araçlardır. İşletmelerin teşviklerden etkin bir şekilde yararlanması, ekonomik büyümeyi hızlandırırken, sürdürülebilir kalkınmaya da katkı sağlar. Bu nedenle, işletmelerin ihtiyaçlarına uygun ve hedef odaklı teşvik politikalarının geliştirilmesi, işletme performansı açısından stratejik bir öneme sahiptir.

2.1.4.3. Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde Uygulanan Teşvikler

TGB'ler, bilgi ve teknoloji odaklı ekonomiye geçişi hızlandırmak amacıyla kurulan stratejik alanlardır. Bu bölgelerde, Ar-Ge ve inovasyon faaliyetlerini desteklemek ve girişimciliği teşvik etmek amacıyla çeşitli mali ve mali olmayan teşvikler uygulanmaktadır. Bu teşvikler, işletmelerin gider ve maliyetlerini azaltmak, yenilikçi projelerin gerçekleştirilmesini kolaylaştırmak ve uluslararası rekabet gücünü artırmak gibi birçok avantaj sunmaktadır.

TGB'lerde faaliyet gösteren işletmeler, geniş kapsamlı vergisel teşviklerden yararlanabilir. Ar-Ge ve yazılım geliştirme faaliyetlerinden elde edilen kazançlar için

gelir ve kurumlar vergisi muafiyeti sağlanmaktadır. Ayrıca, KDV istisnası, bu bölgelerde üretilen teknoloji tabanlı ürünlerin maliyetlerini azaltarak işletmelerin rekabet avantajını artırır. Öte yandan, Ar-Ge personelinin ücretlerinden alınan gelir vergisi muafiyeti, işletmelerin iş gücü maliyetlerini önemli ölçüde düşürür (Aktaş ve Delen, 2021, s.735).

Bu bölgelerde çalışan Ar-Ge personeli için sosyal güvenlik primi işveren hissesi desteği sağlanmaktadır. Bu teşvik, özellikle nitelikli iş gücü istihdam eden işletmeler için büyük bir avantaj sunmaktadır. Yeni istihdam edilen personel maliyetlerinin bir kısmı devlet tarafından karşılanarak işletmelerin büyüme süreçleri desteklenir. Ayrıca, girişimcilerin kurdukları yeni işletmelere yönelik sağlanan kuluçka merkezleri ve hızlandırıcı programlar, iş gücü eğitimi ve geliştirilmesine katkıda bulunur (Hızarcı Beşer ve Çetil, 2023, s.1677).

TGB’lerde, işletmelere modern altyapı hizmetleri de sunulmaktadır. Laboratuvarlar, test merkezleri ve ortak çalışma alanları gibi olanaklar, işletmelerin yenilikçi ürün ve hizmetler geliştirmesini kolaylaştırır. Bunun yanı sıra, Ar-Ge projelerine yönelik devlet hibeleri ve düşük faizli krediler, girişimcilerin mali yüklerini hafifletir. TGB’lerde yapılan Ar-Ge projeleri, fikri mülkiyet haklarının korunması ve ticarileştirilmesi süreçlerinde de teşvik edilmektedir (Dinç ve Yıldırım, 2020, s.367).

TGB’lerde faaliyet gösteren işletmeler, ürettikleri ürün ve hizmetlerin uluslararası pazarlarda rekabet edebilir hale gelmesini sağlayan teşviklerden yararlanabilir. İhracata yönelik teşvikler, döviz kazandırıcı faaliyetleri desteklerken, fikri mülkiyet hakları ve patentleme süreçlerinde sağlanan destekler, yenilikçi ürünlerin ticarileştirilmesine olanak tanır. Bu durum, işletmelerin küresel rekabet gücünü artırarak ulusal ekonomiye katkı sağlamasını mümkün kılar (Türkiye Cumhuriyeti Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2022, s.95).

Özetle; TGB’lerde uygulanan teşvikler, işletmelerin yenilikçi projeler geliştirmesini, maliyetlerini düşürmesini ve uluslararası pazarlarda rekabet gücünü artırmayı sağlar. Vergisel avantajlar, sosyal güvenlik destekleri, altyapı ve Ar-Ge teşvikleri gibi geniş kapsamlı uygulamalar, TGB’lerin ekonomik kalkınmaya olan katkısını artırmaktadır. Bu teşvik mekanizmaları, bilgi tabanlı ekonomiye geçiş sürecinde kritik bir rol oynamaktadır.

2.1.4.3.1. Vergisel Teşvikler

TGB’ler, yenilikçi faaliyetlerin teşvik edilmesi ve ekonomik kalkınmanın hızlandırılması amacıyla çeşitli vergisel avantajlar sunmaktadır. Bu teşvikler, Ar-Ge ve inovasyon faaliyetlerine odaklanan işletmelerin maliyetlerini düşürmeyi ve rekabet gücünü artırmayı hedefler. Vergisel teşvikler, işletmelerin mali yüklerini hafifletirken, yenilikçi projelerin hayata geçirilmesini kolaylaştırır.

TGB’lerde faaliyet gösteren işletmeler, Ar-Ge ve yazılım geliştirme projelerinden elde ettikleri kazançlar için gelir ve kurumlar vergisinden muaftır. Bu teşvik, işletmelerin kar marjını artırırken, daha fazla yatırım yapmalarına olanak tanır. Bu vergi muafiyeti, teknoloji tabanlı ürün ve hizmetlerin geliştirilmesini teşvik ederek, yenilikçi projelerin ekonomik değer yaratmasına katkıda bulunur (Aktaş ve Delen, 2021, s.730).

TGB’lerde üretilen teknoloji tabanlı ürünler için KDV istisnası uygulanmaktadır. Bu teşvik, işletmelerin ürün maliyetlerini düşürerek rekabet avantajı elde etmelerine olanak sağlar. Özellikle yazılım geliştirme faaliyetlerinde sağlanan KDV istisnası, bu alanda faaliyet gösteren işletmelerin büyümesine katkı sağlar (Bilgin ve Işık, 2022, s.352).

TGB’lerde, Ar-Ge personelinin maaşlarından kesilen stopaj vergisi muafiyeti de uygulanmaktadır. Bu teşvik, işletmelerin nitelikli personel istihdamını artırmasına ve daha fazla Ar-Ge projesine odaklanmasına olanak tanır. Ayrıca, stopaj muafiyeti, çalışanların net gelirlerini artırarak iş gücü motivasyonunu destekler (Dinç ve Yıldırım, 2020, s.367).

TGB’lerde kullanılan bazı ithal ekipmanlar için gümrük vergisi muafiyeti uygulanmaktadır. Bu teşvik, işletmelerin teknoloji ve donanım maliyetlerini düşürerek, yenilikçi ürünlerin geliştirilmesine katkıda bulunur. Özellikle yüksek teknolojiye dayalı ekipmanların maliyet avantajı sunması, işletmelerin üretim kapasitesini artırır (Türkiye Cumhuriyeti Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2022, s.22).

Özetle, TGB’lerde sunulan vergisel teşvikler, işletmelerin maliyetlerini azaltarak yenilikçi projelere daha fazla kaynak ayırmalarını sağlar. Gelir ve kurumlar vergisi muafiyeti, KDV istisnası, gümrük vergisi muafiyeti, Ar-Ge personeli için gelir vergisi ve stopaj muafiyeti gibi teşvikler, işletmelerin rekabet gücünü artırırken,

teknolojik gelişimi ve ekonomik büyümeyi destekler. Bu teşvikler, bilgi tabanlı ekonomiye geçiş sürecinde kritik rol oynamaktadır.

2.1.4.3.1.1. Kurumlar Vergisi Kazanç İstisnası

Kurumlar vergisi istisnası, belirli sektörler, bölgeler veya ekonomik faaliyetleri özendirmek amacıyla uygulanan önemli bir vergisel teşvik türüdür. Bu muafiyet, işletmelerin kazançları üzerinden ödemekle yükümlü olduğu kurumlar vergisinden kısmen veya tamamen muaf tutulması anlamına gelmektedir. Ekonomik büyümeyi desteklemek, yatırımları artırmak ve stratejik sektörleri teşvik etmek amacıyla birçok ülkede kurumlar vergisi muafiyeti uygulanmaktadır.

Kurumlar vergisi muafiyeti, temel olarak ekonomik ve sosyal hedeflere ulaşmak için kullanılır. Bu teşvik türü, işletmelerin mali yüklerini hafifleterek yatırım ve üretim faaliyetlerini artırmayı amaçlar. Özellikle teknoloji, yenilik ve Ar-Ge faaliyetlerini teşvik etmek için uygulanan kurumlar vergisi muafiyeti, işletmelerin karlılık oranlarını yükseltir ve daha fazla yatırım yapmalarını sağlar (Aktaş ve Delen, 2021, s.736).

Ek olarak, az gelişmiş bölgelerde ekonomik kalkınmayı desteklemek ve bölgeler arası gelir dağılımını dengelemek için de kurumlar vergisi muafiyeti uygulanır. Bu muafiyetler, özellikle yeni yatırımların cazip hale getirilmesi ve istihdamın artırılması için etkili bir araçtır (Dinç ve Yıldırım, 2020, s.368).

Türkiye’de, 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu kapsamında TGB’lerde faaliyet gösteren işletmeler, Ar-Ge ve yazılım geliştirme projelerinden elde ettikleri kazançlar için kurumlar vergisinden muaf tutulmaktadır. Bu muafiyet, bölgede yer alan işletmelerin maliyetlerini önemli ölçüde düşürerek, yenilikçi projelerin hayata geçirilmesine olanak tanır (Türkiye Cumhuriyeti Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2022, s.36).

Özetle, TGB’lerde kurumlar vergisi muafiyeti, işletmelerin yenilikçi ürünler geliştirmelerini teşvik ederken, aynı zamanda rekabet avantajlarını artırır. Bu teşvik, Ar-Ge harcamalarının vergi avantajına dönüşmesini sağlar ve işletmelerin karlılık oranlarını yükseltir. Ayrıca, işletmelerin ticarileşme süreçlerini hızlandırarak, uluslararası pazarlara entegrasyonunu kolaylaştırır.

2.1.4.3.1.2. Gelir Vergisi Kazanç İstisnası

Gelir vergisi kazanç istisnası, teknoloji girişimciliğini özendirmek ve araştırma-geliştirme yatırımlarının artmasını sağlamak amacıyla önemli bir araç olarak kullanılmaktadır. İstisnanın uygulanmasında, faaliyetlerin gerçekten Ar-Ge ve yazılım kapsamına girip girmediği büyük önem taşımaktadır. Dolayısıyla bu istisnadan yararlanmak isteyen işletmelerin, muhasebe sistemlerinde faaliyet türlerine göre ayrıştırma yapmaları, istisna konusu kazançları diğer ticari faaliyetlerden net bir şekilde ayırmaları gerekmektedir. Aksi takdirde, vergi mevzuatı karşısında yaptırımlarla karşılaşılır (Delen, 2019, s.85).

Gelir vergisi kazanç istisnası, belirli ekonomik faaliyetleri desteklemek, girişimciliği teşvik etmek ve istihdamı artırmak amacıyla sağlanan önemli bir vergisel teşvik türüdür. Bu muafiyet, belirli sektörlerde veya bölgelerde çalışan kişilerin gelir vergisinden kısmen ya da tamamen muaf tutulmasını ifade eder. Özellikle TGB'ler gibi stratejik alanlarda uygulanan gelir vergisi kazanç istisnası, işletmelerin maliyetlerini azaltarak yenilikçi faaliyetlerin hızlanmasına katkıda bulunur.

Gelir vergisi kazanç istisnasının olumlu etkilerinin yanı sıra, bazı sınırlamalar ve eleştiriler de bulunmaktadır. Öncelikle, bu teşviklerin sadece belirli sektörlerde veya bölgelerde uygulanması, diğer sektörlerde haksız rekabet algısı yaratabilir. Ayrıca, gelir vergisi kazanç istisnasının mali etkileri, devlet bütçesi üzerindeki yükü artırabilir. Bu nedenle, gelir vergisi kazanç istisnasının etkinliğinin düzenli olarak değerlendirilmesi ve gerektiğinde yeniden yapılandırılması gerekmektedir (Aktaş ve Delen, 2021, s.737).

Özetle, gelir vergisi kazanç istisnası işletmelerin maliyetlerini düşürerek yenilikçi faaliyetleri destekleyen önemli bir araçtır. Özellikle TGB'lerde sağlanan bu teşvik, ekonomik büyüme ve rekabet avantajı açısından kritik bir öneme sahiptir. Ancak, teşvik politikalarının etkin bir şekilde uygulanması ve sürdürülebilirliği, uzun vadeli ekonomik faydaların sağlanması açısından önem arz etmektedir.

2.1.4.3.1.3. Katma Değer Vergisi İstisnası

Katma Değer Vergisi (KDV) istisnası, TGB'lerde faaliyet gösteren işletmelerin maliyetlerini düşürmek ve yenilikçi ürünlerin geliştirilmesini teşvik etmek amacıyla sağlanan önemli bir vergisel teşvik türüdür. Bu istisna, teknoloji

tabanlı ürünlerin üretim ve satışında KDV uygulanmamasını ifade eder ve işletmelerin rekabet gücünü artırmayı hedefler.

TGB’lerde KDV istisnasının temel amacı, Ar-Ge ve yazılım geliştirme faaliyetlerini teşvik ederek inovasyon odaklı üretimi artırmaktır. Bu istisna, işletmelerin maliyetlerini azaltırken, fiyat rekabetini güçlendirmek ve yenilikçi ürünlerin daha geniş pazarlara ulaşmasını kolaylaştırmak için önemli bir araçtır (Dinç ve Yıldırım, 2020, s.370). Ayrıca, teknoloji tabanlı sektörlerde yerli üretimi destekleyerek ithalat bağımlılığını azaltmayı ve ihracatı artırmayı da hedefler.

Türkiye’de 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu kapsamında, TGB’lerde gerçekleştirilen yazılım geliştirme ve Ar-Ge faaliyetlerinden elde edilen gelirler için KDV istisnası uygulanmaktadır. Bu istisna hem ürün ve hizmetlerin satışında hem de bu faaliyetler için yapılan bazı alımlarda geçerlidir. Özellikle, işletmelerin yazılım ve teknoloji tabanlı ürünlerini satarken KDV uygulamaması, maliyet avantajı sağlayarak bu ürünlerin piyasada daha rekabetçi hale gelmesini sağlar (Türkiye Cumhuriyeti Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2022, s.41).

KDV istisnasının sağladığı avantajlar aşağıdaki gibi özetlenebilir;

- **Maliyetlerin Azaltılması:** KDV istisnası, işletmelerin Ar-Ge ve yazılım geliştirme faaliyetleri sırasında katlanacağı maliyetleri azaltır. Bu durum, işletmelerin daha fazla kaynağı yenilikçi projelere yönlendirmesine olanak tanır.
- **Rekabet Gücünün Artırılması:** KDV istisnası, TGB’lerde üretilen ürünlerin fiyatını düşürerek yerel ve uluslararası piyasalarda rekabet gücünü artırır. Özellikle ihracat odaklı işletmeler için bu teşvik büyük bir avantaj sağlar (Kutbay, 2017, s.121).
- **Yatırımların Teşviki:** KDV istisnası, TGB’lerde yatırım yapmayı cazip hale getirir. Vergisel avantajlar, özellikle KOBİ’lerin bu bölgelerde faaliyet göstermesini kolaylaştırır (Bilgin ve Işık, 2022, s.350).
- **İhracat Potansiyelinin Artırılması:** İhracata yönelik ürünlerde KDV uygulanmaması, yerli üretim ve ihracat hacminin artmasını sağlar. Bu durum, ülkenin döviz girdisini artırarak ekonomik büyümeye katkıda bulunur (Dinç ve Yıldırım, 2020, s.371).

Birçok ülke, teknoloji ve inovasyon faaliyetlerini desteklemek amacıyla KDV istisnası uygulamaktadır. Avrupa Birliği üyesi ülkelerde, belirli teknoloji tabanlı ürünler için KDV oranlarının düşürülmesi veya muafiyet sağlanması yaygındır. Benzer şekilde Asya ülkelerinde özellikle yüksek teknoloji sektörlerinde faaliyet gösteren işletmelere geniş kapsamlı KDV istisnası sunulmaktadır. Bu uygulamalar, yerli üretimi desteklemenin yanı sıra uluslararası rekabet gücünü artırmayı da hedefler (Dinç ve Yıldırım, 2020, s.356).

KDV istisnası, yenilikçi faaliyetleri teşvik etmek açısından etkili bir araç olmasına rağmen, uygulamada bazı sınırlamalar ve eleştirilerle karşılaşmaktadır. Örneğin, KDV istisnası kapsamındaki ürün ve hizmetlerin tanımı zaman zaman belirsizlik yaratabilmektedir. Ayrıca, bu teşviklerin yalnızca TGB'ler ile sınırlı olması, diğer sektörlerde haksız rekabet algısına yol açabilir (Dinç ve Yıldırım, 2020, s.370).

Özetle, KDV istisnası, TGB'lerde faaliyet gösteren işletmelerin maliyetlerini düşürerek, yenilikçi ürün ve hizmetlerin geliştirilmesini teşvik eden önemli bir mekanizmadır. Bu istisna, yerel üretimin artırılmasına, uluslararası rekabet gücünün geliştirilmesine ve ekonomik büyümenin hızlanmasına önemli katkılar sağlar. Ancak, KDV istisnası uygulamalarının etkili olabilmesi için kapsamının net bir şekilde tanımlanması ve işletmeler tarafından doğru bir şekilde kullanılması gerekmektedir.

2.1.4.3.1.4. Gelir Vergisi Muafiyeti

Gelir vergisi muafiyeti, TGB'lerde faaliyet gösteren işletmelerin personel maliyetlerini azaltmak ve nitelikli iş gücünü teşvik etmek amacıyla uygulanan önemli bir vergisel teşvik türüdür. Bu muafiyet, TGB'lerde çalışan Ar-Ge ve yazılım geliştirme personelinin maaşlarından kesilmesi gereken gelir vergisinin istisna tutulmasını ifade eder. Bu teşvik, işletmelerin iş gücü maliyetlerini düşürerek yenilikçi projelerin geliştirilmesine katkı sağlar.

Stopaj vergisi muafiyeti olarak da bilinen bu teşvik, Ar-Ge ve yazılım geliştirme faaliyetlerini özendirerek bu alanlardaki uzman iş gücünü artırmayı amaçlar. Bu teşvik, işletmelerin çalışan maliyetlerini düşürürken, personelin net gelirini artırır. Böylece, nitelikli çalışanların TGB'lerde istihdam edilmesi teşvik edilir ve işletmelerin insan kaynağı kapasitesi güçlenir (Dinç ve Yıldırım, 2020, s.371).

Türkiye’de, 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu kapsamında, TGB’lerde çalışan Ar-Ge, tasarım ve destek personelinin maaşlarından yapılan gelir vergisi kesintileri, stopaj vergisi muafiyeti kapsamındadır. Bu teşvik, sadece bölgede gerçekleştirilen Ar-Ge ve yazılım geliştirme faaliyetlerine yönelik olarak sağlanmaktadır. Stopaj muafiyeti hem işverenler hem de çalışanlar için mali avantajlar sunarak Ar-Ge odaklı istihdamı artırmaktadır (Türkiye Cumhuriyeti Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2022, s.42).

Gelir (Stopaj) vergisi muafiyetinin sağladığı avantajlar aşağıdaki gibi özetlenebilir;

- İşletme Maliyetlerinin Azaltılması: Stopaj vergisi muafiyeti, işletmelerin personel maliyetlerini önemli ölçüde azaltır. Bu durum, işletmelerin daha fazla nitelikli personel istihdam etmesine ve Ar-Ge projelerine daha fazla kaynak ayırmasına olanak tanır.
- Nitelikli İş Gücünün Teşviki: Bu teşvik, Ar-Ge ve yazılım geliştirme alanında çalışanların net maaşlarını artırarak nitelikli iş gücünün TGB’lerde yoğunlaşmasını sağlar. Ayrıca, bu teşvikler, teknoloji odaklı kariyer yapmak isteyen bireyler için cazip bir iş ortamı sunar (Kutbay, 2017, s.52).
- Rekabet Gücünün Artırılması: Stopaj vergisi muafiyeti, işletmelerin ulusal ve uluslararası pazarlarda daha rekabetçi olmasını sağlar. Maliyet avantajı, işletmelerin yenilikçi ürün ve hizmetler geliştirme kapasitelerini artırır (Dinç ve Yıldırım, 2020, s.372).
- Ar-Ge Faaliyetlerinin Genişlemesi: Stopaj vergisi muafiyeti, işletmelerin daha fazla Ar-Ge projesine yatırım yapmalarına olanak tanır. Bu durum, teknolojik yeniliklerin artmasına ve ülke genelinde bilgi tabanlı ekonominin gelişmesine katkı sağlar (Bilgin ve Işık, 2022, s.350).

Stopaj vergisi muafiyeti, birçok ülkede yenilikçi faaliyetleri teşvik etmek için kullanılan bir politikadır. Avrupa Birliği ülkelerinde ve Amerika Birleşik Devletleri’nde, özellikle teknoloji ve yenilik odaklı sektörlerde çalışanlar için stopaj vergisi indirimleri veya muafiyetleri uygulanmaktadır. Bu teşvik, uluslararası düzeyde nitelikli iş gücünü çekmek ve teknoloji tabanlı sektörlerde büyümeyi desteklemek için etkili bir araç olarak kullanılmaktadır (Dinç ve Yıldırım, 2020, s.357).

Stopaj vergisi muafiyeti, nitelikli iş gücü ve yenilikçi projeler için etkili bir teşvik olmasına rağmen, uygulamada bazı sınırlamalar ve eleştirilerle karşılaşabilir. Örneğin, muafiyet kapsamındaki çalışanların ve projelerin tanımının net olmaması, uygulama sürecinde belirsizliklere yol açabilir. Ayrıca, bu teşviklerin yalnızca TGB'ler ile sınırlı olması, diğer sektörlerde veya bölgelerde haksız rekabet algısı yaratabilir (Dinç ve Yıldırım, 2020, s.360).

Özetle, stopaj vergisi muafiyeti TGB'lerde nitelikli iş gücünün teşvik edilmesi, işletmelerin maliyetlerinin azaltılması ve yenilikçi projelerin desteklenmesi açısından kritik bir öneme sahiptir. Bu teşvik hem işletmelerin Ar-Ge kapasitelerini artırmakta hem de çalışanlar için cazip bir çalışma ortamı sunmaktadır. Ancak, bu teşvikin etkili ve sürdürülebilir bir şekilde uygulanabilmesi için kapsamının net bir şekilde tanımlanması ve düzenli olarak değerlendirilmesi gerekmektedir.

2.1.4.3.1.5. Gümrük Vergisi İstisnası

Gümrük vergisi muafiyeti, TGB'lerde faaliyet gösteren işletmelerin ithal ettikleri belirli ürün ve ekipmanlar için gümrük vergisi ödemelerinden muaf tutulmasını ifade eder. Bu teşvik, işletmelerin üretim maliyetlerini düşürmek, yenilikçi teknolojilere erişimlerini kolaylaştırmak ve Ar-Ge faaliyetlerini desteklemek amacıyla sağlanmaktadır. Gümrük vergisi muafiyeti, özellikle teknoloji ve bilgi tabanlı sektörlerde faaliyet gösteren işletmeler için kritik bir öneme sahiptir.

TGB'lerde sağlanan gümrük vergisi muafiyeti, işletmelerin yüksek maliyetli ithal ürünlere erişimini kolaylaştırmayı ve üretim süreçlerinde kullanılan modern ekipman ve teknolojilerin yaygınlaşmasını amaçlar. Bu teşvik, işletmelerin ithalat maliyetlerini azaltarak, yenilikçi ürün ve hizmetler geliştirmelerine olanak tanır. Ayrıca, teknoloji transferini hızlandırarak yerel ekonominin bilgi tabanlı sektörlerle geçişini destekler (Dinç ve Yıldırım, 2020, s.373).

Türkiye'de 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu kapsamında, bu bölgelerde faaliyet gösteren işletmelerin Ar-Ge, yazılım ve yenilikçi üretim faaliyetlerinde kullanmak üzere ithal ettiği ekipmanlar, gümrük vergisinden muaftır. Bu kapsamda; laboratuvar cihazları, prototip üretim makineleri ve Ar-Ge süreçlerinde kullanılan diğer teknoloji ürünleri bu teşvikten yararlanır. Bu muafiyet, işletmelerin

ithalat süreçlerini kolaylaştırarak, uluslararası standartlara uygun üretim yapmalarına olanak sağlar (Türkiye Cumhuriyeti Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2022, s.36).

Gümrük vergisi muafiyetinin sağladığı avantajlar aşağıdaki gibi özetlenebilir;

- **Maliyetlerin Azaltılması:** Gümrük vergisi muafiyeti, ithal edilen ekipmanların maliyetini düşürerek işletmelerin mali yükünü hafifletir. Bu durum, Ar-Ge faaliyetleri için ayrılacak kaynakların artırılmasını mümkün kılar.
- **Teknoloji Transferi ve Yenilikçi Üretim:** Bu teşvik, işletmelerin uluslararası piyasadan modern ekipman ve teknolojilere erişimini kolaylaştırır. İthal edilen bu ekipmanlar, yerli üretim süreçlerinde kullanılarak yenilikçi ürün ve hizmetlerin geliştirilmesine katkı sağlar (Kutbay, 2017, s.59).
- **Rekabet Gücünün Artırılması:** Gümrük vergisi muafiyeti, işletmelerin maliyet avantajı sağlayarak ulusal ve uluslararası pazarlarda daha rekabetçi hale gelmesine olanak tanır. Özellikle ihracat odaklı işletmeler için bu teşvik büyük bir avantaj sağlar (Dinç ve Yıldırım, 2020, s.85).

Gümrük vergisi muafiyeti, birçok ülke tarafından teknoloji ve yenilik odaklı sektörlerde faaliyet gösteren işletmelere sağlanmaktadır. Avrupa Birliği ülkelerinde ve ABD’de, yüksek teknoloji sektörlerine yönelik ithal edilen ekipmanlarda vergi muafiyetleri uygulanmaktadır. Bu teşvik, uluslararası standartlara uygun üretim yapmayı kolaylaştırarak, teknoloji transferini hızlandırır (Dinç ve Yıldırım, 2020, s.374).

Gümrük vergisi muafiyeti, işletmeler için önemli avantajlar sunsa da, uygulamada bazı sınırlamalar ve eleştirilerle karşılaşmaktadır. Örneğin, bu muafiyetin yalnızca belirli ürün ve sektörlerle sınırlı olması, diğer sektörlerde faaliyet gösteren işletmeler için dezavantaj yaratabilir. Ayrıca, ithalat işlemleri sırasında yaşanan bürokratik süreçler, bu teşvikten etkin bir şekilde yararlanmayı zorlaştırabilmektedir.

Özetle, gümrük vergisi muafiyeti TGB’lerde faaliyet gösteren işletmelerin ithalat maliyetlerini düşürerek Ar-Ge faaliyetlerini ve yenilikçi üretimi teşvik eden önemli bir araçtır. Bu teşvik, işletmelerin uluslararası standartlara uygun ekipmanlara erişimini kolaylaştırarak, teknolojik kapasitenin artırılmasına ve rekabet gücünün gelişmesine katkıda bulunur. Ancak, teşvikin etkinliğini artırmak için kapsamının genişletilmesi ve uygulamadaki bürokratik engellerin azaltılması gerekmektedir.

2.1.4.3.2. SGK Teşvikleri

TGB’lerde SGK teşvikleri; işletmelerin iş gücü maliyetlerini azaltmak, nitelikli personel istihdamını artırmak ve yenilikçi projelerin hayata geçirilmesini desteklemek amacıyla sağlanmaktadır. Bu teşvikler, Ar-Ge ve yazılım geliştirme faaliyetlerinde çalışan personelin sosyal güvenlik primlerinin işveren üzerindeki yükünü azaltarak işletmelere maliyet avantajı sunmaktadır.

SGK teşvikleri, TGB’lerde faaliyet gösteren işletmelerin personel maliyetlerini düşürerek nitelikli iş gücünün artırılmasını ve sürdürülebilir istihdamın sağlanmasını hedefler. Aynı zamanda, yenilikçi projelere odaklanan işletmelerin insan kaynaklarına daha fazla yatırım yapmalarını teşvik ederek, ekonomik büyümeye ve bilgi tabanlı ekonominin gelişimine katkıda bulunur (Yığın, 2019, s.21).

Sosyal güvenlik kurumu teşviklerinin sağladığı avantajlar aşağıdaki gibi özetlenebilir;

- Sosyal Güvenlik Prim İşveren Hissesi Desteği: TGB’lerde çalışan Ar-Ge, tasarım ve yazılım geliştirme personelinin sosyal güvenlik primleri işveren hissesi, devlet tarafından karşılanmaktadır. Bu teşvik, işletmelerin personel maliyetlerini önemli ölçüde azaltır ve daha fazla nitelikli personel istihdam etmelerini sağlar (Türkiye Cumhuriyeti Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2022, s.54).
- Prim İndirimleri ve Muafiyetler: Belirli bir süre boyunca TGB’lerde çalışan personelin SGK primleri üzerinden işveren hissesi indirimi uygulanmaktadır. Bu teşvik, işletmelere maliyet avantajı sunarken, çalışanların sosyal güvenlik haklarını korur (Kutbay, 2017, s.71).
- Yeni İstihdam Teşvikleri: TGB’lerde yeni istihdam edilen çalışanlar için sağlanan SGK teşvikleri, işverenlerin iş gücü maliyetlerini düşürür. Özellikle Ar-Ge ve yenilikçi projelerde görev alacak nitelikli çalışanların istihdam edilmesini kolaylaştırır (Dinç ve Yıldırım, 2020, s.372).

SGK teşviklerinin işletmelere ve ekonomiye etkilerini aşağıdaki gibi özetlenebilir;

- İşletme Maliyetlerinin Azaltılması: SGK teşvikleri, işletmelerin personel maliyetlerini düşürerek Ar-Ge projelerine daha fazla kaynak ayırmalarına olanak

tanır. Bu durum, işletmelerin daha yenilikçi ve yüksek katma değerli projelere odaklanmasını sağlar.

- **Nitelikli İş Gücünün Artırılması:** SGK teşvikleri, teknoloji tabanlı sektörlerde nitelikli iş gücünün artırılmasına katkıda bulunur. Özellikle genç ve uzman çalışanların istihdamı teşvik edilerek, bilgi tabanlı ekonominin gelişimine destek sağlanmaktadır.
- **Rekabet Gücünün Artırılması:** Düşük personel maliyetleri, işletmelerin ulusal ve uluslararası piyasalarda daha rekabetçi hale gelmesini sağlar. Bu teşvikler, yerli işletmelerin Ar-Ge ve inovasyon kapasitelerini artırarak uluslararası pazarlara entegrasyonunu kolaylaştırır (Bilgin ve Işık, 2022, s.346).
- **Bölgesel Kalkınmaya Katkı:** SGK teşvikleri, TGB'lerin bulunduğu bölgelerde ekonomik kalkınmayı hızlandırır. Nitelikli iş gücünün artması, bölgenin ekonomik ve sosyal gelişimine katkı sağlar.

Birçok ülke, TGB'lerde sosyal güvenlik teşviklerini, bilgi tabanlı sektörlerin gelişimini desteklemek amacıyla uygulamaktadır. Avrupa Birliği ülkeleri ve Asya'daki birçok gelişmekte olan ülke, SGK benzeri teşvikler sağlayarak nitelikli iş gücünü artırmayı ve işletmeleri desteklemeyi hedeflemektedir. Örneğin, Almanya ve Güney Kore'de benzer teşvik politikaları uygulanmakta ve teknoloji sektörlerine yönelik istihdam teşvikleri sunulmaktadır (Dinç ve Yıldırım, 2020, s.362).

SGK teşvikleri, birçok avantaj sunmasına rağmen bazı sınırlamalar ve eleştirilerle karşılaşabilir. Özellikle teşviklerden yararlanma süreçlerinde yaşanan bürokratik zorluklar ve teşviklerin yalnızca belirli sektörlerle sınırlı olması, işletmeler arasında eşitsizlik algısına neden olabilir. Ayrıca, teşviklerin etkili bir şekilde denetlenmesi ve uzun vadeli sürdürülebilirliklerinin sağlanması gerekmektedir (Yığın, 2019, s.20).

Özetle, SGK teşvikleri TGB'lerde faaliyet gösteren işletmeler için önemli bir destek mekanizmasıdır. SGK teşvikleri, TGB'lerin ekonomik kalkınma, istihdam ve bilgi tabanlı ekonomiye geçiş süreçlerinde kritik bir rol oynamaktadır. Ancak, bu teşviklerin etkinliğini artırmak için kapsamının genişletilmesi ve uygulamadaki bürokratik engellerin azaltılması gerekmektedir.

2.2. Organize Sanayi Bölgelerinin Önemi, Amaçları, Sağladığı Avantajlar ve Teşvikler

OSB'ler, ekonomik kalkınmayı destekleyen ve sanayi üretimini sürdürülebilir biçimde büyütme potansiyeline sahip önemli yapılar olarak öne çıkmaktadır. Bu bölgelerde sunulan gelişmiş altyapı imkanları, sanayicilerin üretim maliyetlerini azaltarak daha verimli ve hızlı üretim gerçekleştirmelerine olanak tanımaktadır. Üretim süreçlerindeki bu iyileşme, işletmelerin uluslararası piyasalarda rekabet gücünü artırmakta ve küresel pazarlarda daha etkin rol üstlenmelerine katkı sağlamaktadır. Böylece OSB'ler hem işletmelerin büyümesine hem de ülke ekonomisinin toplam üretim kapasitesinin ve ihracat potansiyelinin yükselmesine doğrudan destek sağlayan stratejik kalkınma araçları olarak değerlendirilmektedir.

OSB'ler, bölgesel kalkınmayı destekleyen önemli araçlardan biridir. Özellikle kalkınmada öncelikli bölgelerde kurulan OSB'ler, sanayi üretiminin dengeli şekilde yayılmasına katkı sağlamak ve yerel istihdamı artırarak ekonomik canlılık oluşturmaktadır. Bu sayede OSB'ler, bölgesel eşitsizliklerin azaltılmasında ve sürdürülebilir kalkınmanın sağlanmasında stratejik bir rol üstlenmektedirler (Dinç ve Yıldırım, 2020, s.376).

Türkiye'de OSB'lerin faaliyetleri, çeşitli yasal düzenlemeler ile desteklenmekte ve kurumsal bir çerçeveye oturtulmaktadır. Bu kapsamda yürürlüğe konulan 4562 sayılı Organize Sanayi Bölgeleri Kanunu, OSB'lerin kuruluş, yönetim ve işletilmesine ilişkin usul ve esasları ayrıntılı biçimde düzenlemiştir. Söz konusu Kanun, aynı zamanda bu bölgelerde faaliyet gösteren sanayicilere yönelik çeşitli teşvik ve vergi avantajları sunarak, yatırım ortamını daha cazip ve sürdürülebilir hale getirmeyi amaçlamaktadır (Türkiye Cumhuriyeti Organize Sanayi Bölgeleri Kanunu, 2020, s.36).

OSB'lerde sunulan teşvikler arasında, gelir vergisi muafiyeti, KDV istisnası ve düşük faizli krediler gibi destekler bulunmaktadır. Bu teşviklerin temel amacı, sanayi üretimini desteklemek ve özellikle KOBİ'lerin büyümesine katkı sağlamaktır. OSB'lerde sunulan uygun maliyetli altyapı hizmetleri, planlı arazi dağıtımları ve yatırımcılara yönelik kolaylıklar, bu bölgelerin cazibesini artırmakta ve üretim faaliyetlerinin daha etkin bir biçimde yürütülmesine olanak tanımaktadır. Bu kapsamda sağlanan destekler hem sanayicilerin yatırım kararlarını olumlu yönde

etkilemekte hem de sanayi tabanının genişletilmesine katkı sunmaktadır (Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Yatırım Teşvikleri Genel Müdürlüğü, 2021, s.12).

OSB'ler, çevresel sürdürülebilirliği gözeten yapılar olarak da önem taşımaktadır. Sanayi tesislerinin belirli alanlarda toplanması, plansız sanayileşmenin ve çevresel tahribatın önlenmesine katkı sağlamaktadır. Bu bölgelerde atık yönetimi, enerji verimliliği ve su kullanımında etkinlik gibi çevre dostu uygulamalar yaygınlaşmakta, böylece sürdürülebilir sanayi gelişimi desteklenmektedir (Kaya ve Tektüfekçi, 2024, s.23).

2.2.1. Organize Sanayi Bölgelerinin Önemi

OSB'ler, sanayi faaliyetlerinin düzenli ve planlı bir şekilde yürütüldüğü, altyapı ve üstyapı imkanlarının entegre edildiği özel ekonomik alanlardır. Bu bölgeler, yalnızca sanayi üretimini artırmayı değil, aynı zamanda yerel kalkınmayı teşvik etmeyi hedeflemekte; böylece ekonomik ve sosyal kalkınma süreçlerinde kritik bir rol üstlenmektedir.

OSB'ler, ekonomik büyümeyi hızlandırmada etkili bir araç olarak öne çıkmaktadır. Bu bölgelerde sunulan modern altyapı olanakları ve çeşitli teşvik mekanizmaları, sanayi üretiminde verimliliği artırmakta ve maliyetleri düşürmektedir. Özellikle KOBİ'lerin gelişimini destekleyen OSB'ler, yerli üretimin yaygınlaştırılmasına ve dışa bağımlılığın azaltılmasına katkı sağlamaktadır. Aynı zamanda ihracat potansiyelini artırarak ülke ekonomisine döviz kazandırıcı faydalar sunmaktadır (Bilgin ve Işık, 2022, s.350).

OSB'ler, istihdamın artırılmasında ve iş gücünün etkin kullanımında da önemli rol oynamaktadır. Sanayi tesislerinin belirli bir bölgede toplanması, yerel halk için istihdam olanaklarını genişletmekte ve bölgesel iş gücünün değerlendirilmesine katkı sağlamaktadır. Ayrıca OSB'ler, eğitilmiş ve nitelikli çalışanların sanayi sektörüne kazandırılmasını teşvik ederek, iş gücünün verimliliğini artırmaktadır. Bu durum, işsizliğin azaltılmasına ve toplumsal refahın yükselmesine doğrudan katkı sunmaktadır (Murat ve Esenlikci, 2024, s. 346).

OSB'ler, bölgesel kalkınmayı destekleyen önemli araçlardan biridir. Ekonomik olarak geri kalmış bölgelerde kurulan OSB'ler, bölgesel dengesizliklerin giderilmesine önemli katkılar sunmaktadır. Bu bölgelerde sağlanan altyapı olanakları

ve teşvik mekanizmaları, yerel girişimciliği desteklemekte ve bölgenin ekonomik potansiyelini artırmaktadır. OSB'ler yalnızca ekonomik kalkınmayı değil, aynı zamanda sosyal kalkınmayı da teşvik ederek yaşam standartlarının yükselmesine katkı sağlamaktadır (Murat ve Esenlikci, 2024, s. 356).

OSB'ler, çevre düzenlemelerine uygun sanayi faaliyetlerini teşvik ederek sürdürülebilir büyümeye de katkı sağlamaktadır. Atık yönetimi, enerji verimliliği ve çevre dostu üretim uygulamaları, OSB'lerin öncelikli çevresel politikaları arasında yer almaktadır. Ayrıca ortak altyapı sistemlerinin kullanılması sayesinde enerji, su ve ulaşım gibi temel hizmetlerde maliyetler düşürülmekte bu da hem çevresel hem ekonomik açıdan avantaj sağlamaktadır (Dinç ve Yıldırım, 2020, s.380).

OSB'ler, teknolojik gelişim ve yenilikçilik açısından önemli bir platform sunmakta; bünyelerinde yer alan teknoloji merkezleri ve Ar-Ge birimleri, işletmelerle gelişmiş araştırma ve ürün geliştirme olanakları sağlamaktadır. Ayrıca OSB'ler, üniversite-sanayi iş birliğini destekleyen yapıları sayesinde bilgi transferini hızlandırmakta ve sanayi üretiminin katma değerini artırmaktadır (Türkiye Cumhuriyeti Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2022, s.34).

Özetle, ekonomik büyüme bölgesel kalkınma, istihdam artışı ve sürdürülebilir kalkınma gibi birçok alanda olumlu etkiler yaratan OSB'ler hem ulusal hem de yerel düzeyde ekonomik gelişimi destekleyen stratejik araçlar olarak değerlendirilmektedir. Bu nedenle OSB'lerin planlı bir şekilde geliştirilmesi ve etkin biçimde işletilmesi, sürdürülebilir kalkınma hedefleri açısından zorunluluk olarak öne çıkmaktadır.

2.2.2. Organize Sanayi Bölgelerinin Amacı

OSB'ler, sanayi üretiminin düzenli, verimli ve sürdürülebilir bir şekilde gerçekleştirilmesini sağlamak amacıyla tasarlanmış özel ekonomik alanlardır. OSB'lerin kuruluşundaki temel amaç, sanayileşmeyi teşvik ederek ekonomik kalkınmaya katkı sağlamak, bölgesel düzeyde üretken bir ortam oluşturmak ve bölgeler arasındaki kalkınma farklılıklarını azaltmaktır. OSB'ler, sadece ekonomik büyümeye değil, aynı zamanda pazarlama imkanlarının geliştirilmesine ve sosyal hedeflerin gerçekleştirilmesine de hizmet eden çok boyutlu bir yapıya sahiptir. Bu yönüyle OSB'ler, entegre kalkınma yaklaşımının somut örneklerinden biri olarak değerlendirilmektedir.

OSB'lerin temel amacı, ekonomik büyümeyi hızlandırmak ve sanayi yatırımlarını daha cazip hale getirmektir. Bu doğrultuda, sanayi üretimi için gerekli altyapı olanakları ve çeşitli teşvik mekanizmaları sunularak özellikle KOBİ'lerin gelişimi desteklenmektedir. OSB'ler, yerli üretimin artırılmasına, ithalatın azaltılmasına ve ihracat potansiyelinin geliştirilmesine katkı sunarak, ulusal ekonomiye döviz kazandırıcı bir işlev de görmektedirler (Murat ve Esenlikci, 2024, s. 352).

Bunun yanında, OSB'lerin bir diğer önemli işlevi, sanayi faaliyetlerinin düzenli, planlı ve verimli şekilde gerçekleştirilmesini sağlamaktır. Sanayi işletmelerinin belirli bir plan çerçevesinde konumlandırılması, üretim süreçlerinin koordineli yürütülmesine ve plansız sanayileşmeden kaynaklanan altyapı sorunlarının en aza indirilmesine olanak tanımaktadır. Bu durum hem üretim süreçlerinin etkinliğini artırmakta hem de çevresel ve kentsel sorunların önlenmesine yardımcı olmaktadır.

OSB'ler, yalnızca ekonomik büyümeyi değil, aynı zamanda iş gücü piyasasının geliştirilmesini de hedeflemektedir. Sanayi tesislerinin yoğunlaştığı bu bölgeler, istihdam olanaklarını artırmakta; aynı zamanda iş gücü eğitimi ve mesleki gelişim programları aracılığıyla çalışanların bilgi ve beceri düzeylerini yükseltmektedir. Bu sayede hem işsizlik oranlarının düşürülmesine hem de toplumsal refahın artırılmasına katkı sağlanmaktadır (Murat ve Esenlikci, 2024, s. 355).

Bölgesel kalkınma açısından bakıldığında ise OSB'ler, ekonomik ve sosyal dengesizliklerin azaltılması yönünde önemli bir rol üstlenmektedir. Geri kalmış ya da gelişmekte olan bölgelerde kurulan OSB'ler, bu alanların ekonomik potansiyelini genişletmekte, bölgesel gelir düzeylerini artırmakta ve yaşam kalitesini iyileştirmektedir. Böylece OSB'ler, bölgesel eşitsizlikleri dengeleyen etkili bir politika aracı olarak değerlendirilmektedir (Dinç ve Yıldırım, 2020, s.377).

OSB'ler sürdürülebilir kalkınma hedefleri doğrultusunda çevre dostu üretim yöntemlerini de teşvik etmektedir. Atık yönetimi, enerji verimliliği ve yenilenebilir enerji kullanımı gibi uygulamalar, çevresel etkilerin azaltılmasına katkı sağlamakta; büyümenin çevresel sürdürülebilirliğini desteklemektedir. Ayrıca, yeşil altyapı ve doğal çevrenin korunmasına yönelik uygulamalarla çevre bilinci yüksek bir üretim modeli benimsenmektedir (Türkiye Cumhuriyeti Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2022, s.52).

OSB'lerin bir diğerk amacı, teknolojik gelişmeyi ve yeniliğı desteklemektir. Bu köklü Ar-Ge merkezleri ve teknoloji ofisleri, gelişmiş ürün ve geliştirme olanakları tanır. Üniversite-sanayi iş birliğı aracılığıyla bilgi ve teknoloji transferi sağlanmakta; bu sayede yüksek katma değerkli üretim süreçleri teşvik edilmektedir. Bu etkileşim, yalnızca yenilik kapasitesini artırmakla kalmayıp, aynı zamanda ulusal ve uluslararası düzeyde rekabet gücünün yükselmesine de katkı sunmaktadır (Bilgin ve Işık, 2022, s.356).

OSB'ler, ekonomik büyümeyi hızlandırmak, sanayi faaliyetlerini düzenlemek, büyümeyi artırmak, bölgesel kalkınmayı desteklemek ve odaklamayı sürdürmek gibi çok yönlü hedeflere sahiptir. Bu bölgeler, sanayileşme sürecinde bir araç olarak hem ulusal hem de yerel düzeyde kalkınmaya önemli katkılar sunmaktadır. OSB'lerin etkili ve planlı bir şekilde yapılandırılması, belirlenen kalkınma amaçlarının gerçekleştirilmesinde kilit bir rol oynamaktadır.

2.2.3. Organize Sanayi Bölgelerinin Sağladığı Avantajlar

OSB'ler, sanayi faaliyetlerinin düzenli, verimli ve sürdürülebilir bir biçimde yürütülmesini sağlamak amacıyla oluşturulmuş planlı üretim alanlarıdır. Bu bölgeler, içerisinde faaliyet gösteren işletmelere, çalışanlara ve bölge halkına yönelik çeşitli ekonomik, sosyal ve işlevsel avantajlar sunarak kalkınma sürecine çok boyutlu katkı sağlamaktadır. Sağladıkları avantajlar, sanayi üretiminin artması, maliyetlerin azalması, istihdamın büyümesi ve teknolojik yeniliklerin teşvik edilmesi gibi geniş bir yelpazeyi içermektedir.

OSB'lerde altyapı hizmetlerinin merkezi biçimde sunulması, sanayi işletmelerine önemli ölçüde maliyet avantajı sağlamaktadır. Enerji, su ve iletişim gibi temel ihtiyaçların toplu olarak karşılanması, üretim süreçlerinin daha verimli yürütülmesine katkı sunmaktadır. Ayrıca devlet tarafından sağlanan vergi indirimleri, yatırım teşvikleri ve sübvansiyonlar, işletmelerin mali yüklerini azaltarak yatırım ortamını daha cazip hale getirmektedir (Murat ve Esenlikci, 2024, s. 346).

OSB'ler, modern altyapı ve lojistik imkanlarıyla donatılmış yapıları sayesinde girişimciler için cazip bir yatırım ortamı sunmaktadır. Bu sistematik yapılanma, hukuki ve idari süreçlerin sadeleştirilmesini sağlayarak yatırım süreçlerini hızlandırmakta, böylece girişimciliğın ve üretim faaliyetlerinin önünü açmaktadır.

Bu bölgelerde üretilen ürünlerin uluslararası pazarlara uygun olması, ihracat hacmini artırmakta ve ülke ekonomisinin dış ticaret dengesine katkıda bulunmaktadır. İhracat potansiyelinin yükselmesiyle birlikte, OSB'ler ülkeye döviz kazandıran bir merkez haline gelmekte ve ekonomik bağımsızlığı destekleyen stratejik alanlar olarak değerlendirilmektedir.

Sanayi faaliyetlerinin belirli alanlarda yoğunlaştırılması sayesinde OSB'ler, geniş üretim ve hizmet alanları sunmakta; bu da bölgesel işsizlik oranlarının düşürülmesine ve yerel ekonomilere doğrudan katkı sağlanmasına olanak tanımaktadır. Bu yönüyle OSB'ler, bölgesel kalkınmayı hızlandıran etkili yapılar olarak öne çıkmaktadır.

Ayrıca OSB'lerde, iş gücünün niteliğini artırmaya yönelik olarak mesleki eğitim ve sertifikasyon programları düzenlenmektedir. Bu programlar, sanayi sektörünün ihtiyaç duyduğu alanlara yönelik insan kaynağını geliştirmekte ve çalışanların sektöre uyum sağlamasını kolaylaştırmaktadır (Murat ve Esenlikci, 2024, s. 356).

OSB'lerin sağladığı bölgesel istihdam ve ekonomik büyüme olanakları, yaşam standartlarının yükselmesine doğrudan katkı sunmaktadır. Söz konusu yapıların içinde yer alan sosyal hizmetler, donatılar ve yaşam alanları ise yalnızca çalışanların değil, yerel halkın refahını da artırarak OSB'leri çok boyutlu kalkınmanın merkezlerinden biri haline getirmektedir.

OSB'ler, gelişmiş teknolojilerin iyileştirilebildiği ve performans gösterebilmesi için uygun bir ortam sunmaktadır. Ar-Ge merkezleri ve teknoloji geliştirme ofisleri, katma değeri yüksek ürünlerin üretilmesine olanak sağlamaktadır (Türkiye Cumhuriyeti Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2022, s.83).

OSB'lerde üniversitelerle yapılan işbirlikleri, bilgi transferini hızlandırır ve üretim programlarını hayata geçirebilir. İş birliği, bölgenin rekabet avantajını artırır.

OSB'ler krizlere uygun şekilde planlandığında, ekonomik dalgalanmaların etkileri en aza indirilebilir. Ortak atık yönetimi sistemleri ve enerji verimliliği uygulamaları, sürdürülebilir üretimi teşvik eder (Dinç ve Yıldırım, 2020, s.375).

OSB'lerde, enerji ve su gibi temel doğal kaynaklar merkezi bir sistemle toplu olarak dağıtıldığından, kaynak kullanımı daha etkin ve verimli bir şekilde gerçekleştirilmektedir.

Ayrıca OSB'ler, özellikle geri kalmış bölgelerde sanayileşmeyi teşvik ederek bölgeler arası gelişmişlik farklarının azaltılmasına katkı sağlamakta, bu sayede yerel ekonomilerin sürdürülebilirliğini desteklemekte ve bölge halkının gelir düzeyinin artmasına olanak tanımaktadır.

OSB'ler, yerel girişimciler için uygun bir yatırım ortamı sunmaktadır. Bu düzende kurulan işletmeler, bölgenin ekonomik ve sosyal kalkınmasına doğrudan katkı sağlamaktadır.

Özetle, OSB'ler ekonomik büyümeden sosyal refaha, teknolojik yeniliklerden çevresel sürdürülebilirliğe kadar çok yönlü avantajlar sunmaktadır. Bu bölgeler, sanayi faaliyetlerinin daha verimli, planlı ve organize bir şekilde yürütülmesini sağlarken; yerel ve ulusal düzeyde kalkınmayı destekleyen stratejik araçlar olarak önemli bir rol oynamaktadır. OSB'lerin sağladığı olanaklardan etkin biçimde yararlanılması durumunda hem üretim süreçlerinin gelişmesi hem de toplumsal refahın artması mümkün olacaktır.

2.2.3.1. Organize Sanayi Bölgelerinin Ülke Ekonomisine Sağladığı Avantajlar

OSB'ler, Türkiye'nin sanayileşme sürecine çeşitli türden katkılar sunar. Bu katkılar şu şekilde sıralanabilir:

OSB'lerde faaliyet gösteren işletmeler, OSB'ler dışında faaliyet gösteren işletmelere kıyasla daha yüksek ekonomik performans sergilemektedirler. Bu durum, OSB'lerin sanayi dönüşüm süreçlerinde verimliliği artıran etkili yapılar olduğunu açıkça ortaya koymaktadır (Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası TCMB, 2024, s.36).

Türkiye'deki KOBİ'ler, toplam imalat sanayi işletmeleri içinde %99,8'lik bir paya sahip olup, toplam istihdamın %76,7'sini sağlamaktadır. OSB'ler, KOBİ'lerin yoğunlaştığı bölge olarak istihdamda önemli katkılar sunmaktadır (DEÜ Araştırma Merkezi, 2024, s.25).

2024 yılı itibarıyla Türkiye'de toplam 404 Organize Sanayi Bölgesi bulunmaktadır. Bu OSB'lerin 282'si faaliyette olup, diğerleri planlama, kamulaştırma ve altyapı hazırlığı aşamasındadır. Bu durum, OSB'lerin küresel kalkınmadaki rolünü ortaya koymaktadır.

OSB'lere sağlanan çeşitli teşvik ve destekler sayesinde, sanayinin gelişimi hızlandırılmakta, üretim artırılmakta ve uluslararası rekabet gücü yükseltilmektedir.

Bu teşviklerin en önemlileri arasında; vergi indirimleri, altyapı destekleri ve mali kolaylıklar yer almaktadır (Vergi Raporu, 2024, s.12).

OSB'ler, işletmeler arasında veri aktarımını sağlayarak, değişimi artırmakta ve sanayi politikalarının daha verimli kullanılabilmesine olanak tanımaktadır. Bu durumda, hedefli sanayi ve bilgi politikalarının işleyişi artırılmaktadır (Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası TCMB, 2024, s.11).

Bu veriler, OSB'lerin Türkiye ekonomisi açısından önemini ortaya koymaktadır. OSB'ler, üretimden istihdama, bölgesel kalkınmadan uluslararası rekabete kadar birçok alanda ülke ekonomisine katkı sağlamaktadır. Bu kazanımların sürdürülebilirliği açısından, OSB'lerin etkin bir şekilde planlanma gereksinimi ve stratejik düzeyde önemi her geçen gün artmaktadır.

2.2.3.2. Organize Sanayi Bölgelerinin Bölge Ekonomisine Sağladığı Avantajlar

OSB'ler yalnızca ulusal ekonomi için değil, aynı zamanda bölgelerin ekonomik kalkınmasında da önemli katkılar sunar. Sanayileşme sürecini düzenli ve verimli bir şekilde gerçekleştirebilmek amacıyla kurulan OSB'ler, bölgesel kalkınmayı hızlandırarak sosyal ve ekonomik olanakları artırmak amacı güderler. Bu avantajlar; istihdamın artırılmasından altyapı olanaklarının geliştirilmesine, yerel girişimciliğin teşvik edilmesinden ihracat artışına kadar geniş bir yelpazede etkili olmaktadır.

OSB'ler sanayinin genişlemesini destekleyerek işsizliği azaltmakta hem nitelikli hem de nitelsiz iş gücü için istihdam imkanı sunmaktadır. Kurulan mesleki eğitim merkezleri ise iş gücünün niteliğini artırarak, bölgesel ekonomik potansiyele katkı sağlamaktadır (Murat ve Esenlikci, 2024, s.360).

OSB'ler aynı zamanda yerel birimleri destekleyerek kurumsal girişimciliği teşvik etmektedir. KOBİ'ler, OSB'lerde sunulan altyapı, enerji ve lojistik hizmetlerinden faydalanarak maliyet avantajı elde etmektedirler. Bu durum, bölgedeki ekonomik canlılığı artırarak yerel ekonomiyi büyütmeyi amaçlamaktadır (Murat ve Esenlikci, 2024, s. 358).

OSB'ler bulundukları bölgelerde modern altyapı olanaklarını sanayicilerin kullanımına sunarak üretim süreçlerinin verimli şekilde yürütülmesini sağlamaktadır. Elektrik, su, iletişim ve ulaşım gibi temel hizmetlerin merkezi biçimde sağlanması,

genel altyapının geliştirilmesine katkı sunarken, lojistik kapasitelerin artırılması da tedarik zinciri süreçlerini hızlandırmakta ve üretim maliyetlerini düşürmektedir (T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2022, s. 55).

Aynı zamanda OSB'ler, yerel üreticilerin uluslararası pazarlara erişimini kolaylaştırarak ihracat potansiyelini artırmakta ve bölgesel ekonomik büyümeye doğrudan katkı sunmaktadır. Bu bölgeler, yerel işletmelerin ulusal ve uluslararası düzeyde rekabet edebilirliğini güçlendirmekte, ihracat gelirlerindeki artış bölgesel refahın yükselmesine zemin hazırlamaktadır (Dinç ve Yıldırım, 2020, s. 372).

Özellikle ekonomik olarak geri kalmış bölgelerde kurulan OSB'ler, söz konusu alanların sosyal ve ekonomik kalkınmasına katkıda bulunmaktadır. Sanayi faaliyetlerinin bu bölgelerde yoğunlaştırılması hem bölgesel eşitsizliklerin azaltılmasına hem de yerel halkın yaşam standartlarının iyileştirilmesine olanak tanımaktadır. Bu bağlamda OSB'ler, bölgesel dinamizmin artmasını ve kalkınmanın hızlanmasını sağlayan yapılardır (Bilgin ve Işık, 2022, s. 352).

OSB'ler ayrıca çevresel sürdürülebilirlik açısından da önemli rol oynamaktadır. Ortak atık yönetimi, enerji verimliliği uygulamaları ve çevre dostu üretim modelleri sayesinde sanayi faaliyetlerinin doğaya verdiği zararlar en aza indirilmektedir. Bu sayede hem çevresel koruma sağlanmakta hem de sürdürülebilir sanayi politikalarının uygulanabilirliği güçlenmektedir (Murat ve Esenlikci, 2024, s. 358).

Genel olarak OSB'ler, bulundukları yerlerde istihdam artışı, altyapı gelişimi, girişimciliğin teşviki ve lojistik olanakların iyileştirilmesi yoluyla bölge ekonomisine doğrudan katkı sunmaktadır. Aynı zamanda çevresel sürdürülebilirlik ilkeleriyle uyumlu yapıları sayesinde hem ekonomik büyümeyi hem de toplumsal refahı desteklemektedirler. OSB'lerin etkin bir şekilde planlanması ve işletilmesi, sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmada stratejik bir araç niteliğindedir.

2.2.3.3. Organize Sanayi Bölgelerinin Girişimciye Sağladığı Avantajlar

OSB'ler, girişimciler için verimli bir iş ortamı sunan, gelişmiş çözümlerin hayata geçirilebildiği ve yatırım süreçlerinin desteklendiği özel ekonomik alanlardır. Bu bölgeler; altyapı olanaklarından mali teşviklere, iş birliği imkanlarından lojistik

avantajlara kadar birçok unsuru bir arada sunarak girişimcilerin iş süreçlerini kolaylaştırmaktadır.

OSB’lerde enerji, su, doğalgaz gibi temel hizmetlerin merkezi sistemle sağlanması, işletme giderlerini önemli ölçüde azaltmakta, bu da düşük maliyetle üretim yapılmasına olanak tanımaktadır. Bunun yanı sıra devletin sunduğu vergi muafiyetleri ve diğer mali teşvikler, girişimcilerin mali yüklerini hafifleterek yatırım yapmalarını kolaylaştırmaktadır (Murat ve Esenlikci, 2024, s. 341–362).

Modern altyapı olanakları, girişimcilerin üretim süreçlerini optimize etmelerini sağlamakta, özellikle teknoloji merkezleri ve Ar-Ge birimleri yenilikçi ürün ve hizmetlerin geliştirilmesine katkı sunmaktadır. Yüksek kapasiteli internet, enerji hatları ve ortak atık yönetim sistemleri gibi altyapı unsurları, OSB’leri teknoloji odaklı girişimler için cazip hale getirmektedir (Murat ve Esenlikci, 2024, s. 352).

Girişimciler, OSB’lerde vergi indirimleri, düşük faizli krediler, sigorta prim desteği ve yatırım teşvik belgeleri gibi çok yönlü desteklerden yararlanabilmektedir. Bu teşvik mekanizmaları, girişimcilerin sermaye birikimlerini korumalarına ve büyüme odaklı projelerini daha hızlı hayata geçirmelerine olanak tanımaktadır (T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2022, s. 12).

Ayrıca OSB’ler, girişimciler arasında iş birliği ve sektörel ağ kurma fırsatları yaratarak kümelenme etkisi oluşturur. Aynı sektörde ya da tamamlayıcı sektörlerde faaliyet gösteren işletmelerin bir arada bulunması, bilgi paylaşımını ve ortak proje geliştirme süreçlerini teşvik eder. Bu durum, girişimcilerin rekabet avantajı kazanmalarını sağlar (Dinç ve Yıldırım, 2020, s. 375).

OSB’lerin genellikle ulaşım ve lojistik açısından avantajlı bölgelerde konumlanması, girişimcilerin tedarik zinciri süreçlerini optimize etmelerine ve iç-dış pazarlara daha kolay erişmelerine olanak tanımaktadır. Bölge içindeki toplu lojistik hizmetleri ise nakliye maliyetlerini düşürerek ihracat kabiliyetini artırmaktadır.

Bunun yanı sıra OSB’ler, hukuki ve idari süreçlerde sağlanan kolaylıklar sayesinde yatırım süreçlerini hızlandırmaktadır. Lisans, ruhsat ve izin işlemleri için sağlanan rehberlik hizmetleri ile bürokratik yük azaltılmakta; bu da girişimcilerin zaman ve kaynak tasarrufu yapmalarını mümkün kılmaktadır.

Çevreye duyarlı üretim süreçlerinin desteklenmesi de OSB’lerin girişimcilere sunduğu önemli avantajlardan biridir. Ortak atık yönetimi sistemleri, enerji verimliliği uygulamaları ve sürdürülebilirlik politikaları sayesinde hem doğa dostu üretim

desteklenmekte hem de maliyetler düşürülmektedir (Murat ve Esenlikci, 2024, s. 341).

2.2.4. Organize Sanayi Bölgeleri'nde Sağlanan Teşvikler

OSB'lere sanayi üretimini teşvik etmek ve ekonomik kalkınmayı desteklemek amacıyla kapsamlı destek verilmektedir. Bu teşvikler; maliyetleri düşürmeyi, rekabet güçlerini artırmayı ve sürdürülebilir bir üretim ortamı yaratmayı hedefler. OSB'lerde sağlanan teşvikler hem mali hem de mali olmayan destekleri içermektedir.

OSB'ler, sanayi üretimini teşvik etmek, yatırımları artırmak ve bölgesel kalkınmayı desteklemek amacıyla çeşitli mali ve yapısal teşviklerle donatılmıştır. Bu kapsamda yatırımcılara sağlanan başlıca teşvikler arasında gelir ve kurumlar vergisi kazanç indirimi, KDV istisnası, gümrük vergisi muafiyeti ve sigorta primi desteği yer almaktadır. Özellikle altyapı hizmetlerinin toplu olarak sunulması, enerji ve su gibi temel giderlerde maliyet avantajı sağlayarak işletmelerin rekabet gücünü artırmaktadır. Bu teşvikler sayesinde OSB'ler, girişimciler ve sanayiciler açısından cazip yatırım alanları haline gelmiştir.

Teşviklerin yalnızca ekonomik değil, aynı zamanda sosyal ve çevresel boyutları da bulunmaktadır. OSB'lerde kurulan teknoloji merkezleri ve Ar-Ge birimleri, yenilikçi üretimi desteklerken; çevre dostu üretim uygulamaları ve ortak atık yönetimi sistemleri, sürdürülebilir kalkınmayı teşvik etmektedir. Ayrıca mesleki eğitim merkezleri aracılığıyla nitelikli iş gücünün yetiştirilmesi sağlanmakta, böylece hem istihdam artışı hem de toplumsal refah düzeyinde yükselme hedeflenmektedir. OSB'lerde sunulan bu bütüncül teşvik yapısı hem ulusal ekonomiye hem de yerel kalkınmaya uzun vadeli katkılar sağlamaktadır.

2.2.4.1. Teşviklerin Türleri

Teşvikler, ekonomik kalkınmayı desteklemek, yatırımları artırmak ve bölgesel gelişmişlik farklarını azaltmak amacıyla çeşitli türlerde uygulanmaktadır.

Ekonomik teşvikler, üretim kapasitesini genişletmek ve yatırım ortamını cazip hale getirmek üzere tasarlanır. Vergi indirimleri, KDV istisnaları, gümrük vergisi muafiyetleri, düşük faizli kredi olanakları bu kapsamda değerlendirilmektedir. Bu tür

teşvikler, girişimcilerin mali yükünü hafifletirken, işletmelerin sermaye birikimini ve büyüme hızını artırmayı hedeflemektedir (Çam ve Esengün, 2011, s.57).

Sosyal teşvikler, işsizlikle mücadele, toplumsal refahı artırma ve dezavantajlı grupların desteklenmesi gibi hedeflere yöneliktir. Mesleki eğitim programları, kadın girişimciliğine yönelik destekler, genç istihdamı teşvikleri ve sosyal güvenlik prim destekleri bu tür teşviklere örnek olarak gösterilebilir. Sosyal teşvikler, bireylerin iş gücüne katılımını artırmakta ve toplumsal eşitsizliklerin giderilmesine katkı sağlamaktadır. Aynı zamanda kamu hizmetlerine erişimi kolaylaştırarak sosyal kalkınma süreçlerine ivme kazandırmak gibi amaçları da vardır (Çam ve Esengün, 2011, s.58).

Çevresel teşvikler ise sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmak için uygulanmaktadır. Yenilenebilir enerji yatırımları, enerji verimliliğini artıran projeler, geri dönüşüm ve atık yönetimi uygulamaları bu teşviklerin alanına girmektedir. OSB’lerde uygulanan ortak altyapılar, çevre dostu üretim süreçlerinin yaygınlaştırılmasına olanak tanımakta; bu da doğal kaynakların korunmasına ve çevresel etkilerin azaltılmasına katkı sunmaktadır. Böylece çevresel teşvikler hem ekonomik hem de ekolojik açıdan sürdürülebilir bir kalkınma modelinin temel unsuru haline gelmektedir (Çam ve Esengün, 2011, s.59).

2.2.4.2. Teşviklerin Önemi ve Etkileri

Teşvikler, ekonomik büyüme, sosyal refah ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmada modern kalkınma politikalarının temel araçlarından biridir. Vergi muafiyetleri, düşük faizli krediler gibi ekonomik teşvikler; üretim, ihracat ve yatırım faaliyetlerini destekleyerek büyüme potansiyelini artırmaktadır. Özellikle OSB’lerde uygulanan teşvikler, sanayi üretimini artırmakta, teknolojik yenilikleri teşvik etmekte ve küresel pazarlarda rekabet gücünü yükseltmektedir. Bölgesel teşvikler ise, geri kalmış bölgelerde girişimciliği destekleyerek ekonomik dengesizlikleri azaltmakta ve bölgesel kalkınmayı hızlandırmaktadır.

Teşviklerin sosyal ve çevresel etkileri de göz ardı edilemez düzeydedir. İşsizlikle mücadele, dezavantajlı grupların desteklenmesi, eğitim ve sağlık hizmetlerine erişimin artırılması gibi uygulamalar, toplumsal refahın gelişmesini sağlamaktadır. Aynı zamanda çevresel teşvikler ile yenilenebilir enerji kullanımı,

enerji verimliliği ve çevre dostu üretim yöntemleri desteklenmekte, bu da sürdürülebilir büyümeyi mümkün kılmaktadır. Teşviklerin etkili olabilmesi için doğru hedeflenmiş, kapsamlı, izlenebilir ve bütüncül bir yapıda tasarlanması gerekmektedir. Böylece hem kısa vadeli ekonomik hedefler hem de uzun vadeli yapısal dönüşüm ve kalkınma amaçlarına ulaşmak mümkün olacaktır.

2.2.4.2.1. Teşviklerin Devlet Açısından Önemi ve Etkileri

Devlet teşvikleri, ekonomik büyüme, istihdam artışı ve kalkınma gibi makro ekonomik hedeflere ulaşmada önemli bir araçtır. Türkiye'de uygulanan teşvik politikaları, özellikle yatırım teşvikleri, bu hedeflere ulaşmada kaydedilebilir değer katkıları sağlamaktadır.

Türkiye'de kamu yatırım harcamalarının ekonomik büyümeye olumlu katkı sağladığı görülmüştür. 2012-2022 dönemini kapsayan bir araştırmada, genel yönetim bütçesinden yapılan yatırım harcamalarındaki %1'lik artışın, ekonomik büyümede %0,28'lik bir pozitif değişime neden olduğu tespit edilmiştir (Yıldız, Kavak, ve Aktan, 2023, s.199).

Teşviklerin istihdam üzerindeki etkisi oldukça belirgindir. Türkiye'de uygulanan yatırım teşviklerinin, özellikle ekonomik olarak daha az gelişmiş bölgelerde istihdam olanaklarını artırdığı gözlemlenmiştir. Siirt ilinde yapılan bir araştırmada, teşvik politikalarının bölgesel ekonomik canlanmayı desteklediği ve iş gücü piyasasına olumlu katkı sunduğu ifade edilmiştir. Bu kapsamda uygulanan desteklerin, bölgesel istihdamın geliştirilmesinde etkili bir araç olduğu sonucuna varılmıştır.

Bölgesel kalkınmayı desteklemek amacıyla uygulanan teşvik politikaları, bölgeler arası ekonomik dengesizliklerin azaltılmasında önemli rol oynamaktadır. Türkiye'de 2004-2011 yılları arasında uygulanan bölgesel yatırım teşviklerine yönelik yapılan araştırmalar, bu desteklerin bölgesel ekonomik büyüme üzerinde olumlu etkiler yarattığını ortaya koymaktadır. Teşvik uygulamalarının destek alan bölgelerde ekonomik performansı güçlendirdiği ve kalkınma sürecine katkı sunduğu gözlemlenmektedir.

Devlet teşvikleri, ekonomik büyüme, büyüme hızının artışı ve bölgesel kalkınma üzerinde olumlu etkiler yaratarak kamu politikalarının etkinliğini

artırmaktadır. Ancak teşviklerin başarısı, uygulama bileşenlerinin çeşitliliği, bu bileşenlerin doğru biçimde dağıtılması ve hedef kitleye erişilebilirliği ile doğrudan ilişkilidir. Bu bağlamda, teşvik politikalarının düzenli olarak değerlendirilmesi ve ihtiyaçlar doğrultusunda revize edilmesi, belirlenen ekonomik hedeflere ulaşmada kritik bir öneme sahiptir.

2.2.4.2.2. Teşviklerin Bölge Açısından Önemi ve Etkileri

OSB’lerde sağlanan teşvikler, bulundukları bölgelerin ekonomik, sosyal ve teknolojik kalkınmasına önemli katkılar sunmaktadır. Bu teşvikler, yerel ekonomilerin güçlenmesini, iş kapasitelerinin kaynaklarını ve bölgesel eşitsizliklerin azaltılmasını sağlayan araçlar olarak değerlendirilmektedir.

OSB’lerde uygulanan teşvikler, sınırlı olanaklar sağlayarak bölgesel ekonomik büyümeyi destekler. Özellikle vergi indirimleri, düşük faizli krediler ve altyapı destekleri gibi teşvik unsurları, yatırım maliyetlerini azaltarak girişimcileri belirli bölgelere yönlendirmekte ve bölgesel kalkınmayı teşvik etmektedir. Nitekim yapılan araştırmalar, Türkiye’deki OSB’lerin sanayi üretiminde %15’e varan oranda artışa katkı sağladığını ve bu durumun yerel ekonomilerle olan ekonomik ilişkileri belirgin biçimde güçlendirdiğini ortaya koymaktadır (Çam ve Esengün, 2011, s.15).

Teşvik mekanizmaları, OSB’lerde üretim kapasitesinin artırılmasında kritik bir rol oynamaktadır. Özellikle sosyal güvenlik prim desteği ile işverenlere sunulan çeşitli mali avantajlar, iş gücü maliyetlerini düşürerek daha fazla kişinin istihdam edilmesine olanak tanımaktadır. Bu durum, başta genç nüfus olmak üzere iş gücünün bölgede kalmasını teşvik ederek beyin göçünün önlenmesine ve bölgesel istihdamın sürdürülebilirliğine önemli katkılar sağlamaktadır.

OSB’lerdeki teşvikler, girişimciliği destekleyerek bölgesel kalkınmanın hızlanmasını sağlar. Gelişmiş rejimlerle kurulmuş sanayi bölgeleri, sağlanan teşviklerle bu bölgelerin ekonomik dinamizmini artırır. Vergi muafiyetleri, hibe destekleri ve modern altyapı olanakları, yerel girişimcilerin rekabet gücünü artırarak ulusal ve uluslararası pazarlarda daha etkin olmalarını sağlar. Bu süreç, bölgesel ekonomik kalkınmayı hızlandırır ve yerel halkın gelir artışının artmasına neden olur.

OSB’lerde uygulanan büyüme teşvikleri, stratejik sürdürülebilir kalkınmayı desteklemekte ve sanayi altyapısının çevresel etkilerini azaltmaya yönelik çözümler

sunmaktadır. Yenilenebilir enerji projelerine sağlanan teşvikler, enerji verimliliği uygulamaları ve ortak atık yönetimi sistemleri, sanayi üretiminin çevre dostu bir yaklaşımla yürütülmesine katkı sağlamaktadır. Özellikle enerji teşvikleri, sanayi bölgelerinde enerji kullanım verimliliğini artırarak üretim süreçlerinin sürdürülebilirliğine önemli ölçüde katkıda bulunmaktadır (Bozdemir ve Demir, 2020, s.21). Bu durum hem teşvik rejiminin sürdürülebilirliğinin sağlanmasına hem de üretim maliyetlerinin azalmasına katkı sağlamaktadır.

OSB’lerde uygulanan teşvikler, bölgesel ekonomik büyüme, istihdamın artması, girişimciliğin desteklenmesi ve sürdürülebilirlik açısından önemli etkiler yaratmaktadır. Bu teşvikler, sadece ekonomik kalkınmayı değil, aynı zamanda sosyal refahı ve çevre dostu üretim süreçlerini teşvik ederek kapsamlı bir kalkınma olanağı tanır. OSB’lerde sağlanan teşviklerin etkili bir şekilde uygulanabilmesi ve düzenli olarak değerlendirilmesi durumunda, bu bölgelerin potansiyeli en üst düzeye çıkarılabilecek ve sürdürülebilir kalkınmaya katkı sağlanabilecektir (Bozdemir ve Demir, 2020, s.25).

2.2.4.2.3. Teşviklerin İşletme Açısından Önemi ve Etkileri

OSB’lerde sunulan teşvikler, işletmelerin maliyetlerini düşürerek rekabet güçlerini artırmalarına olanak tanımaktadır. Bu teşvikler, yatırım, üretim verimliliği ve teknolojiye erişim gibi alanlarda işletmelere önemli avantajlar sağlar. Böylece teşviklerin ekonomik ve yapısal açıdan olumlu etkileri ortaya çıkar.

Teşvik uygulamaları, işletmelerin yatırım yapma kararlarını olumlu yönde etkileyerek büyüme süreçlerine katkı sunmaktadır. Özellikle vergi muafiyetleri, düşük faizli kredi olanakları ve yatırım teşvik belgeleri gibi uygulamalar, işletmelerin mali yüklerini azaltmakta ve sermaye ihtiyaçlarını karşılamalarına yardımcı olmaktadır. Türkiye’de OSB’lerde yapılan araştırmalar, yatırımcıların büyük bir kısmının bu teşvikler sayesinde OSB’leri tercih ettiğini ortaya koymaktadır. Bu durum, teşviklerin sanayi yatırımlarını yönlendirmede etkili bir araç olduğunu göstermektedir. Bu teşvikler, aynı zamanda kapasite artırımı ve yeni ürün geliştirme süreçlerine de katkı sağlamaktadır (Bozdemir ve Demir, 2020, s. 316-317).

OSB’lerde verilen teşvikler, maliyetlerin daha iyi yönetilmesine katkı sağlar. Elektrik, su ve doğalgaz gibi altyapı hizmetlerinin uygun maliyetlerle sunulması,

işletmelerin enerji giderlerini azaltırken, sosyal güvenlik prim desteği ve KDV istisnası gibi uygulamalar da iş gücü ve üretim giderlerinin minimize edilmesine katkı sağlamaktadır. Bu teşvikler sayesinde işletmeler hem maliyet avantajı elde etmekte hem de ekonomik dayanıklılık kazanarak rekabet güçlerini artırabilmektedirler (Özden, 2016, s.112).

Teşvikler, işletmelerin teknolojik yeniliklere ve Ar-Ge faaliyetlerine yönelmesini sağlayarak üretim süreçlerinde verimlilik artışı da sağlar. Özellikle Ar-Ge ve teknoloji destekleri, yenilikçi çözümler geliştirilmesine ve uluslararası pazarda rekabet avantajı elde edilmesine katkı sunmaktadır (Dinç ve Yıldırım, 2020, s.376).

Teşvikler, işletmelerin mali dayanıklılıklarını artırarak ekonomik krizlere karşı daha dirençli hale gelmelerine olanak tanır. Düşük faizli krediler ve hibe programları, nakit akışlarını yönetmelerine ve likidite fazlalıkları oluşturmalarına katkı sağlar. Ayrıca işletmeler yatırım teşvik belgeleri sayesinde uzun vadeli büyüme planlarını daha güvenli bir şekilde gerçekleştirebilmektedirler (Türkiye Cumhuriyeti Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2022, s.37).

OSB’lerde sağlanan teşvikler, işletmelerin ulusal ve uluslararası pazarlarda rekabet gücünü artırmaktadır. Düşük üretim maliyetleri ve lojistik avantajlar, işletmelerin stratejik planlamalarını geliştirerek daha geniş müşteri kitlelerine ulaşmalarını kolaylaştırır. Nitekim yapılan bir araştırma, teşvik alan işletmelerin ihracat kapasitesinde %40 oranında artış olduğunu ortaya koymaktadır (Bilgin ve Işık, 2022, s.342).

Özetle, OSB’lerde sağlanan teşvikler, işletmeler için önemli avantajlar sunmaktadır. Yatırım olanaklarını artırma, maliyetleri azaltma, teknolojik yeniliklere olanak tanıma ve rekabet gücünü artırma gibi etkiler, teşviklerin ekonomi açısından ne denli kritik bir araç olduğunu ortaya koymaktadır.

2.2.4.3. Organize Sanayi Bölgeleri’nde Uygulanan Teşvikler

OSB’ler, sanayi üretiminin planlı ve düzenli bir şekilde gerçekleştirilmesi ve ekonomik kalkınmanın hızlandırılması amacıyla oluşturulan özel alanlardır. Bu bölgeler, işletmeleri teşvik etmek ve yatırımları artırmak için çeşitli avantajlar sunar. OSB’lerde sağlanan teşvikler, mali destekler, sosyal yardımlar ve teknolojik imkanlar gibi bir dizi kolaylığı içermektedir.

1. Vergisel Teşvikler

OSB’lerde uygulanan vergisel teşvikler, kullanıcıların mali yüklerini en aza indirerek karlılıklarını artırmayı amaçlar. Bu tür teşvikler arasında yer alan uygulamalar aşağıdaki gibi özetlenebilir;

- Gelir ve Kurumlar Vergisi İndirimi: OSB’lerde yatırım yapan işletmeler, belirli oranlarda gelir ve kurumlar vergisi indiriminden yararlanır. Bu durum, işletmelerin sermaye birikimini artırarak büyüme süreçlerini destekler.
- KDV İstisnası: Bölgede bina inşaatları ve belirli yatırım malları için KDV istisnası uygulanmaktadır. Bu uygulama, yatırım maliyetlerini azaltarak, girişimciliği ve yeni yatırımları teşvik eder.
 - Gümrük Vergisi Muafiyeti: OSB’lerde üretimde kullanılmak üzere ithal edilen makine, ekipman ve hammaddeler için gümrük vergisi uygulanmamaktadır.

2. Sosyal Güvenlik Teşvikleri

Sosyal güvenlik teşvikleri, iş gücü maliyetlerinin azaltarak istihdam artışına neden olmaktadır. Bu tür teşvikin avantajları aşağıdaki gibi özetlenebilir;

- Sigorta Primi İşveren Hissesi Desteği: OSB’lerde istihdam edilen personelin sigorta primlerinin işveren payı, belirli oranlarda devlet tarafından karşılanır.
- Çalışanlara Yönelik Vergisel Avantajları: İşletmeler tarafından personele sunulan gıda, yol ve yemek gibi sosyal yardımlar ile birlikte gelir vergisi indirimi ve sosyal güvenlik prim teşvikleri, çalışanların refahını artırırken, iş gücü sürekliliğini desteklemektedir (Türkiye Cumhuriyeti Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2022, s.112).

3. Mali Teşvikler

OSB’lerde yatırım yapan işletmeler için çeşitli mali teşvikler sunulmaktadır. Bu teşvikler arasında yer alan uygulamalar aşağıdaki gibi özetlenebilir;

- Düşük Faizli Krediler: Yatırımları desteklemek için düşük faizli kredi seçenekleri sunulur. Bu destek, özellikle yeni girişimciler için mali erişim sağlar.
- Hibe Programları: Ar-Ge ve geliştirme projeleri başta olmak üzere belirli yatırımlar için hibe verilir.
- Yatırım Teşvik Belgeleri: Geniş ölçekli yatırımlara yönelik olarak düzenlenen teşvik belgeleri, gelir ve kurumlar vergisi indirimleri, gümrük vergisi muafiyetleri

ve çeşitli mali kolaylıklar gibi önemli avantajlar sunmaktadır. Bu destekler, büyük yatırımların hayata geçirilmesini kolaylaştırarak, ekonomik büyümeye katkı sağlamaktadır (Dinç ve Yıldırım, 2020, s.332).

4. Altyapı ve Lojistik Teşvikler

OSB'ler, düşük maliyetli altyapı hizmetleri ve lojistik avantajlar sunar. Bunlar;

- Altyapı Hizmetleri: Elektrik, su, doğalgaz ve telekomünikasyon hizmetleri düşük maliyetle sunularak üretim maliyetlerini düşürür.
- Lojistik Kolaylıklar: Bölgeler genellikle ana ulaşım yollarına yakın olarak konumlandırıldığından, lojistik genişlemelerin optimize edilmesine olanak tanır. Bu durum, tedarik zinciri maliyetlerini azaltır.

5. Ar-Ge ve Teknolojik Teşvikler

OSB'lerde teknoloji ve inovasyonu desteklemek amacıyla çeşitli teşvikler uygulanır. Bunlar;

- Ar-Ge ve Tasarım Destekleri: Bölgelerde faaliyet gösteren Ar-Ge ve tasarım merkezlerine vergi muafiyetleri, altyapı destekleri ve hibe programları sunulmaktadır.
- Üniversite-Sanayi İş Birliği: TTO ve araştırma merkezleri, üniversitelerle iş birliği yaparak geliştirici projelere destek sağlar (Bilgin ve Işık, 2022, s.343).

6. Çevresel Teşvikler

Çevre dostu üretim süreçlerini desteklemek için OSB'lerde çeşitli teşvikler verilmektedir. Bunlar;

- Yenilenebilir Enerji ve Enerji Verimliliği: Yenilenebilir enerji verimliliği ve enerji verimliliği projelerini teşvik etmek için mali olarak destek verilmektedir.
- Ortak Atık Yönetimi: Bölgelerde ortak atık yönetimi sistemleri uygulanarak etkileri en aza indirilir.

OSB'lerde uygulanan teşvikler, işletmelerin maliyetlerini azaltan, bölgesel kalkınmayı hızlandıran önemli bir rol oynar. Vergisel, sosyal güvenlik, finansman ve pazarlama alanlarında sağlanan destekler, sanayi üretimini ve girişimciliği teşvik ederken, sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşılmasına da katkı sağlar. Bu

teşviklerin etkin ve verimli biçimde uygulanması, işletmelerin ulusal ve uluslararası pazarlarda daha rekabetçi ve ekonomik bir konuma gelmelerine olanak tanır.

2.2.4.3.1. Organize Sanayi Bölgeleri'nde Uygulanan Vergisel Teşvikler

OSB'lerde uygulanan vergisel teşvikler, işletmelerin mali yüklerini azaltan ve yatırımı özendiren önemli bir araçtır. Dolayısıyla vergisel teşvikler istihdamı da artırmaktadır.

2.2.4.3.1.1. Organize Sanayi Bölgeleri'nde Gelir ve Kurumlar Vergisi İndirimi

OSB'lerde uygulanan gelir ve kurumlar vergisi indirimleri, işletmelerin mali yüklerini hafifleten önemli bir destek mekanizmasıdır. Bu teşvikler, bölgesel kalkınmayı hızlandırmanın yanı sıra üretim kapasitesini genişleterek sanayi işletmelerinin uluslararası rekabet gücünü artırmalarına da katkı sağlamaktadır. Vergisel teşviklerin etkin bir şekilde uygulanması, sanayi sektörünün sürdürülebilir büyümesine ve ekonomik çeşitliliğin artırılmasına önemli ölçüde destek sunmaktadır.

OSB'lerde faaliyet gösteren, işletmeler belirli süre boyunca gelir ve kurumlar vergisi tutarlarında indirim tabidir. Bu indirim, genellikle oluşan yatırım büyüklüğüne, faaliyet gösterdikleri sektöre ve kişisel önceliklere göre değişiklik gösterebilir (Bozdemir ve Demir, 2020, s. 314).

Vergi indirimleri, işletmenin nakit çıkışlarını azaltarak işletmelerin yeni yatırımlar yapmasını teşvik eder. Vergi avantajları sayesinde karlılık oranları yükselmekte, bu durum büyümeyi de desteklemektedir. Örneğin, Türkiye'de OSB'lerde uygulanan kurumlar vergisi indirimi, 2022 yılında sanayi üretiminin %18 oranında artmasına katkıda bulunmuştur (Türkiye Cumhuriyeti Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2022, s.33).

İşletmeler üzerindeki avantajlar aşağıdaki gibi özetlenebilir;

- Yatırım Teşviki: Gelir ve kurum vergisi indirimi, işletmelerin sermaye maliyetlerini düşürerek daha fazla yatırım yapmalarına olanak tanır.
- Nakit Akışı ve Mali Dayanıklılık: Vergi ödemelerinin zamanında yapılması, işletmenin nakit akışlarını planlanmasını kolaylaştırır.

- Uluslararası Rekabet Gücü: Daha düşük fiyatlar üzerinden uluslararası piyasalara ürün sunmasını sağlar. Bu durum ilgili işletmenin rekabet gücünü artırır.

Vergi indirimleri, özellikle az gelişmiş bölgelerdeki OSB'lere yatırımı teşvik ederek, bölgesel eşitsizliklerin azaltılmasına katkı sağlar. Teşvikler sayesinde, bu yapısal ekonomik faaliyetler sürdürülmekte, istihdam oranları artmakta ve yerel girişimcilik desteklenmektedir. Örneğin Türkiye'de Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde yer alan OSB'lerde sağlanan vergi indirimleri, bölgesel ekonomik büyümeyi %12 oranında artırmıştır (Özden, 2016, s.114).

Gelir ve kurumlar vergisi indirimlerine yönelik teşvik uygulamaları, etkin bir şekilde planlanıp uygulanmadığında beklenen ekonomik sonuçları doğurmayabilir. Özellikle teşviklerin hedeflenen sektörlere yeterince ulaşamaması, denetim ve izleme mekanizmalarındaki yetersizlikler gibi yapısal sorunlar, bu uygulamaların sürdürülebilirliğini ve etkililiğini ciddi ölçüde sınırlandırabilmektedir.

Özetle, OSB'lerde uygulanan gelir ve kurumlar vergisi indirimleri, işletmelerin yatırım yapma kapasitelerini artırarak ekonomik büyümeyi destekleyen ve bölgesel kalkınmayı hızlandıran önemli teşvik mekanizmalarından biridir. Bu vergi indirimleri, işletmelerin maliyet yüklerini azaltarak üretim süreçlerini verimli hale getirmelerine ve yeni yatırımlara yönelmelerine olanak tanımaktadır. Teşviklerin etkin bir şekilde yönetilmesi ve denetlenmesi hem ekonomik sürdürülebilirliği sağlamak hem de bölgesel kalkınma üzerindeki olumlu etkilerini en üst düzeye çıkarmak açısından büyük önem taşımaktadır.

2.2.4.3.1.2. Organize Sanayi Bölgeleri'nde Gelir Stopaj Vergisi Muafiyeti

OSB'lerde uygulanan gelir stopaj vergisi muafiyeti, yerel iş gücü maliyetlerini azaltan önemli bir indirim kalemidir. Bu muafiyet, istihdamı artırmayı, iş gücünü teşvik etmeyi ve bunların rekabet gücünü artırmayı hedefler. Özellikle bölgesel kalkınma hedefine yönelik uygulanan bu teşvik, mali sürdürülebilirliğe önemli katkılar sunmaktadır.

Gelir stopaj vergisi muafiyeti, OSB'lerde çalışanların maaş ve ücretlerinden kesilen gelir vergisi stopajını kapsamaktadır. Bu muafiyet, belirli sürelerle ve genellikle teşvik kapsamındaki işletmelere uygulanır. Bu muafiyet sayesinde

işverenler çalışanlarına ödedikleri maaş üzerinden herhangi bir stopaj kesintisi yapmayacaktır. Bu durumda, işverenlerin mali giderleri azalırken çalışanların gelirlerinde dolaylı bir artışa neden olmaktadır (Çam, 2011, s. 74).

İşletmelere ekonomik etkileri aşağıdaki gibi özetlenebilir;

- **İş Gücü Maliyetlerinin Azaltılması:** Gelir stopaj vergisi muafiyeti, işverenlerin toplam iş gücü maliyetlerinin azalmasına katkı sağlar (Özden, 2016, s.114).
- **İstihdamın Arttırılması:** Bu teşvik, işletmelerin daha fazla personel istihdam etmesini mümkün kılar. Özellikle nitelikli iş gücünün bölgede istihdamını teşvik eden uygulamalar, nitelikli iş gücünün artmasına önemli katkılar sağlamaktadır. Nitekim, 2022 yılında OSB’lerde uygulanan gelir stopaj vergisi muafiyeti, toplam istihdam oranlarında anlamlı bir artışa yol açarak, bu politikanın etkinliğini ortaya koymuştur (Türkiye Cumhuriyeti Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2022, s.42).

Gelir stopaj vergisi muafiyeti, OSB’lerde ekonomik canlılığı artıran önemli bir araçtır. Bu teşvik, girişimcileri yatırım yapmaya teşvik ederken, yerel halkın iş gücünün piyasaya daha kolay entegre olmasını sağlar. Böylece bölgesel eşitsizliğin azaltılmasına da katkı sağlar.

İşletmelere sağladığı avantajlar aşağıdaki gibi özetlenebilir;

- **Mali Dayanıklılık:** İş gücü maliyetlerindeki azalma, işletmelere daha fazla yatırım yapma olanağı sunmaktadır.
- **Rekabet Gücünün Arttırılması:** İşletmeler daha düşük maliyetli üretim yapma sayesinde faaliyetlerini sürdürülebilir kılarak, ulusal ve uluslararası pazarlarda daha rekabetçi ve tercih edilen alternatifler haline gelmektedir.
- **Çalışan Memnuniyeti:** Stopaj kesintisinin olmaması, dolaylı olarak personelin gelirlerinde artış yaratır ve iş tatminini arttırır.

Gelir stopaj vergisi muafiyeti uygulamalarında karşılaşılan temel zorluklar arasında, teşvikin hedeflenen faaliyetlerde yeterince etkili olamaması veya uygulamaların yetersiz denetlenmesi yer almaktadır. Bu nedenle, söz konusu muafiyetin etkinliğinin artırılması, güçlü bir denetim mekanizması ve düzenli veri izleme sistemleriyle mümkün olabilmektedir.

Özetle, OSB’lerde uygulanan gelir stopaj vergisi muafiyeti, maliyetlerin azaltılması ve istihdamın artırılmasında etkili bir teşvik aracıdır. Bu teşvik, kalkınmayı hızlandırırken, mali sürdürülebilirlik ve rekabet avantajı sağlar.

2.2.4.3.1.3. Organize Sanayi Bölgeleri’nde KDV İstisnası

OSB’lerde uygulanan KDV istisnası, yatırım ve üretim maliyetlerinin azaltılmasına yönelik önemli bir teşvik unsurudur. Bu uygulama, işletmelerin mali yükünü hafifletmek, yatırım düzeyini artırmak ve dolayısıyla ekonomik büyümeyi desteklemek amacıyla kullanılan etkili bir araçtır.

OSB’lerde KDV istisnası, genellikle şu alanları kapsar:

- Bina ve Tesis İnşaatları: OSB’lerde inşa edilen binalar ve tesisler için yapılan harcamalar, KDV’den muaf tutulur. Bu durum, yatırımların başlangıç maliyetlerini azaltır.
- Makine ve Ekipman Alımları: Üretimde kullanılan makinelere KDV istisnası uygulanır. Bu teşvik, ürünlerin üretim kapasitelerini artırmasına ve teknolojik yatırımlara yönelmesine olanak tanır.
- Hizmet Alımları: OSB’lerde sunulan belirli hizmetler de KDV istisnasına tabidir. Örneğin; İş sağlığı ve güvenliği hizmetleri, danışmanlık hizmetleri gibi.

Özetle, KDV istisnası yatırım süreçlerinin hızlanmasına katkı sağlamakta ve ekonomik büyümeyi destekleyen bir unsur olarak öne çıkmaktadır. Türkiye’deki OSB’lerde uygulanan bu istisna, yatırım maliyetlerini azaltmakta ve yatırımcıların mali yüklerini hafifleterek üretim faaliyetlerini teşvik etmektedir. Bu durum, yatırım ortamının iyileştirilmesine ve sanayi üretiminin sürdürülebilirliğine olumlu yansımaktadır (Öz ve Buyrukoğlu, 2015, s.53).

İşletmelere sağladığı avantajlar aşağıdaki gibi özetlenebilir;

- Maliyet Azalımı: KDV istisnası, sabit ve değişken maliyetleri düşürerek nakit akışlarını artırır.
- Yatırım Teşviki: Yatırım maliyetlerinin azalması, girişimcilerin daha fazla yatırım yapmasına katkı sağlar.

- Rekabet Gücü: İşletmeler, daha düşük maliyetler sayesinde ulusal ve uluslararası pazarlarda daha fazla rekabet gücüne sahip olur.

KDV istisnası, ekonomik olarak geri kalmış bölgelerde kurulan OSB'lere yatırım yapılmasını teşvik ederek bölgesel kalkınmayı desteklemektedir. Bu teşvik sayesinde, sanayi faaliyetleri artmakta ve yerel ekonomiler canlanmaktadır. Özellikle inşaat ve üretim süreçlerinde sağlanan KDV istisnaları, bu bölgelerde girişimcilik faaliyetlerinin sürdürülmesine önemli katkılar sağlamaktadır.

KDV istisnası işletmeler için önemli avantajlar sağlamakla birlikte, uygulama sürecinde bazı zorluklarla da yaşanabilmektedir. Bunlar;

- Denetim Eksiklikleri: Denetimlerin yetersiz olması, teşvikin amacına uygun kullanılmamasına neden olabilir.
- Bilgilendirme Yetersizliği: KDV istisnası gibi bazı teşviklerden mükelleflerin nasıl yararlanacakları konusunda bilgilendirme yeterli olmayabilmektedir.

Özetle, OSB'lerde uygulanan KDV istisnası, ürün fiyatlarının düşmesi ve yatırımları teşvik eden güçlü bir mali destektir. Bu teşvik, sanayi üretiminin gelişiminde, teknolojik yatırımların teşvik edilmesinde ve bölgesel kalkınmanın sağlanmasında kritik bir rol oynamaktadır. KDV istisnasının etkin bir şekilde düzenlenmesi ve denetlenmesi, teşvike ilişkin ekonomik verimliliğin maksimize edilmesine mutlak surette katkı sağlayacaktır.

2.2.4.3.1.4. Organize Sanayi Bölgeleri'nde Emlak Vergisi Muafiyeti

OSB'lerde uygulanan emlak vergisi muafiyeti, bunların sabit maliyetleri ve bu yedekleme yatırımları teşvik etmek amacıyla uygulanan önemli bir teşvik türüdür. Bu teşvik, sanayi ekonomisinin düzenli bir şekilde gerçekleşmesini sağlarken, aynı zamanda girişimcilerin OSB'lere çekilmesini hedefler.

Emlak vergisi muafiyeti, OSB'lerde yer alan taşınmazlar için emlak vergisinin alınmamasını veya belirli bir süre boyunca bu vergiden muaf tutulmasını ifade eder. Türkiye'de bu teşvik genellikle şu alanları kapsar:

- Sanayi Tesisleri ve Binalar: OSB'lerde inşa edilen üretim tesisleri ve idari binalar emlak vergisinden muaf tutulur.

- Arazi ve Arsalar: Bölge içinde kullanılan veya yatırım amaçlı satın alınan araziler, belirli bir süre ile emlak vergisinden muaftır.

Emlak vergisi muafiyeti, işletmelerin sabit gider yükünü azaltarak mali açıdan daha esnek bir yapıya kavuşmalarına katkı sağlar. Bu teşvik, özellikle KOBİ'lerin OSB'lere yatırım yapmalarını teşvik eder (Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, s.1).

İşletmelere sağladığı avantajlar aşağıdaki gibi özetlenebilir;

- Maliyet Azaltımı: Emlak vergisinin alınmaması, işletmelerin sabit giderlerini düşürerek diğer harcamalar için küçük de olsa kaynak tahsis edilir.
- Yatırım Teşviki: Emlak vergisi muafiyeti, OSB'lere olan yatırımı teşvik ederek, sanayi faaliyetlerinin canlanmasına katkı sağlar.
- Uzun Vadeli Tasarruf: Emlak vergisi muafiyeti, işletmelerin uzun vadeli giderlerini düşürerek mali sürdürülebilirliklerini destekler.

Emlak vergisi muafiyeti, az gelişmiş bölgelerin yatırım çekme kapasitesini artıran bir teşvik aracıdır. Vergi yükünün azaltılması, yeni sanayi tesislerinin kurulmasını teşvik ederek yerel ekonominin canlanmasına katkı sağlamaktadır. Özellikle az gelişmiş bölgelerde uygulanan bu muafiyet, girişimcilerin ilgisini bu alanlara yönlendirerek, bölgesel kalkınma stratejilerini desteklemekte ve kalkınma sürecini hızlandırmaktadır (Türkiye Cumhuriyeti Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2022, s.12).

Emlak vergisi muafiyetinde yaşanan bazı sıkıntılar:

- Denetim Eksiklikleri: Muafiyetin arttırılması veya teşviklerin belirli noktalara yoğunlaşması, hedeflenen etkiyi sınırlayabilir.
- Bilgilendirme Sorunları: Özellikle yeni girişimciler, emlak vergisi muafiyeti gibi teşviklerden yeterince haberdar olmayabilirler.

OSB'lerde uygulanan emlak vergisi muafiyeti, yatırım yapma olanaklarını cazip hale getiren bir uygulamadır. Bu teşvik hem bölgesel kalkınmayı hızlandırmak hem de mali sürdürülebilirlik açısından önemlidir.

2.2.4.3.1.5. Organize Sanayi Bölgeleri'nde Damga Vergisi Muafiyeti

OSB'lerde uygulanan damga vergisi muafiyeti, işletmelerin mali yüklerini hafifletmek ve bölgede yapılan yatırımları teşvik etmek amacıyla uygulanır. Bu muafiyet, özellikle yeni yatırımları destekleyerek sanayi bölgelerinin ekonomik ve sosyal kalkınmasına katkı sağlamayı hedefler.

Damga vergisi, belirli yazılı sözleşme ve belgeler üzerinden alınan dolaylı bir vergi türüdür. Organize Sanayi Bölgeleri'nde (OSB) faaliyet gösteren işletmelere sağlanan damga vergisi muafiyeti, bazı belgeler ve işlemler açısından bu vergiden istisna tutulmalarını mümkün kılmaktadır. Türkiye'de uygulanan bu muafiyet, genellikle aşağıdaki işlemleri kapsamaktadır:

Arsa ve Arazi Tahsisleri: OSB'lerde işletmeye tahsis edilen arsa ve araziler için yapılan sözleşmeler damga vergisinden muaftır.

Kredi ve Finansman Sözleşmeleri: OSB'lerde yapılan kredi ve finansman anlaşmaları damga vergisine tabi tutulmaz.

Yatırım ve İnşaat Sözleşmeleri: Tesis inşaatı, altyapı projeleri ve diğer yatırımlara yönelik sözleşmeler, damga vergisinden muaftır.

Damga vergisi muafiyeti, yatırım maliyetlerinin azalmasına katkı sağlayarak işletmelerin mali sürdürülebilirliğini desteklemektedir. Türkiye'de OSB'lerde uygulanan bu muafiyet, yatırım sürecine ilişkin resmi işlemlerin maliyet yükünü azaltmakta ve özellikle KOBİ'ler için önemli avantajlar sunmaktadır. Bu sayede işletmeler yatırım kararlarını daha kolay bir şekilde hayata geçirebilmekte ve kaynaklarını üretim süreçlerine yönlendirme olanağı bulmaktadırlar (Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2024, s. 1).

İşletmelere sağladığı avantajlar aşağıdaki gibi özetlenebilir;

Maliyet Azaltımı: Damga vergisi muafiyeti, yatırım süreçlerinde ve büyük ölçekli işletmelerin bürokratik işlemlerinde maliyetleri azaltarak mali dayanıklılığı artırır.

Yatırım Teşviki: Bu muafiyet, girişimcilerin yeni yatırımlar yapmalarını teşvik ederek sanayi bölgelerindeki ekonomik faaliyetlerini arttırır.

Rekabet Gücü: İşletmeler, maliyet tasarrufları sayesinde daha düşük fiyatlarla üretim yaparak ulusal ve uluslararası pazarlarda rekabet avantajı elde ederler.

Damga vergisi muafiyeti, özellikle az gelişmiş bölgelerde faaliyet gösteren işletmelerin OSB'lere yatırım yapma motivasyonunu artırarak, bölgesel kalkınmaya önemli katkılar sağlamaktadır. Vergisel yüklerin azalması, sanayi tesislerinin büyümesini sağlar ve ekonomik canlılığı artırır. Örneğin, Türkiye'nin Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde uygulanan damga vergisi muafiyeti, bu bölgelerin sanayi yatırımlarını %20 oranında artırmıştır (Türkiye Cumhuriyeti Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2022, s.26).

Damga vergisi muafiyeti uygulamalarında bazı zorluklar yaşanabilmektedir. Bunlar;

Denetim Eksiklikleri: Damga vergisi muafiyetinin dağıtım ve kullanım süreçlerinde yeterli denetimin sağlanamaması, teşvikin hedef dışı sektörlerde veya işlemlerde kullanılmasına yol açabilmektedir. Bu durum, uygulamanın etkinliğini azaltmakta ve kamu gelirlerinde kontrolsüz kayıplara neden olabilmektedir.

Bilgilendirme Eksiklikleri: İşletmelerin damga vergisi muafiyeti gibi teşviklerden yeterince haberdar olmaması, bu teşviklerin etkin bir şekilde yapılmasını engelleyebilir.

OSB'lerde uygulanan damga vergisi muafiyeti, yatırım maliyetlerini azaltarak sanayi faaliyetlerini destekleyen bir teşvik unsurudur. Bu uygulama, girişimcilik faaliyetlerini teşvik ederken aynı zamanda bölgesel kalkınma ve ekonomik büyümeye de katkı sağlamaktadır. Damga vergisi muafiyetinin etkin ve doğru bir şekilde uygulanması, OSB'lerdeki yatırımları ve üretim odaklı ekonomik faaliyetleri daha da artıracaktır.

2.2.4.3.1.6. Organize Sanayi Bölgeleri'nde Gümrük Vergisi Muafiyeti

Gümrük tarifesi muafiyeti, yatırımları teşvik etmek ve uluslararası rekabet gücünü artırmak amacıyla uygulanan önemli bir destek unsurudur. Bu teşvik, OSB'lerde faaliyet gösteren işletmelerin üretim süreçlerinde ihtiyaç duyduğu makine, ekipman ve hammaddelerin ithalatında gümrük vergisinden muaf tutulmasını kapsamaktadır. Bu sayede yatırım maliyetleri düşerken, üretim kapasitesi ve verimlilik artışı sağlanmaktadır.

Gümrük vergisi muafiyeti, OSB’lerde yürütülen faaliyetlere özgü olarak yatırımcı işletmelere önemli avantajlar sunmaktadır. Bu muafiyet kapsamında, üretim süreçlerinde kullanılan belirli ürünler gümrük tarifesine tabi olmaksızın ithal edilebilmektedir. Muafiyetin kapsamına genellikle şu unsurlar girer;

- Makine ve Ekipman İthalatı: Üretim için gerekli teknolojik makine ve ekipmanların ithalatında gümrük vergisi alınmaz.
- Hammadde İthalatı: Üretimde kullanılan temel hammaddeler, gümrük vergisi muafiyeti kapsamına dahil edilir.
- Yedek Parça ve Aksesuarlar: Üretimde kullanılan makine ve yer için gerekli olan yedek parça ve aksesuarlar da muafiyet kapsamına girebilir.

Gümrük vergisi muafiyeti, ithalat maliyetlerini azaltarak işletmelere önemli bir maliyet avantajı sağlamaktadır. Bu teşvik, özellikle teknoloji yoğun yatırımlarda kullanılan makinelerin daha erişilebilir hale gelmesini sağlamakta ve işletmelerin üretim süreçlerini modernleştirmelerine olanak tanımaktadır. OSB’lerde faaliyet gösteren birçok işletme, bu muafiyet sayesinde teknolojiye daha uygun koşullarda ulaşabildiklerini ifade etmektedirler. Böylece, üretim verimliliği artmakta ve küresel rekabet gücü desteklenmektedir (Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2024, s.1).

İşletmelere sağladığı avantajlar aşağıdaki gibi özetlenebilir;

- Maliyet Azaltımı: Gümrük vergisi muafiyeti, ithalat maliyetlerini düşürerek karlılık oranını artırır.
- Teknolojik Gelişim: Gümrük vergisi muafiyeti, sunulan modern teknolojilere erişim kolaylığı sağlayarak üretim süreçlerini geliştirmelerine olanak sağlar.
- Rekabet Gücü: Üretim maliyetinin düşük olması, ulusal ve uluslararası pazarlarda işletmelerin rekabet gücünü artırır.

Gümrük vergisi muafiyeti, özellikle az gelişmiş bölgelerdeki OSB’lerde sanayi faaliyetlerinin genişletilmesine ve ekonomik kalkınmanın hızlandırılmasına önemli katkılar sağlamaktadır. Bu teşvik, bölgesel ekonomik dengesizlikleri azaltırken, yatırımların ve istihdam olanaklarının artmasına da neden olmaktadır (Türkiye Cumhuriyeti Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2022, s.12).

Gümrük vergisi muafiyetinin uygulanması aşamasında bazı zorluklar yaşanabilmektedir. Bunlar;

- Denetim Eksiklikleri: Gümrük vergisi muafiyetinin uygulanması sürecinde yeterli denetim mekanizmalarının bulunmaması, teşvikin amacına uygun olmayan alanlarda kullanılmasına ve destek kapsamının daralmasına neden olabilmektedir.
- Hedeflenen Sektörlere Ulaşma Sorunu: Gümrük vergisi muafiyeti, bazen hedeflenen sektörlerle yeterince ulaşamayabilir.

Özetle, OSB’lerde uygulanan gümrük tarifesi muafiyeti, ithalat maliyetlerini düşürerek yatırım yapma gücünü artıran ve sanayi üretimini destekleyen önemli bir uygulamadır. Bu teşvik, rekabet gücünü artırırken, bölgesel kalkınmayı ve ekonomik büyümeyi de destekler.

2.2.4.3.2. Organize Sanayi Bölgeleri’nde Uygulanan Diğer Teşvikler

OSB’lerde uygulanan teşvikler, üretim kapasitesinin artırılmasını ve bölgesel kalkınmayı hızlandırmayı amaçlayan çok yönlü destek mekanizmalarını içerir. Vergisel, sosyal güvenlik, altyapı ve mali teşviklerin yanı sıra OSB’lerde bazı özel teşvikler de sunulmaktadır. Bu teşvikler, sanayi faaliyetlerini daha verimli hale getirmek ve rekabet gücünü artırmak için uygulanmaktadır.

OSB’lerde modern altyapı ve lojistik imkanları, işletmelere önemli avantajlar sunar. Bunlar aşağıdaki gibi özetlenebilir;

- Altyapı Hizmetleri: Elektrik, su, doğalgaz ve telekomünikasyon gibi altyapı hizmetleri düşük maliyetle sunulmaktadır. Bu hizmetler, üretim süreçlerini daha ekonomik hale getirir.
- Ortak Kullanım Alanları: OSB’lerde yer alan işletmeler, ortak kullanım alanları ve hizmetlerden yararlanabilirler. Bu alanlar; lojistik, atık yönetimi ve sosyal olanaklar gibi hizmetleri içerir (Türkiye Cumhuriyeti Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2022, s.52).
- Lojistik Kolaylıklar: OSB’lerin ulaşım ağına yakın konumlandırılması, sunulan tedarik zinciri süreçlerini optimize etmelerini ve maliyet azaltmalarını sağlar.

OSB’lerde yatırım yapacak işletmelere arazi dağıtımları yapılmakta ve arazi satışlarında indirimler sunulmaktadır. Bunlar aşağıdaki gibi özetlenebilir;

- Düşük Maliyetli Arazi Tahsisi: İşletmelere üretim tesislerini kurmaları için uygun maliyetli arazi dağıtımı yapılır.
- Kredi ve Taksitlendirme İmkanları: Arazi satışları, düşük faizli kredi ve uzun vadeli ödeme planları ile desteklenir.

İstihdamı teşvik etmek amacıyla OSB’lerde çalışanlar için özel olarak sosyal güvenlik destekleri uygulanmaktadır. Bunlar aşağıdaki gibi özetlenebilir;

- Sigorta Prim Desteği: İşverenlerin ödemesi gereken sosyal güvenlik primlerinin belirli bir kısmı devlet tarafından karşılanmaktadır.
- Mesleki Eğitim Teşvikleri: OSB’lerde çalışanların mesleki gelişimlerini desteklemek için eğitim programları sunulmaktadır (Çam, 2011, s. 13).
- Çevresel ve Yenilenebilir Enerji Teşvikleri

Sürdürülebilir kalkınmanın getiri hızının teşvikleri OSB’lerde önemli bir yer tutar. Bunlar aşağıdaki gibi özetlenebilir;

- Yenilenebilir Enerji Projeleri Desteği: Güneş enerjisi, rüzgar enerjisi ve diğer yenilenebilir enerji üretiminin kullanımı teşvik edilmektedir.
- Atık Yönetimi ve Geri Dönüşüm: OSB’lerde çevre dostu atık yönetimi ve geri dönüşüm projeleri desteklenmektedir.

OSB’lerde ürün üretim süreçlerini geliştirmek amacıyla Ar-Ge ve teknoloji odaklı teşvikler sunulmaktadır. Bu teşvikler, yenilikçi üretim yöntemlerinin benimsenmesini ve katma değeri yüksek ürünlerin geliştirilmesini desteklemektedir. Bu teşvikler aşağıdaki gibi özetlenebilir;

- Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri: Bu merkezler, gelir ve kurumlar vergisi muafiyetleri, altyapı destekleri ile personel giderlerine yönelik teşvikler sunarak işletmelerin araştırma ve geliştirme kapasitesini artırmaktadır.
- Üniversite-Sanayi İş Birliği: Teknoloji transfer ofisleri üniversitelerle iş birliği yapan işletmelere çeşitli hibe ve teşvikler vermektedir (Dinç ve Yıldırım, 2020, s.136).

Özetle, OSB’lerde uygulanan diğer teşvikler, enerji maliyetlerini düşürerek, gelişmiş teknolojilere erişimi kolaylaştırmaktadır. Ayrıca sürdürülebilir kalkınmayı destekleyerek sanayi faaliyetlerini geniş bir perspektifte desteklemektedir. Bu teşvikler, bölgesel kalkınmayı hızlandırmanın yanı sıra, ulusal ve uluslararası pazarlarda daha güçlü bir gelişmeye de katkı sağlamaktadır.

2.2.4.3.2.1. Enerji Teşvikleri

OSB’lerde enerji teşvikleri, sanayi üretimindeki geniş kapsamlı enerji maliyetlerini azaltmayı ve sürdürülebilir kalkınmayı desteklemeyi amaçlayan önemli bir teşvik türüdür. Bu teşvikler, daha düşük artışla üretim yapılmasını sağlarken, daha fazla enerji kullanımı ve enerji verimliliği projelerini teşvik ederek sürdürülebilirliği artırır.

OSB’lerde enerji teşvikleri, genellikle şu başlıklar altında sağlanır;

- Yenilenebilir Enerji Kullanımına Destek: Güneş, rüzgar ve biyokütle gibi yenilenebilir enerji kaynaklarının üretim süreçlerinde kullanımını teşvik etmek amacıyla çeşitli mali destekler sunulmaktadır. Bu kapsamda işletmelere düşük faizli krediler, yatırım hibeleri ve vergi avantajları gibi teşvikler sağlanarak hem enerji verimliliği artırılmakta hem de çevresel sürdürülebilirlik desteklenmektedir.
- Enerji Verimliliği Projeleri: Enerji tüketimini optimize etmek ve kaynak israfını azaltmak amacıyla enerji verimliliğine yönelik teşvikler sunulmaktadır.
- Ortak Enerji Tesisleri: OSB’lerde ortak enerji üretim tesisleri kurularak enerji maliyetleri azaltılmaktadır
- Dağıtım ve İletim Altyapı Destekleri: OSB’lerde enerji iletimi ve altyapı modernizasyonu için devlet destekleri sağlanmaktadır. Bu sayede enerji kayıplarını azaltmak ve sürekli enerjiye erişim hedeflenmektedir.

Türkiye’de OSB’lerde uygulanan söz konusu bu teşvikler, özellikle enerji yoğun sektörlerde faaliyet gösteren işletmelerin üretim kapasitelerini artırmalarına ve maliyet verimliliği elde etmelerine katkı sunmaktadır. Bu durum hem sanayi üretiminin sürdürülebilirliğine hem de uluslararası pazarda rekabet gücünün yükselmesine olanak tanımaktadır (Murat ve Esenlikci, 2024, s.343).

Enerji teşvikleri, enerji yoğun üretim süreçlerinin daha sürdürülebilir hale gelmesine katkı sunmakta ve yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımını teşvik etmektedir. Özellikle OSB’lerde kurulan güneş enerjisi santralleri, karbon ayak izinin azaltılmasına olanak tanımakta ve çevresel etkilerin en aza indirilmesini sağlamaktadır. Türkiye’de yapılan çalışmalar, OSB’lerde yenilenebilir enerji kullanımının giderek yaygınlaştığını ve bu sayede sanayi üretiminin çevreyle daha uyumlu hale geldiğini ortaya koymaktadır (Türkiye Cumhuriyeti Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2022, s.69).

İşletmelere sağladığı avantajlar aşağıdaki gibi özetlenebilir;

- **Maliyet Azaltımı:** Enerji teşvikleri, enerji tüketim maliyetlerini düşürerek maliyet avantajı sağlar.
- **Rekabet Gücü:** Daha düşük enerji maliyetleri, ulusal ve uluslararası pazarlarda rekabet gücünü artırır.
- **Çevre Dostu Üretim:** Yenilenebilir enerji ve enerji verimliliği teşvikleri, işletmelerin sürdürülebilirlik hedeflerini gerçekleştirmede yardımcı olur.

Enerji teşviklerinin çoğunda bazı zorluklar yaşanabilir. Özellikle desteklere erişim yapısının karmaşıklığı, bu desteklerden tam anlamıyla faydalanılmasını engelleyebilir. Ayrıca, enerji harcamalarının modernizasyonunda gerçekleşen gecikmeler, enerji verimliliği projelerinin sayısını azaltabilir.

2.2.4.3.2.2. Arazi Tahsisi

OSB’lerde arazi tahsisi, üretim tesisleri kurmak isteyen işletmelere uygun büyüklükte arazi sağlayan önemli bir teşvik uygulamasıdır. Bu uygulamalar, yatırım süreçlerini kolaylaştırarak sanayi bölgelerindeki ekonomik faaliyetlerin artmasını hedefler. Arazi tahsisleri, özellikle yeni girişimciler ve KOBİ’ler için büyük bir destek unsurudur.

OSB’lerde arazi tahsisi, genellikle belirli sınırlar çerçevesinde yapılmaktadır. Türkiye’de arazi tahsisi teşvikinin kapsamı aşağıdaki gibi özetlenebilir;

- Düşük Maliyetli Arazi Tahsisi: OSB’lerde yatırım yapacak işletmelere, piyasa fiyatlarının altında bedellerle arazi tahsisi yapılmaktadır. Bu uygulama, sermaye maliyetlerini azaltarak işletmelerin daha fazla üretim tesisi kurmalarını ve yatırım kapasitesini artırmalarını teşvik etmektedir.
- Uzun Vadeli Ödeme ve Kredi İmkanları: Tahsis edilen araziler için, düşük faizli kredi ve uzun vadeli ödeme seçenekleri sunulmaktadır. Bu durum, mali istikrarı artırır.
- Özel Bölgesel Teşvikler: Az gelişmiş bölgelerdeki OSB’lerde, arazi tahsisleri ek indirimler veya hibe destekleriyle teşvik edilmektedir.

Arazi tahsisi, OSB’lerde yatırımların artmasına olanak sağlayarak hem bölgesel hem de ulusal ekonomik büyümeye önemli katkılar sunmaktadır. Türkiye’de yapılan çalışmalarda, düşük maliyetli arazi tahsislerinin sanayi üretiminin artmasına ve yatırım ortamının iyileşmesine destek olduğu görülmektedir. Bu teşvik türü, özellikle yeni yatırımcıları teşvik etmekte ve sanayi sektörünün genişlemesine zemin hazırlamaktadır (Bozdemir ve Demir, 2020, s. 316).

İşletmelere sağladığı avantajlar aşağıdaki gibi özetlenebilir;

- Maliyet Tasarrufu: Uygun fiyatlı arazi tahsisi, işletmelerin başlangıç yatırım maliyetlerini düşürerek yatırımlarını daha kısa sürede hayata geçirmelerine olanak tanır.
- Uzun Vadeli Planlama: Arazi tahsislerinin uzun vadeli ödeme seçenekleriyle sunulması, işletmelere mali esneklik sağlayarak sürdürülebilir büyüme stratejilerini daha sağlıklı bir şekilde planlamalarına olanak sağlar.
- Rekabet Gücünün Artması: Daha düşük üretim maliyetleri sayesinde faaliyetlerini sürdüren işletmeler hem ulusal hem de uluslararası pazarlarda daha rekabetçi bir konuma gelerek gelirlerini artırabilmektedir.

Arazi tahsisi, özellikle ekonomik olarak geri kalmış bölgelerde, OSB’ler kapsamında yatırım çekmeye yönelik önemli bir teşvik aracı olarak öne çıkmaktadır. Uygun koşullarda sağlanan arazi tahsisleri, yerel girişimciliği desteklemekte ve bölgesel ekonomik dengesizliklerin giderilmesine katkı sunmaktadır. Türkiye’nin geri kalmış bölgelerinde uygulanan bu tür teşvik politikaları, sanayi yatırımlarının

artmasına ve üretim kapasitesinin genişlemesine olanak tanımaktadır (Türkiye Cumhuriyeti Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2022, s.48).

Arazi tahsisinde karşılaşılan zorluklar aşağıdaki gibi özetlenebilir;

- Arazi Arzının Yetersizliği: Yeterli miktarda arazi bulunmaması, dağıtım süreçlerini sınırlandırabilir.
- Süreçlerin Karmaşıklığı: Arazi tahsis prosedürlerinin bürokratik açıdan karmaşık ve zaman alıcı olması, işletmelerin teşviklerden zamanında ve etkin biçimde yararlanmasını engelleyebilmektedir.

Özetle, OSB’lerde uygulanan arazi tahsisi, yatırım hacmini artıran ve sanayi faaliyetlerini destekleyen önemli bir teşvik unsurudur. Bu uygulama, işletmelerin maliyetlerini düşürerek mali sürdürülebilirliklerini sağlamalarına katkı sunarken, aynı zamanda bölgesel kalkınmayı da hızlandırmaktadır. Arazi tahsis süreçlerinin daha etkin ve verimli yürütülmesi, yeni alanların tahsis edilmesi, OSB’lerin hem ekonomik hem de sosyal katkılarını önemli ölçüde artıracaktır.

2.2.4.3.2.3. Mali Destekler

OSB’lerde sunulan düşük faizli finansman olanakları, işletmelerin nakit akışlarını dengelemelerine, üretim kapasitelerini artırmalarına ve yatırımlarını genişletmelerine olanak tanıyan önemli bir mali destek aracıdır. Bu teşvik, üretim maliyetlerini azaltarak sanayi üretimini desteklemeyi ve bölgesel düzeyde ekonomik kalkınmayı hızlandırmayı amaçlamaktadır.

OSB’lerde sağlanan düşük faizli finansman olanakları aşağıdaki gibi özetlenebilir;

- Yatırım Kredileri: Üretim kapasitesinin artırılması veya modernizasyonu gibi projelere yönelik düşük faizli krediler sunulmaktadır. Bu krediler, uzun vadeli ödeme koşulları ve uygun faiz oranlarıyla mali katkılar sağlamaktadır.
- Çalışma Sermayesi Kredileri: İşletmelerin günlük faaliyetlerini finanse etmelerine yardımcı olmak amacıyla sağlanan kredilerdir.
- Ar-Ge ve Teknoloji Destekleri: Araştırma ve geliştirme projeleri veya yeni teknolojilerin benimsenmesi için düşük faizli krediler sunulmaktadır

- Yeşil Finansman ve Çevresel Projeler: OSB’lerde enerji verimliliği ve enerji hizmetlerine yönelik düşük faizli finansman olanakları sağlanmaktadır. Bu büyümeyi ve sürdürülebilirliği teşvik eder.

Düşük faizli mali destekler, işletmelerin üretim ve yatırım maliyetlerini azaltarak üretim ve yatırım süreçlerine daha fazla kaynak ayırabilmelerine olanak tanımaktadır. Türkiye’de OSB’lerde yapılan araştırmalar, bu tür finansman olanaklarının yatırımların artmasına katkı sağladığını ortaya koymaktadır. Özellikle KOBİ’ler, bu destekler sayesinde sermaye ihtiyaçlarını daha kolay karşılayabilmekte ve üretim kapasitelerini geliştirme fırsatı elde etmektedirler (Çam, 2011, s. 46).

İşletmelere sağladığı avantajlar aşağıdaki gibi özetlenebilir;

- Finansman Maliyetlerinin Azalması: Bu uygulama, borçlanma maliyetlerini düşürerek nakit akışlarını artırır.
- Yatırım Teşviki: Uygun finansman koşulları, yeni projelere yatırım yapılmasını teşvik eder ve ekonomik büyümeyi sürdürmeye katkı sağlar.
- Rekabet Gücü: Daha düşük finansman maliyetleri, uluslararası piyasalarda rekabet avantajı sağlar.

Düşük faizli finansman destekleri, özellikle ekonomik olarak gelişme düzeyi düşük bölgelerde uygulandığında, OSB’lere yapılan yatırımların artmasına katkı sağlamakta ve bölgesel kalkınmayı desteklemektedir. Bu tür destekler, girişimciliği teşvik ederek yerel ekonominin canlanmasına olanak tanır. Türkiye’nin az gelişmiş bölgelerinde uygulanan düşük faizli kredi programları, sanayi yatırımlarının yönlendirilmesinde ve üretim altyapısının gelişmesinde önemli rol oynamaktadır (Türkiye Cumhuriyeti Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2022, s.14).

Uygulama sürecindeki karşılaşılan zorluklar aşağıdaki gibi özetlenebilir;

- Limitlerin Karmaşıklığı: Düşük faizli mali desteğe erişim için gerekli yapının karmaşıklığı, bu desteklerden tam anlamıyla faydalanmasını engelleyebilir.
- Sermaye Yetersizliği: Sermayenin sınırlı olması, düşük faizli kredilere olan talebi artırır. Bu da söz konusu sermayeye ulaşımı zorlaştırır.

OSB’lerde uygulanan düşük faizli mali destek, yatırım artışı ve sanayi faaliyetlerini destekleyen önemli bir uygulamadır. Bu destek hem bölgesel kalkınmayı hızlandırmak hem de rekabet gücünü artırmak için önem arz eder.

2.2.4.3.2.4. Altyapı Destekleri

OSB’lerde işletmelere altyapı destekleri; verimliliği artırmak, tüketim harcamalarını azaltmak ve bölgesel kalkınmayı hızlandırmak amacıyla uygulanmaktadır. Altyapı destekleri, OSB’lerde faaliyet gösteren işletmelere enerji, su, doğalgaz, iletişim ve lojistik gibi temel ihtiyaçları uygun fiyatlarla karşılamak olanağı sunar.

OSB’lerde sağlanan altyapı destekleri, aşağıdaki gibi özetlenebilir;

- **Elektrik ve Enerji Altyapısı:** OSB’lerde enerji temini düşük maliyetle sağlanmakta, ortak enerji üretim tesisleri, yenilenebilir enerji projeleri ve enerji verimliliğine yönelik uygulamalar aracılığıyla enerji maliyetleri azaltılarak sürdürülebilir üretim desteklenmektedir.
- **Su ve Doğal Gaz Hizmetleri:** Sanayi tesislerinde ihtiyaç duyulan su ve doğalgaz, sanayi bölgesindeki altyapı sistemleri üzerinden uygun fiyatlarla sunulmakta, bu da üretim süreçlerinin ekonomik olmasına katkı sağlamaktadır.
- **İletişim ve Teknolojik Altyapı:** OSB’lerde kurulan fiber optik ağlar ve yüksek hızlı internet altyapısı sayesinde dijitalleşme, otomasyon ve teknoloji tabanlı üretim süreçleri desteklenmektedir.
- **Lojistik Altyapı:** OSB’lerin ana ulaşım arterlerine ve limanlara yakın konumlandırılması, lojistik maliyetlerde avantaj sağlamakta, ortak depolama alanları ve dağıtım merkezleri gibi hizmetlerle tedarik zinciri süreçleri kolaylaştırılmaktadır.
- **Atık Yönetimi ve Çevresel Altyapı:** Ortak atık yönetim tesisleri ve çevre dostu uygulamalar aracılığıyla OSB’lerde sürdürülebilir sanayi faaliyetleri teşvik edilmekte, çevresel etkilerin azaltılması hedeflenmektedir.

Altyapı destekleri, işletmelerin üretim maliyetlerini azaltarak rekabet güçlerini artırmakta ve yeni yatırımların teşvik edilmesine katkı sağlamaktadır. Türkiye’de OSB’lerde uygulanan altyapı destekleri sayesinde işletmelerin daha verimli, sürdürülebilir ve karlı üretim yapabilmeleri mümkün hale gelmektedir. Bu tür

destekler, özellikle üretim aşamasında ihtiyaç duyulan temel hizmetlerin uygun koşullarda sunulmasıyla sanayi yatırımlarını daha cazip hale getirmektedir (Murat ve Esenlikci, 2024, s.344).

İşletmelere sağladığı avantajlar aşağıdaki gibi özetlenebilir;

- Maliyet Azaltımı: Enerji, su, doğal gaz ve iletişim gibi altyapı hizmetlerinin uygun kullanılabilirliğiyle, elektrik kesintilerini giderir.
- Operasyonel Verimlilik: Kesintisiz enerji ve iletişim durumunda, ürünlerin üretim süreçleri daha verimli hale gelir.
- Çevresel Avantajlar: Atık yönetimi ve yenilenebilir enerji uygulamaları, çevresel olumsuz etkilerin en aza indirilmesine olanak tanır.

Altyapı destekleri, az gelişmiş bölgelerde kurulan OSB'lere yönelik yatırımları artırarak bölgesel kalkınmayı desteklemektedir. Bu tür teşvikler, yerel halk için yeni istihdam olanakları yaratmakta ve bölgesel ekonomik dengesizliklerin giderilmesine katkı sunmaktadır. Türkiye'nin doğu bölgelerinde uygulanan altyapı desteklerinin, sanayi üretimini canlandırma ve üretim kapasitesini artırma yönünde önemli etkiler yarattığı görülmektedir (Türkiye Cumhuriyeti Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2022, s.20).

Uygulama sürecindeki karşılaşılan zorluklar aşağıdaki gibi özetlenebilir;

- Altyapı Yetersizlikleri: Bazı bölgelerde altyapının eksik veya yetersiz olması, yeni yatırımların önünde önemli bir engel oluşturabilir.
- Yatırım ve Finansman Sorunları: Altyapı projeleri için yeterli bilginin sağlanamaması, desteklerin gerçekleştirilmesini sınırlandırabilir.

Özetle, OSB'lerde altyapı destekleri, sanayinin ekonomik olarak sürdürülebilir bir şekilde faaliyetlerine devam etmesinde kritik öneme sahiptir. Elektrik, su, doğalgaz ve iletişim gibi temel hizmetlerin uygun fiyatlarla verilmesi, işletmelerin güçlerini arttırırken, bölgesel kalkınmaya da katkı sağlamaktadır.

2.2.4.3.2.5. İhracat Destekleri

OSB’lerde ihracat destekleri, uluslararası piyasalarda rekabet gücünü artırma, dış ticaret faaliyetlerini geliştirme ve ihracatı teşvik etme amacıyla uygulanan önemli bir teşvik aracıdır. Bu destek; fiyatların azaltılması, üretimin artırılması ve ihracat süreçlerini optimize etmek için sağlanmaktadır. OSB’lerde faaliyet gösteren işletmeler, bu teşviklerden yararlanarak küresel piyasalarda daha güçlü bir yapıya kavuşabilmektedirler.

OSB’lerde uygulanan ihracat destekleri aşağıdaki gibi özetlenebilir;

- Vergisel Teşvikler: İhracata yönelik mal ve hizmetlerde KDV istisnası mevcuttur. Bu teşvik, rekabet avantajı sağlar.
- Finansman Destekleri: Düşük faizli ihracat kredileri ve Eximbank tarafından sunulan finansman olanakları, OSB’lerde uluslararası ticaret faaliyetlerinin gelişmesini desteklemektedir. Bu krediler, üretim öncesi finansman, üretim süreçleri ve lojistik kapasitenin artırılması yoluyla büyümeyi güçlendirmektedir.
- Pazarlama ve Tanıtım Desteği: Uluslararası fuarlara katılım, yurt dışı pazar araştırmaları ve tanıtım hizmetleri için devlet tarafından hibe ve teşvikler sağlanmaktadır.
- Lojistik Destekler: OSB’lerde yer alan işletmeler, ihracata yönelik üretim faaliyetleri ve lojistik teşviklerden faydalanmaktadır. Nakliye maliyetlerinin bir kısmı devlet tarafından karşılanabilmektedir.
- Dış Ticaret Eğitimleri ve Danışmanlık Hizmetleri: OSB’lerdeki faaliyetler ile ilgili, geniş kapsamlı eğitim ve danışmanlık hizmetleri sunularak ihracat kapasitelerinin geliştirilmesi hedeflenmektedir.

İhracat destekleri, OSB’lerde faaliyet gösteren işletmelerin uluslararası piyasalara daha kolay erişim sağlamalarına ve ihracat hacimlerini artırmalarına katkı sağlamaktadır. Bu tür teşviklerin etkisiyle, dış pazarlara açılan işletmelerin gelirlerinde artış gözlemlenmekte ve sanayi bölgelerinin genel üretim düzeyinde büyüme sağlanmaktadır. Aynı zamanda ihracatın artması, ülke ekonomisinin dış ticaret dengesine olumlu katkı sunarak, cari açığın azaltılmasına destek olmaktadır (Çam, 2011, s.91).

İşletmelere sağladığı avantajlar aşağıdaki gibi özetlenebilir;

- Rekabet Gücü: İhracat destekleri, işletmelere uluslararası pazarlarda maliyet avantajı sağladığı için rekabet gücünü artırır.
- Pazar Çeşitlendirmesi: Pazarlama ve tanıtım destekleri, yeni pazarlar keşfetmesine ve müşteri ağlarını genişletmesine olanak tanır.
- Mali Destekler: Düşük faizli krediler ve hibe programları, işletmelerin ihracat faaliyetlerini daha sürdürülebilir hale getirir.
- Operasyonel Verimlilik: Lojistik faaliyetler ve dış ticaret eğitimleri, ihracatın daha etkin bir şekilde yürütülmesine yardımcı olur.

İhracat destekleri, OSB’lerde faaliyet gösteren işletmeler aracılığıyla ekonomik kalkınmayı kolaylaştıran önemli bir teşvik aracıdır. Bu destekler, ihracat gelirlerini artırmaya yönelik stratejiler kapsamında ekonominin güçlendirilmesine katkı sağlar. Özellikle gelişmekte olan bölgelerde yer alan sanayi bölgelerinde uygulanan ihracat teşvikleri, bölgesel ekonomik dengesizliklerin azaltılmasına ve istihdam oranlarının artırılmasına önemli ölçüde yardımcı olur (Türkiye Cumhuriyeti Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2022, s.10).

Uygulama sürecindeki karşılaşılan zorluklar aşağıdaki gibi özetlenebilir;

- Teşviklere Erişim Sorunları: Bazı işletmeler, ihracat teşviklerine erişim sürecinde karmaşık ve bürokratik prosedürlerle karşılaşabilmektedirler.
- Bilgilendirme Eksiklikleri: İhracat destekleri hakkında yeterli bilgiye sahip olmayan işletmeler, bu teşviklerden yeterince faydalanamayabilir.

OSB’lerde uygulanan ihracat destekleri, uluslararası piyasalarda etkin bir şekilde rekabet etmelerini sağlayan ve ihracat hacimlerini artırmayı amaçlayan önemli bir teşvik aracıdır. Bu teşvikler, maliyet avantajı sunarken, ülke ekonomisine ve bölgesel kalkınmaya da katkı sağlar. İhracat desteklerinin daha geniş bir kapsamda sağlanması ve faaliyetlerin kolaylaştırılması, OSB’lerin ekonomik katkısını daha da artıracaktır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TEKNOLOJİ GELİŞTİRME BÖLGELERİ İLE ORGANİZE SANAYİ BÖLGELERİNDE UYGUNANAN GÜNCEL MUHASEBE UYGULAMALARI

3.1. Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde Muhasebe Uygulamaları

TGB’lerde faaliyet gösteren işletmeler, 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu kapsamında çeşitli vergisel teşvik ve muafiyetlerden yararlanmaktadırlar. Bu kapsamda, kazançların gelir ve kurumlar vergisinden istisna tutulması, çalışanların ücretlerinin belirli oranlarda gelir vergisinden muaf olması gibi düzenlemeler muhasebe kayıtlarında özel uygulamaları zorunlu kılmaktadır. Bu nedenle TGB’de faaliyet gösteren işletmelerin muhasebe sistemlerinde, teşvikli kazançların herhangi bir teşvik almayan faaliyetlerden ayrıştırılması ve istisna uygulamalarının doğru bir şekilde raporlanması büyük önem taşımaktadır.

Ayrıca TGB kapsamında Ar-Ge, yazılım ve tasarım faaliyetlerine yönelik yapılan harcamaların muhasebeleştirilmesi süreci, klasik muhasebe uygulamalarına kıyasla daha teknik ve mevzuat odaklı bir yaklaşım gerektirir. Vergi teşviklerinden doğru yararlanılabilmesi için muhasebe sisteminde maliyetlerin sınıflandırılması, teşvik kapsamındaki faaliyetlerin belge ile desteklenmesi ve ilgili muhasebe hesaplarının detaylı tutulması gerekmektedir. Bu bağlamda, TGB’lerde muhasebe uygulamaları, yalnızca mali raporlamaya değil, aynı zamanda mevzuata uyum ve teşviklerin etkin kullanımına yönelik stratejik bir işlev üstlenmektedir.

3.1.1. Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde Vergisel Teşviklerin Muhasebe Uygulamaları

TGB’lerde faaliyet gösteren işletmeler, 4691 sayılı Kanun kapsamında gelir ve kurumlar vergisi istisnası, KDV muafiyeti ve çalışan ücretlerine yönelik gelir vergisi istisnası gibi önemli vergisel teşviklerden yararlanmaktadırlar. Bu teşviklerin muhasebeleştirilmesi, klasik muhasebe uygulamalarına kıyasla daha özenli bir kayıt süreci gerektirir. Özellikle teşvik kapsamındaki gelirlerin ayrı izlenmesi, istisna uygulamasına tabi faaliyetlerin diğer ticari faaliyetlerden ayrıştırılması ve vergiye tabi olmayan kazançların doğru şekilde raporlanması büyük önem taşımaktadır. Böylece

işletmeler hem mali tablolarında şeffaflık sağlayabilmekte hem de vergi denetimlerinde yasal uyum açısından sorun yaşamamaktadırlar.

Bu kapsamda, TGB’de faaliyet gösteren işletmelerin muhasebe sistemlerinde teşvikli faaliyetlerin ayrı hesap gruplarında izlenmesi önerilmektedir. Örneğin, kurumlar vergisi istisnasına konu kazançlar Tekdüzen Hesap Planında (THP) ilgili hesaplara alt kırılımlar oluşturularak kaydedilmelidir. Çalışan ücretlerine ilişkin gelir vergisi istisnası uygulamasında ise, muhasebe kayıtlarında brüt ücretin tamamı giderleştirilirken, gelir vergisi kesintisinin yapılmadığı açıkça gösterilmelidir. Ayrıca, teşviklerin belgeye dayalı olarak takip edilmesi ve vergi beyannamelerine doğru yansıtılması, işletmelerin teşviklerden usulüne uygun yararlanması açısından kritik öneme sahiptir.

3.1.1.1. Kurumlar Vergisi İstisnasına İlişkin Muhasebe Uygulamaları

Kurumlar vergisi muafiyeti, belirli yasal şartlar altında, işletmelerin elde ettikleri kazançlar üzerinden kurumlar vergisi ödemekten muaf tutulmalarını ifade eder. Bu teşvik mekanizması, TGB’lerde faaliyet gösteren işletmelerin mali yüklerini azaltarak yatırımları teşvik etmeyi ve uzun vadeli mali sürdürülebilirliklerini desteklemeyi amaçlar.

Bu kapsamda kurumlar vergisi muafiyetine konu kazançların, işletmelerin muhasebe sistemlerinde doğru bir şekilde izlenmesi büyük önem taşır. İlgili gelirlerin teşvik kapsamındaki faaliyetlerden elde edildiğinin açıkça gösterilmesi ve bu kayıtların mali tablolarla tutarlı bir şekilde raporlanması, şeffaflık ve yasal uyum açısından kritik öneme sahiptir. Böylece işletmeler hem teşvikten usulüne uygun yararlanmakta hem de denetim süreçlerinde riskleri en aza indirmiş olmaktadır.

TGB’lerde faaliyet gösteren girişimciler ve işletmeler tarafından geliştirilen gayrimaddi hakların satışı, kiralanması veya devri durumunda, bu kazançların gelir ve kurumlar vergisi istisnasından yararlanabilmesi için belirli yasal ve teknik koşulların sağlanması gerekmektedir. Söz konusu gayrimaddi hakların Ar-Ge, yazılım veya yenilik faaliyetleri sonucu geliştirilmiş olması ve bu faaliyetlerin bölge içerisinde gerçekleştirilmiş bulunması temel şartlardandır. Bu kapsamda, ilgili gayri maddi hak için patent veya patente eşdeğer belge (örneğin; faydalı model belgesi, tasarım tescil

belgesi, telif hakkı tescil belgesi, entegre devre topografyası tescil belgesi, yeni bitki çeşitlerine ait ıslahçı hakkı tescil belgesi vb.) alınmalıdır. Ayrıca, istisnadan yararlanılacak kazancın, nitelikli harcamaların toplam harcama içindeki oranına göre belirlenmesi gerekmektedir.

Mükellefler toplam harcama tutarını aşmamak kaydıyla, nitelikli harcama tutarlarını % 30'a kadar artırabilmektedirler. Bu çerçevede istisna tutarı, kazancın elde edilmesi amacıyla yapılan nitelikli harcamaların toplam harcamalara oranı dikkate alınarak hesaplanacaktır.

Konuya ilişkin düzenlemeler, Kurumlar Vergisi Genel Tebliği (Seri No:1)'nde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Seri No: 16)'da ele alınmıştır. Tebliğin "5.12.2.10.3. Kazancın İstisnadan Yararlanacak Kısımının Tespiti" başlıklı bölümünde, proje kapsamında yapılan harcamalar arasında hangi giderlerin nitelikli harcama olarak değerlendirileceği ve toplam harcama hesabına dahil edilip edilmeyeceği açıkça belirtilmiştir.

İşletmeler, Ar-Ge, yazılım veya tasarım projeleri kapsamında geliştirdikleri ürünlerin üretimini, yönetici şirketin uygun bulması ve Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'ndan izin alınması koşuluyla TGB'lerde gerçekleştirebilmektedirler.

Bu bölgelerde üretilen ürünlerin seri üretime geçirilerek satışa sunulması durumunda, satıştan elde edilen gelirlerin lisans, patent gibi gayrimaddi haklara isabet eden kısmı, transfer fiyatlandırması esaslarına göre ayrıştırılarak istisna kapsamında değerlendirilecektir. Ancak, satış gelirlerinin istisna kapsamına girmeyen kısmı, genel vergi mevzuatına tabi olacak ve bu tutar üzerinden vergi hesaplanacaktır.

Kurumlar vergisi muafiyetinin muhasebe programlarına doğru yansıtılması, teşviklerin mevzuata uygun şekilde uygulanmasını ve mali tablolarda şeffaf biçimde raporlanmasını sağlar. Bu durum, teşvikten etkin yararlanma ve denetim süreçlerinde güvenilirlik açısından kritik öneme sahiptir.

Örneğin; "A" Yazılım Teknolojileri A.Ş. 2024 yılında 1.725.000,00 TL dönem karı elde etmiştir. 2024 yılına ait kurumlar vergisi matrahının hesaplanabilmesi için istisna kapsamındaki faaliyetlerden elde ettiği kazanç ile istisna kapsamı dışındaki faaliyetlerden elde ettiği kazançların ayrıştırılması gerekir. Daha önce de belirtildiği üzere şirket bu ayrımın yapılmasına olanak sağlayacak şekilde kayıtlarını tutmuştur.

Şirketin 2024 yıl sonu itibarıyla toplam karı 1.725.000,00 TL'dir. Toplam kar içerisinde istisna kapsamındaki kazanç tutarı 825.000,00 TL'dir. Bu tutar Kurumlar

Vergisi Beyannamesinin “Zarar Dahı Olsa İndirilecek İstisna ve İndirimler” bölümünde yer alan “TGB’lerde Elde Edilen Kazançlar” satırına yazılarak kurumlar vergisi matrah hesaplamasında toplam kardan (ticari kar) indirilerek mali kara dahil edilmemesi gerekmektedir. Dönem içerisinde yapılan kanunen kabul edilmeyen giderler ise ticari kara eklenecektir. Şirketin 2024 yılında kanunen kabul edilmeyen giderleri 50.000,00 TL’dir. Buna göre şirketin 2024 yılı kurumlar vergisi aşağıdaki gibi hesaplanabilecektir.

Ticari Kar (A)	1.725.000,00 TL
İlaveler (B) Kanunen Kabul Edilmeyen Giderler	50.000,00 TL
Zarar Dahı Olsa İndirilecek İstisna ve İndirimler (C) TGB’lerinde Elde Edilen Kazançlar	825.000,00 TL
Kar ve İlaveler Toplamı (A+B)	1.775.000,00 TL
İndirimler Toplamı (C)	825.000,00 TL
İstisna Kapsamı Dışındaki Kar [(A+B)-C]	950.000,00 TL
Kurumlar Vergisi Matrahı (Mali Kar)	950.000,00 TL
Hesaplanan Kurumlar Vergisi (950.000,00 x 0.25)	237.500,00 TL

3.1.1.2. Gelir Vergisi Muafiyetine İlişkin Muhasebe Uygulamaları

TGB’lerde, Ar-Ge ve yazılım geliştirme faaliyetlerinden elde edilen kazançlar, 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu kapsamında gelir vergisinden muaftır. Bu muafiyet, işletmelerin bir taraftan mali yüklerini hafifletirken diğer taraftan kontrol faaliyetlerini teşvik etmektedir. Gelir vergisi muafiyetinin muhasebeleştirilmesi, yasal düzenlemelere uygun olarak yapılması ve mali tabloların doğruluğunun sağlanması gerekmektedir.

Örneğin, “X” İşletmesi 2024 yılında 725.000,00 TL dönem karı elde etmiştir. 2024 yılına ait gelir vergisi matrahının hesaplanabilmesi için istisna kapsamındaki faaliyetlerden elde ettiği kazanç ile istisna kapsamı dışındaki faaliyetlerden elde ettiği

kazançların ayrıştırılması gerekir. Daha önce de belirtildiği üzere şirket bu ayrımın yapılmasına olanak sağlayacak şekilde kayıtlarını tutmuştur.

Örneğin; “X” İşletmesinin 2024 yıl sonu itibariyle toplam karı 725.000,00 TL’dir. Toplam kar içerisinde istisna kapsamındaki kazanç tutarı 250.000,00 TL’dir. Bu tutar Gelir Vergisi Beyannamesinde yer alan “TGB’lerde Elde Edilen Kazançlar” satırına yazılarak gelir vergisi matrah hesaplamasında toplam kardan (ticari kar) indirilerek mali karı hesaplanır.

Örnekteki işletmenin 2024 yılı gelir vergisi aşağıdaki gibi hesaplanabilecektir.

Ticari Kazançlar	725.000,00 TL
Zirai Kazançlar	0,00 TL
Serbest Meslek Kazançları	0,00 TL
TOPLAM	725.000,00 TL
İstisnalar	250.000,00 TL
Mahsup Edilecek Geçmiş Yıl Zararları	0,00 TL
KAR	475.000,00 TL
GELİR VERGİSİ MATRAHI	475.000,00 TL
ÖDENECEK VERGİ	106.650,00 TL

3.1.1.3. KDV İstisnasına İlişkin Muhasebe Uygulamaları

TGB’lerde uygulanan KDV istisnası, mali yüklerini hafifletmek ve sürdürülebilir faaliyetlerin desteklenmesi amacıyla sunulan önemli bir teşvik türüdür. KDV istisnası, belirli mal ve hizmetlerin tesliminde KDV uygulanmamasını ifade eder; bu uygulama, üretim sürecindeki ürün ve hizmetlerin KDV’den muaf tutulmasını kapsamaktadır.

TGB’ler kapsamında Ar-Ge, yenilik ve tasarım faaliyetleri yürüten mükelleflere yönelik olarak KDV istisnası tanınmıştır. İlk olarak 7103 sayılı Kanun ile 3065 sayılı KDV Kanunu’na eklenen geçici 39. madde kapsamında, TGB’lerde faaliyet gösteren işletmelerin 01.05.2018 – 31.12.2019 tarihleri arasında yeni makine ve teçhizat alımlarında KDV’den muaf tutulmaları sağlanmıştır.

Ancak, bu istisna 7104 sayılı Kanun ile kalıcı hale getirilmiş ve KDV Kanunu’nun 13. maddesinin (m) bendine eklenerek süresiz olarak uygulanmaya

başlanmıştır. Bu değişiklik, Ar-Ge ve tasarım faaliyetlerini teşvik etmeye ve TGB’lerde yatırım ortamını iyileştirmeye yönelik önemli bir adımdır.

Düzenleme, sadece yeni makine ve teçhizat alımlarına yönelik olup, kullanılmış veya ikinci el makine ve teçhizatlar ile bunların aksam, aksesuar ve parçaları istisna kapsamında değildir. Bu durum, teşvik mekanizmasının yalnızca yeni yatırımları kapsayacak şekilde tasarlandığını ve işletmelerin yenilikçi teknolojilere yatırım yapmalarını teşvik etmeyi amaçladığını göstermektedir.

Bununla birlikte, istisna kapsamında alınan makine ve teçhizatın, teslim tarihini takip eden takvim yılının başından itibaren üç yıl içinde Ar-Ge, yenilik ve tasarım faaliyetleri dışında kullanılması veya elden çıkarılması durumunda, sağlanan KDV avantajı geri alınacaktır. Yani, bu süre zarfında ilgili makine ve teçhizatın amacına uygun kullanılması zorunlu tutulmuş, aksi halde alınan KDV avantajı vergi ziyai cezası ve gecikme faizi ile birlikte geri tahsil edilecektir.

Bu hüküm, teşviklerden yanlış veya kötü niyetli faydalanmanın önüne geçmek için bir denetim mekanizması olarak değerlendirilebilir. İşletmelerin gerçekten Ar-Ge ve yenilik faaliyetleri kapsamında yatırımlar yapmasını sağlamak ve yatırım teşvik sisteminin etkinliğini artırmak açısından bu düzenleme oldukça önemlidir.

Genel olarak, bu değişiklik TGB’lerdeki işletmeler için önemli bir maliyet avantajı sağlamakta ve Ar-Ge ile yenilikçi yatırımları destekleyen bir vergi politikası izlenmesine katkıda bulunmaktadır. Ancak, teşvikten yararlanan işletmelerin düzenlemeye uygun hareket etmeleri ve teşvik kapsamında aldıkları makine ve teçhizatları belirtilen amaç doğrultusunda kullanmaları büyük önem taşımaktadır.

TGB’lerde yazılım, Ar-Ge ve yenilikçi faaliyetlerinden elde edilen gelirler KDV’den muaftır. Örneğin, yazılım şirketi tarafından geliştirilen bir yazılımın piyasaya sunulmasında KDV uygulanmaz.

Ar-Ge ürünlerinde kullanılacak makine ve ekipmanların temini sırasında KDV ödenmez. Bu durum, yatırım maliyetlerine katkı sağlar.

Örneğin: Adana TGB’de faaliyet gösteren Sağlam Yazılım A.Ş., oyun yazılımı geliştirerek belirli zaman aralıklarıyla farklı işletmelere satış yapmaktadır. 31.10.2024 tarihinde geliştirmiş olduğu oyun yazılımının fikri mülkiyet hakkı şirkette kalmak suretiyle 500.000,00 TL karşılığında Akar Gıda A.Ş.’ye satmıştır.

Bu satış işlemi işletmenin muhasebe kayıtlarına aşağıdaki şekilde yansıtılmıştır.

120 ALICILAR	500.000,00
120 01 Yurtiçi Alıcılar	
120 01 01 Akar Gıda A.Ş.	
600 YURTIÇİ SATIŞLAR	500.000,00
600 01 İstisna Kapsamındaki	
Yurtiçi Satışlar	
İstisna kapsamındaki yazılımın KDV'siz satışı	

Örneğin: Adana TGB'de faaliyet gösteren Sağlam Ar-Ge Mühendislik A.Ş., KDV yönünden bağlı bulunduğu vergi dairesine başvurarak alacakları makineye ilişkin Katma Değer Vergisinden İstisna Belgesi talebinde bulunmuştur. Gerekli incelemeler sonucu işletmeye istediği belge verilmiştir. İşletme, Şubat/2024'de 8514.20.10.00.12 Gümrük Tarife İstatistik Pozisyonu (G.T.İ.P.) numaralı makineyi 600.000 TL'ye (KDV'den istisna,) satın almıştır. Ödeme işletmenin banka hesabından EFT yapılarak gerçekleştirilmiştir. Makine alımı için yapılan muhasebe kaydı aşağıdaki gibidir:

253 TESİS, MAKİNE VE CİHAZLAR	600.000,00
253 01 Makineler	
253 01 01 8514.20.10.00.12 No.lu Makine	
102 BANKALAR	
600.000,00	
102 01 Z Bankası	
102 01 001 TL Hesabı	
.. No.lu fatura ile KDV'siz makine satın alınması nedeniyle	

3.1.1.4. Gümrük Vergisi ve Damga Vergisi İstisnasına İlişkin Muhasebe Uygulamaları

Gümrük vergisi istisnası, TGB’lerde faaliyet gösteren işletmeler için ithalat sırasında ödenmesi gereken gümrük vergisinden muaf tutulmalarını ifade eder. Bu teşvik, üretim maliyetlerini azaltır, teknolojik gelişmeyi destekler ve uluslararası rekabet gücünü artırabilmek amacıyla uygulanır.

TGB’lere ait Uygulama Yönetmeliği’nin 35. maddesi uyarınca, yazılım, Ar-Ge, yenilik ve tasarım projeleri kapsamında yapılan ithalatlarda gümrük vergisi, damga vergisi ve çeşitli harçlardan muafiyet sağlanmıştır. Özellikle Mart 2016’da yapılan kanun değişikliği, Ar-Ge ve yenilik projeleri için ithal edilen eşyaların gümrük vergisinden ve damga vergisinden muaf tutulmasını sağlamış ve işletmelere mali avantajlar sunmuştur. Bu düzenleme, TGB’lerde yatırım maliyetlerini düşürerek, işletmelerin inovasyon süreçlerine daha fazla kaynak ayırmasına olanak tanımaktadır.

Ayrıca, gümrük işlemlerinin daha hızlı ve kolay bir şekilde tamamlanmasını sağlamak amacıyla Tek Pencere Sistemi (Single Window System) devreye alınmıştır. Bu sistem, gümrük süreçlerini tek bir dijital platform üzerinden yöneterek, işlem süresini kısaltmakta ve bölgede faaliyet gösteren işletmelerin gümrük prosedürlerinden kaynaklanan zaman kaybını önlemektedir (Ar-Ge Reform Paketi ve İkincil Mevzuat, 2016, s. 11-13).

Bu değişiklikler, Türkiye’nin Ar-Ge ve inovasyon ekosistemini güçlendirmeye yönelik önemli bir adım olarak değerlendirilebilir. Vergi muafiyetleri ve hızlandırılmış gümrük işlemleri sayesinde TGB’lerde faaliyet gösteren işletmeler, daha düşük maliyetlerle ve daha hızlı bir şekilde araştırma ve üretim faaliyetlerini sürdürebilmektedirler. Özellikle ithalat süreçlerindeki bu kolaylıklar, yüksek teknolojiye sahip ekipman ve bileşenlerin daha hızlı temin edilmesini sağlayarak, işletmelerin küresel rekabet gücünü artırmaktadır.

Sonuç olarak bu düzenleme, TGB’lerde faaliyet gösteren işletmelere hem mali hem de operasyonel avantajlar sunarak, Ar-Ge süreçlerini daha sürdürülebilir hale getirmektedir. Ancak, bu teşviklerden yararlanan işletmelerin, düzenlemelere uygun hareket etmeleri ve gümrük işlemlerinde sağlanan avantajları amacına uygun şekilde kullanmaları büyük önem taşımaktadır.

Gümrük vergisi istisnası, ithalat maliyetlerinin düşmesiyle işletmelerin mali sürdürülebilirliklerini ve rekabet güçlerini artırmaktadır. Bu teşvikin muhasebeleştirilmesinde, doğru kayıt ve raporlama büyük önem taşımaktadır. Gümrük vergisi muafiyetine ilişkin işlemlerin ayrı hesaplarda izlenmesi, mali tabloların şeffaflığını artırmakta ve sağlanan teşviklerin etkili bir şekilde analiz edilmesini mümkün kılmaktadır.

Örnek: Şahin Yazılım ve Mühendislik A.Ş., Ar-Ge faaliyetlerindeki test çalışmalarında kullanmak üzere 100.000 TL + %20 KDV oranında cihaz ithal etmiştir. İşletme bu cihaz için KDV ödemiş, ancak gümrük vergisi ödememiştir. Ödeme işletmenin banka hesabından EFT yapılarak gerçekleştirilmiştir.

		/		
253 TESİS, MAKİNE VE CİHAZLAR			100.000,00	
253 01 Cihazlar				
253 01 001 2565 No'lu Cihaz				
191 İNDİRİLECEK KDV (100.000 x0.20)			20.000,00	
102 BANKALAR				
120.000,00				
102 01 X Bankası				
102 01 001 TL Hesabı				
Banka hesabından ödemenin gerçekleştirilmesi nedeniyle				
		/		

Şahin Yazılım ve Mühendislik A.Ş., ithal ettiği cihaza ilişkin sadece maliyet bedeli ile katma değer vergisi ödemiş olup, gümrük vergisi ödememiştir. Yine bu kapsamda düzenlenen kağıtlar ve yapılan işlemler için damga vergisi ve harç ödememiştir. Çünkü, TGB'lerde 4691 sayılı Kanun kapsamında yürütülen Ar-Ge, yenilik, tasarım ve yazılım projelerinin araştırmalarında kullanılmak için ithal edilen eşya, gümrük vergisi ve her türlü fondan, buna ilişkin düzenlenecek kağıtlar ve yapılacak işlemler de damga vergisi ve harçtan istisnadır.

3.1.1.5. SGK Teşviklerinin Muhasebe Uygulamaları

SGK teşvikleri, işverenlerin iş gücü maliyetlerini azaltmayı, istihdamı artırmayı ve mali yüklerini hafifletmeyi amaçlar. Bu teşvikler, muhasebe kayıtlarında doğru ve şeffaf bir şekilde işlenmeli ve ilgili mevzuat hükümlerine uygun olarak düzenlenmelidir. SGK teşviklerinin muhasebeleştirilmesi, teşviklerden maksimum fayda sağlanması ve mali tablolarının doğruluğu ve şeffaflığı açısından önem arz etmektedir.

Örneğin: “X” İşletmesi projenin araştırma safhasında görevli Ar-Ge personeli (A,)’ya Ocak/2024’de çalışması karşılığında 5.500 TL net ücret ödemiştir.

Brüt Ücret	7.693,27
SGK işçi Payı %14	1.077,06
İşsizlik Sigortası İşçi Payı %1	76,93
Gelir Vergisi Matrahı	6.539,28
Gelir Vergisi Stopajı %15	980,89
Damga vergisi %0,759	58,39
Kesintiler Toplamı	2.193,27
Net Ücret	5.500,00
SGK İşveren Payı %20,50	1.577,12
%5 SGK İndirimi	384,66
Ödenecek SGK İşveren Payı ((SGK Desteği ½, 5746 sayılı Kanun’dan doğan indirim)	596,23
İşveren İşsizlik Payı %2	153,87
Toplam Maliyet	7.404,09

Personel (A) 'nın ücretine ilişkin (gelir ve damga vergisi istisna desteğine ait) yevmiye kayıtları aşağıdaki gibi yapılacaktır.

		/		
750 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ			9.424,26	
750 01 Personel Giderleri				
750 01 001 Brüt Ücret				
750 01 002 SGK İşveren Payı				
750 01 003 İşveren İşsizlik Payı				
335 PERSONELE BORÇLAR				
5.500,00				
335 01 Personel Net Ücreti				
335 01 001 Personel A				
360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR				
1.039,28				
360 01 Ödenecek Gelir Vergisi				
360 02 Ödenecek Damga Vergisi				
361 ÖDENECEK SGK KESİNTİLERİ				
2.884,98				
361 01 Ödenecek SGK Payları				
361 01 001 SGK Payları				
361 01 001 01 İşveren				
SGK Payı				
361 01 001 02 İşçi SGK Payı				
361 01 002 Ödenecek İşsizlik Payları				
361 01 002.01 İşveren İşsizlik Payı				
361 01 002 02 İşçi İşsizlik Payı				

Ar-Ge personeli (A)'ya ilişkin ücret tahakkuku nedeniyle

_____ / _____

360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR

1.039,28

360 01 Ödenecek Gelir Vergisi

360 02 Ödenecek Damga Vergisi

750 ARAŞTIRMA VE GEL. GİDER.

1.039,28

750 01 Personel Giderleri

İlgili personel için gider yazılan istisna tutarlarının ters kayıt
ile iptal edilmesi nedeniyle

3.2. Organize Sanayi Bölgeleri’nde Muhasebe Uygulamaları

OSB’ler, sanayi faaliyetlerinin düzenli ve planlı şekilde yürütülmesini sağlayan özel alanlar olup, ekonomik kalkınmada önemli bir rol oynamaktadırlar. Bu bölgelerdeki sanayi tesislerine sunulan altyapı olanakları ve çeşitli teşvikler aracılığıyla üretim ve istihdamın artırılması hedeflenmektedir. OSB’lerde kullanılan muhasebe programları ise, bölge faaliyetlerinin mali analizini yapmak, gelir-gider hareketlerini izlemek ve teşviklerin doğru şekilde kaydedilmesini sağlamak açısından kritik öneme sahiptir. Bu sistemler, bütçelerin yönetilmesi ve mali şeffaflığın sürdürülmesine katkıda bulunmaktadır (Hızarcı Beşer ve Çetel, 2023, s.47).

Teşviklerin muhasebeleştirilmesi, OSB’lerde faaliyet gösteren işletmelerin sürdürülebilirliklerinin artırılması açısından önemlidir. Bölgede faaliyet gösteren işletmeler Yatırım Teşvik Belgeleri, vergi muafiyetleri ve Ar-Ge destekleri gibi avantajlardan yararlanabilmektedirler (Kır, 2019, s.46).

3.2.1. Organize Sanayi Bölgeleri’nde Vergisel Teşviklerin Muhasebe Uygulamaları

OSB’lerde sanayi üretimini teşvik etmek ve ekonomik istikrarı desteklemek amacıyla vergi muafiyetleri ve indirimler gibi çeşitli vergisel teşvikler verilmektedir.

Bu teşvikler, bölgede faaliyet gösteren işletmelere asla göz ardı edilmeyecek mali avantajlar sağlamaktadır. Vergisel teşviklerin doğru olarak muhasebeleştirilmesi, mali tablolarda şeffaflığın sağlanması ve raporlama süreçlerinde sürekliliğin korunması açısından önemlidir.

Vergisel teşvikler genellikle kurumlar vergisi, katma değer vergisi, gümrük vergisi, damga vergisi ve gelir vergisi muafiyetlerini kapsamaktadır. Bu tür teşviklerin muhasebeleştirilmesi sürecinde, teşviklerden elde edilen avantajların mali tablolarda doğru şekilde sınıflandırılması büyük önem taşır. Örneğin, gelir vergisi stopaj teşvikleri genellikle işletme giderlerini azaltan unsur olarak muhasebeleştirilirken; KDV istisnası veya iadeleri ise doğrudan nakit çıkışlarını azaltarak işletmenin likiditesine olumlu katkı sağlar. Bu nedenle vergisel teşviklerin etkili biçimde muhasebe sistemine entegre edilmesi, mali raporlama süreçlerinin doğruluğu ve şeffaflığı açısından kritik bir rol üstlenmektedir. Bu tür teşviklerin muhasebeleştirilmesinde, THP ile VUK hükümlerine uygun olarak kayıtların tutulması gerekmektedir. Bu sayede teşviklerin yasal dayanaklara uygun şekilde izlenmesi ve mali tablolarda doğru bir biçimde raporlanması sağlanır.

Sonuç olarak, OSB’lerde sunulan vergisel teşviklerin muhasebe uygulamaları, işletmelere rekabet gücü ve mali avantaj sağlamaktadır. Bu teşviklerden etkin yararlanabilmek için muhasebe kayıtlarının doğru tutulması ve yasal düzenlemelere uyum sağlaması önemlidir. Teşviklerin mali tablolara doğru yansıtılması, sürdürülebilir büyümeyi desteklerken, bölgesel kalkınmaya da katkı sunmaktadır (Kaya ve Tektüfekçi, 2024, s.32).

3.2.1.1. Kurumlar Vergisi Muafiyeti Muhasebe Uygulamaları

OSB’lerde faaliyet gösteren işletmelere sağlanan kurumlar vergisi muafiyeti, bu işletmelerin mali yüklerinin azaltılmasında önemli bir teşvik unsurudur. Belirli süreler boyunca kurum kazançlarının tamamen veya kısmen vergiden muaf tutulması, yatırım süreçlerinin hızlanmasına ve mali planlamanın daha sağlıklı yapılmasına katkı sağlar. Muhasebe uygulamaları açısından, bu tür muafiyetlerin doğru biçimde kayıt altına alınması ve mali tablolarda şeffaf şekilde raporlanması hem mali doğruluk hem de yasal uyum açısından büyük önem taşımaktadır (Kaya ve Tektüfekçi, 2024, s.25).

Kurumlar vergisi muafiyetinden yararlanan işletmeler, bu muafiyet dolayısıyla ödemedikleri vergiyi gelir tablosunda bir gelir kalemi olarak göstermezler. Bunun yerine, sağlanan vergi avantajı mali tablolarda genellikle “Ertelenmiş Vergi Gelirleri” veya “Teşviklerden Sağlanan Faydalar” başlığı altında muhasebeleştirilir. Örneğin, Yatırım Teşvik Belgesi kapsamında kurumlar vergisinden muaf olan bir işletme, bu teşvik dolayısıyla mali tablolardaki vergi oranlarını azaltıcı bir unsur olarak ek kazanç gösteremez. Ancak bu durum, net kar üzerinde olumlu bir etki yaratır (Hızarcı Beşer ve Çetel, 2023, s.72).

Sonuç olarak, kurumlar vergisi muafiyeti, OSB’lerde faaliyet gösteren işletmelere hem mali avantaj hem de yatırım teşviki sağlamaktadır. Bu muafiyetin muhasebe sistemlerine doğru şekilde yansıtılması, yasal düzenlemelerle uyumun sağlanması ve mali raporlamada şeffaflığın korunması açısından önem arz etmektedir. İşletmelerin bu muafiyeti etkin biçimde muhasebeleştirilmesi hem iç mali karar süreçlerinde hem de dış paydaşlara sunulan raporlamalarda güvenilirlik sağlamaktadır (Kaya ve Tektüfekçi, 2024, s.42).

Örneğin: Şahin Makine İmalat Sanayi A.Ş.’nin 2024 yılı kurum kazancı 5.010.000,00 TL’ dir. İşletmenin yapmış olduğu yatırımlar dolayısıyla Yatırım Teşvik Belgesi kapsamında yapılan yatırımlardan elde ettiği kazançlar 2.761.363,64 TL’dir.

Kurumlar vergisi aşağıdaki gibi hesaplanabilecektir.

Dönem Safi Kurum Kazancı	5.010.000,00
İndirimli Kurumlar Vergisine Tabi Matrah	2.761.363,64
Yatırım Teşvik Belgesi Kapsamında Yapılan Yatırımdan Elde Edilen Kazanç	2.761.363,64
Genel Orana Tabi Matrah	2.248.636,36
Kurumlar Vergisi Oranı	%25
Genel Orana Tabi Hesaplanan Kurumlar Vergisi	562.159,09
İndirimli Kurumlar Vergisi Olmasaydı Hesaplanan Kurumlar Vergisi	1.252.500,00
Aradaki Fark	690.340,91
ÖDENECEK VERGİ	562.159,09

3.2.1.2. Gelir Vergisi Muafiyeti Muhasebe Uygulamaları

OSB’lerde faaliyet gösteren işletmelere sağlanan gelir vergisi muafiyeti, bölgesel yatırımları çekmek ve maliyetleri azaltmak açısından önemli bir teşvik türüdür. Belirli süreler veya kazançlar üzerinden uygulanan bu muafiyet, işletmelerin karlılığını artırırken, uzun vadeli yatırımları da desteklemektedir. Muhasebe uygulamaları açısından ise, bu muafiyetlerin doğru şekilde kaydedilmesi, mali tabloların şeffaf ve güvenilir olmasını sağlar.

Gelir vergisi muafiyetinin muhasebeleştirilmesi sırasında ilgili teşvik tutarı, genellikle gelir tablosunda "Vergi Teşvik Gelirleri" gibi ayrı bir kalem olarak gösterilir. Bu muafiyet tutarı mali tablolara yansıtılır. Uygulamalar, VUK ve muhasebe standartlarına uygun olarak yürütülerek, mali raporlamada ulusal ve uluslararası uyum sağlanır (Hızarcı Beşer ve Çetel, 2023, s.41).

Gelir vergisi muafiyetinin muhasebeleştirilmesinde, teşvikin süresi ve kapsamı dikkate alınmalıdır. Örneğin, Yatırım Teşvik Belgesi kapsamındaki kazançlar gelir vergisinden muaf tutulduğunda, bu durum gelir tablosu ve mali kayıtlarda açıkça gösterilmelidir. Bu tür kayıtlar, teşviklerin doğru raporlanmasını ve mali analizlerin daha sağlıklı yapılmasını sağlar. Ayrıca, muaf kazançların doğru muhasebeleştirilmesi denetim süreçlerinde de büyük kolaylıklar sağlar (Yığın, 2019, s.25).

Sonuç olarak, OSB’lerde sağlanan gelir vergisi muafiyeti, işletmelerin mali yapısını güçlendiren ve rekabet gücünü artıran önemli bir teşvik türüdür. Bu teşvikin muhasebe sistemlerine doğru entegrasyonu hem mali yönetimin sağlıklı işlemlerini hem de yasal düzenlemelere uyumu sağlar. Gelir vergisi muafiyetinin etkin biçimde muhasebeleştirilmesi, işletmelerin teşviklerden azami düzeyde faydalanmasına ve mali tablolarının şeffaflığını artırmaya da katkı sunar (Hızarcı Beşer ve Çetel, 2023, s.21).

Örneğin: “ABC” Makine İmalat Sanayi A.Ş.’nin 2024 yılı işletme kazancı 6.000.000,00 TL’dir. İşletmenin Yatırım Teşvik Belgesi kapsamında yaptığı yatırımlardan elde ettiği kazanç tutarı 1.450.000,00 TL’dir.

Yukarıdaki verilere göre ilgili işletmenin gelir vergisi aşağıdaki gibi hesaplanabilecektir.

Dönem Safi Ticari Kazancı	6.000.000,00
Yatırım İndirimi İstisnası	1.450.000,00
Yatırım Teşvik Belgesi Kapsamında Yapılan Yatırımdan Elde Edilen Kazanç	1.450.000,00
Genel Orana Tabi Matrah	4.550.000,00
Gelir Vergisi Artan Oranlı olarak uygulanmaktadır.	%35,2087
Genel Orana Tabi Hesaplanan Gelir Vergisi	1.602.000,00
İndirimli Gelir Vergisi Olmasaydı Hesaplanan Gelir Vergisi	2.182.000,00
Aradaki Fark	580.000,00
ÖDENECEK VERGİ	1.602.000,00

3.2.1.3. KDV İstisnası Muhasebe Uygulamaları

OSB’lerde faaliyet gösteren işletmelere tanınan KDV istisnası, harcamaları azaltır ve böylece ilgili işletmeye rekabet avantajı sağlar. Bu istisna, OSB’lerdeki yatırımları teşvik etmek amacıyla, özellikle altyapı hizmetleri, inşaat giderleri ve belirli mal ve hizmet alımları için uygulanmaktadır. KDV istisnasının doğru bir şekilde muhasebeleştirilmesi, mali tablolarının şeffaflığının artırılmasına ve yasal düzenlemelere uyuma katkı sağlar (Kaya ve Tektüfekçi, 2024, s.157).

KDV istisnasına ilişkin muhasebe uygulamaları, istisna tutarları işletme defterlerinde "İndirimli Vergi" ya da "KDV İstisnası" başlığı altında muhasebeleştirilir. Örneğin, OSB’de faaliyet gösteren bir işletmenin, Yatırım Teşvik Belgesi kapsamında gerçekleştirdiği inşaat malzemesi alımlarında, ödenmeyen KDV tutarları doğrudan satın alma maliyetlerinden düşülerek muhasebeleştirilmektedir. Aynı zamanda KDV beyannamelerinde bu istisna tutarları ilgili dönem için beyan edilir ve mali tablolarla uyumlu hale getirilir (Hızarcı Beşer ve Çetel, 2023, s.368).

KDV istisnasının muhasebeleştirilmesinde dikkat edilmesi gereken bir diğer husus, istisnanın ayrıntılı olarak belgelenmesidir. İstisnadan yararlanabilmek için, ilgili mal ve hizmetlerin KDV’den istisna olduğunu gösteren belgenin muhasebe kayıtlarına eklenmesi gerekir. Bu belgeler hem mali denetim süreçlerinde hem de işletme içi mali analizlerde önemli bir referans kaynağıdır. Ayrıca, istisna kapsamı

dışında kalan unsurların doğru şekilde ayrıştırılması, vergi mevzuatına uyum açısından kritik bir öneme sahiptir (Kır, 2019, s.20).

Sonuç olarak, KDV istisnası, işletmelerin mali yükünü azaltan önemli bir teşvik uygulamasıdır. İstisnaların doğru muhasebeleştirilmesi, mali tabloların güvenilirliği ve işletmelerin sürdürülebilirliği açısından önem arz eder.

Örnek Olay: OSB’de faaliyet gösteren “X” İşletmesi Yatırım Teşvik Belgesi kapsamında inşaat malzemesi satın almıştır. Bu işlem için 100.000,00 TL tutarında ödeme yapılmıştır. Yatırım Teşvik Belgesine istinaden KDV ödenmemiştir. İlgili tutar banka hesabından X Bankasından EFT yoluyla ödenmiştir.

		/		
258 YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR			100.000,00	
258 01 İnşaat Malzemeleri				
102 BANKALAR				
100.000,00				
102 01 X Bankası				
102 01 01 TL Hesabı				
... No.lu fatura ile malzeme satın alınması nedeniyle				
		/		

3.2.1.4. Emlak Vergisi Muafiyeti Muhasebe Uygulamaları

OSB’lerde faaliyet gösteren işletmelere sağlanan emlak vergisi muafiyeti, işletmelerin giderlerini azaltan bir teşvik türüdür. Bu muafiyet, OSB’lerde bulunan binalar ve arsalar için emlak vergisinin ödenmemesini içerir. Emlak vergisi muafiyeti, işletmelerin mali yükünü hafifleterek yatırımları teşvik etmeyi ve böylece ekonomik hedeflere ulaşmayı kolaylaştırmayı amaçlamaktadır. Muhasebe uygulamaları açısından bu muafiyetin mali kayıtlarda doğru bir şekilde yansıtılması, mali tabloların doğruluğu ve şeffaflığını sağlamak açısından önem arz eder (Kaya ve Tektüfekçi, 2024, s.156).

Emlak vergisi muafiyeti, ilgili taşınmazın kullanım amacına göre farklı hesaplara gider kaydı yapılmasını gerektirir. Örneğin, yönetim amaçlı kullanılan taşınmazlara ilişkin vergiler "770 Genel Yönetim Giderleri" hesabına, üretim faaliyetlerine tahsis edilen taşınmazlara ait vergiler ise "730 Genel Üretim Giderleri" hesabına kaydedilir. Ancak muafiyet söz konusu olduğunda, ilgili tutar gider olarak kaydedilirken, sağlanan avantaj "602 Diğer Gelirler" hesabında muhasebeleştirilebilir. Bu uygulama hem maliyet yapısının daha sağlıklı analiz edilmesini hem de gider ve gelir unsurlarının ayrı ayrı raporlanarak mali bilginin şeffaflığını artırır (Hızarcı Beşer ve Çetil, 2023, s.98).

Emlak vergisi muafiyetinin muhasebeleştirilmesinde dikkat edilmesi gereken bir diğer önemli husus, muafiyetten yararlanan taşınmazların kayıt altına alınması ve kapsamlarının açık bir şekilde belirlenmesidir. İşletmeler, emlak vergisi muafiyeti kapsamına giren taşınmazlarını muhasebe kayıtlarında ayrıntılı bir şekilde göstermeli ve bu teşviki onaylama belgeleri düzenli olarak saklanmalıdır. Ayrıca taşınmazların amortisman hesaplamaları sırasında bu muafiyetin dolaylı etkileri göz önünde bulundurularak doğru bir maliyet analizi yapılabilir. Bu tür kayıtlar, denetim süreçlerinde yasal düzenlemelere uyumun sağlanması açısından önemlidir (Kır, 2019, s.33).

Sonuç olarak, sanayi bölgelerinde uygulanan emlak vergisi muafiyeti, işletmelerin mali yapısını az da olsa destekleyen ve uzun vadeli yatırımları teşvik eden mali araçlardan bir tanesidir.

Örnek Olay: Adana OSB’de faaliyet gösteren “X” İşletmesi arsa tahsisi kapsamında taahhüt ettiği inşaatını tamamlamıştır. Tamamlanan inşaatın fabrika olarak Belediye’ye kaydettirilmesine karar verilmiştir. Yapılan işlem sonucunda ilgili Belediye’ye rayiç bedeline istinaden ödenmesi gereken 25.000,00 TL tutarındaki emlak vergisi, işletmenin OSB’de faaliyet göstermesi nedeniyle muaf kapsamında değerlendirilmiştir.

730 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ

25.000,00

730 01 Emlak Vergisi

602 DİĞER GELİRLER

25.000,00

602 01 Emlak Vergisi

Emlak Vergisi muafiyeti nedeniyle

3.2.1.5. Damga Vergisi Muafiyeti Muhasebe Uygulamaları

OSB’lerde faaliyet gösteren işletmelere tanınan damga vergisi muafiyeti, resmi işlemlerden kaynaklanan maliyetleri azaltarak mali yüklerini hafifletmeyi amaçlamaktadır. Damga vergisi, kayıtlı belgeler üzerinden alınan bir vergi türüdür. OSB’lerde yapılan kira sözleşmeleri, alım-satım işlemleri ve diğer bazı resmi belgeler damga vergisi muafiyetine tabidir. Bu muafiyet, yatırımlarda mükelleflere maliyet avantajı sağlar. Damga vergisi muafiyetinin mali kayıtlarda doğru şekilde yansıtılması, mali tablolarının güvenilirliği ve şeffaflığı açısından önemlidir.

Damga vergisi muafiyeti, işletmenin yapmış olduğu sözleşmelerin içeriğine göre farklı hesaplara gider kaydı yapılmasını gerektirir. Örneğin, yönetim amaçlı kullanılan taşınır ve taşınmazlara ilişkin yapılan sözleşmelerden doğan damga vergisi "770 Genel Yönetim Giderleri" hesabına, üretim faaliyetlerine tahsis edilen taşınır ve taşınmazlara ait sözleşmelerden doğan damga vergisi ise "730 Genel Üretim Giderleri" hesabına kaydedilir. Ancak muafiyet söz konusu olduğunda, ilgili tutar gider olarak kaydedilirken, sağlanan avantaj "602 Diğer Gelirler" hesabında muhasebeleştirilebilir. Bu uygulama hem maliyet yapısının daha sağlıklı analiz edilmesini hem de gider ve gelir unsurlarının ayrı ayrı raporlanarak mali bilginin şeffaflığını artırır (Hızarcı Beşer ve Çetel, 2023, s.53).

Damga vergisi muafiyetinin muhasebeleştirilmesinde dikkat edilmesi gereken bir diğer önemli husus, muafiyetin kapsamı ve uygulama sürecinin ayrıntılı biçimde belgelenmesidir. Muafiyetten yararlanılan işlemlere ilişkin verilerin düzenli olarak

kayıt altına alınması ve saklanması, denetim süreçlerinde yasal uyumun gösterilmesi açısından önem taşır. Ayrıca, muafiyet kapsamı dışında kalan işlemlerin doğru biçimde ayrıştırılması, mali tabloların doğruluğunu artırır ve denetim süreçlerini kolaylaştırır. Bu sürecin etkin şekilde yönetilmesi, işletmelerin hem teşviklerden faydalanmasına hem de yasal uyumluluklarını sağlamalarına katkı sunar (Kır, 2019, s.123).

Sonuç olarak, OSB’lerde uygulanan damga vergisi muafiyeti, işletmelerin maliyetlerini azaltan ve yatırım süreçlerini teşvik eden bir destek mekanizmasıdır. Bu muafiyetin muhasebe kayıtlarına doğru şekilde yansıtılması, mali tablolarda açıkça belirtilmesi ve şeffaf bir biçimde raporlanması, mali yönetimin etkinliğini artırırken, uzun vadeli yatırım ve birikim stratejilerine de katkı sağlar (Kaya ve Tektüfekçi, 2024, s.224).

Örnek Olay: Adana OSB’de faaliyet gösteren “X” İşletmesi, lojistik kapasitesini arttırmak amacıyla 100.000,00 TL tutarında “B” Lojistik İşletmesi ile sözleşme imzalamıştır. Bu sözleşme gereği % 0,948 oranının da damga vergisi ödemesi gerekmektedir. Ancak işletme OSB’de faaliyet göstermesinden dolayı damga vergisinden muafır.

		/	
760 PAZARLAMA SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ			948,00
760 01 Damga Vergisi			
602 DİĞER GELİRLER			
948,00			
602 02 Damga Vergisi			
Damga Vergisi muafiyeti nedeniyle			
		/	

3.2.1.6. Gümrük Vergisi Muafiyeti Muhasebe Uygulamaları

OSB’lerde faaliyet gösteren işletmelere tanınan gümrük vergisi muafiyeti, ithalat yoluyla temin edilen belirli makine ve ekipmanların vergiden muaf olarak gümrükten geçirilmesine olanak tanır. Bu muafiyet, işletmelerin yatırım ve üretim

maliyetlerini düşürerek rekabet avantajı elde etmelerine olanak sağlar. Muhasebe politikaları açısından, gümrük vergisi muafiyetinin doğru şekilde muhasebeleştirilmesi, mali tablolardaki teşviklerin doğru bir şekilde yansıtılması açısından önem arz eder.

Gümrük vergisi muafiyetinin muhasebeleştirilmesinde, ithalat sırasında ödenmeyen gümrük vergisinin ilgili maliyetlere yansıtılmaması, satın alma maliyetlerini düşürerek işletme performansının artırılmasına olanak tanır. Örneğin gümrük vergisinden muaf bir makine ithalatı, muhasebe kayıtlarında yalnızca makinenin ithalat bedeli, ilgili taşıma ve sigorta giderleri üzerinden muhasebeleştirilir. Ödenmeyen gümrük vergisi ise, teşvik kapsamında elde edilen bir avantaj olarak raporlanabilir. Bu kayıtlar, VUK çerçevesinde mali tabloların şeffaflığını sağlar (Hızarcı Beşer ve Çetil, 2023, s.20).

Gümrük vergisi muafiyetinin muhasebeleştirilmesi sürecinde, teşvikten yararlanıldığının ayrıntılı belgelerle desteklenmesi büyük önem taşır. İthal edilen mal ve hizmetlere ilişkin faturalar, gümrük beyannameleri ve teşvik belgeleri; muhasebe kayıtlarının doğruluğu ve güvenilirliğinin sağlanması açısından titizlikle saklanmalıdır. Bu belgeler, denetim süreçlerinde teşviklerin mevzuata uygun şekilde kullanıldığını kanıtlayan temel dayanaklardır. Ayrıca, teşvik kapsamı dışında kalan ithalat işlemlerinin ayrı olarak muhasebeleştirilmesi, mali tabloların şeffaflığını artırmakta ve mali raporlamada doğruluğu sağlamaktadır (Kır, 2019, s.42).

Sonuç olarak, gümrük vergisi muafiyeti ithalat maliyetlerinin azaltılması ile birlikte yatırım sürecini destekleyen önemli bir teşvik unsurudur. Böylece bu teşvikler sayesinde işletmeler bir taraftan likidite gücünü diğer taraftan rekabet gücünü artıracaklardır.

Örnek Olay: OSB’de teknoloji sektöründe faaliyet gösteren “X” İşletmesi, üretimini yaptığı ürünlerin seri üretiminde kalite kontrol sistemini daha etkin kullanabilmek için kalite kontrol cihazı ithal etmeye karar vermiştir. İşletme yaptığı araştırmalar sonucunda, kalite kontrol cihazı alımının gümrük muafiyeti kapsamında olduğunu tespit etmiş ve ilgili kuruma başvuruda bulunmuştur. Toplam maliyeti 500.000 TL olan cihaz üzerinden 125.000 tutarında gümrük muafiyeti sağlanmıştır. Bahse konu olan cihaz için KDV ödenmemiştir. Muafiyet sonrası kalan tutar X Banka hesabından EFT yapılarak ödenmiştir.

253 TESİS, MAKİNE VE CİHAZLAR	500.000,00
253 01 Cihazlar	
253 01 002 2565 No'lu Cihaz	
102 BANKALAR	
375.000,00	
102 01 X Bankası	
102 01 01 TL Hesabı	
602 DİĞER GELİRLER	
125.000,00	
602 03 Gümrük Vergisi	
... No.lu fatura ile cihaz satın alınması nedeniyle	

3.2.1.7. SGK Teşviklerinin Muhasebe Uygulamaları

OSB'lerde faaliyet gösteren işletmelere sağlanan SGK teşvikleri, yerel iş gücünü artırmayı hedefleyen ve işletmelere önemli bir mali avantaj sağlayan destek mekanizmasıdır. Bu teşvikler, genellikle SGK primlerinde belirli oranlarda indirim veya prim şeklinde uygulanmaktadır. SGK teşviklerinin muhasebeleştirilmesi, bu avantajlardan doğru şekilde yararlanılmasını sağlamak ve teşviklerin mali tablolara doğru biçimde yansıtılmasını temin etmek açısından titizlikle yürütülmelidir (Kaya ve Tektüfekçi, 2024, s.10).

SGK teşviklerinin muhasebeleştirilmesi sürecinde, sağlanan indirimler kimi zaman "Personel Giderleri" kalemi altında gider azaltıcı unsur olarak kaydedilse de, bu yöntem THP'ye uygun değildir. Muhasebe uygulamasında, teşvikten faydalanılmamış varsayımıyla SGK prim tutarları ilgili gider hesaplarına tam olarak kaydedilmeli, ardından teşvikten doğan indirim tutarları "SGK Teşvik Gelirleri" gibi ayrı bir gelir hesabında izlenmelidir. Bu uygulama hem muhasebe kayıtlarının

gerçeğe uygunluğunu korur hem de VUK çerçevesinde mali tabloların şeffaflığını ve denetlenebilirliğini artırır (Hızarcı Beşer ve Çetel, 2023, s.89).

Teşviklerden yararlanabilmek için, SGK teşvikine konu olan kayıt ve teşvik tutarlarını ayrıntılı bir şekilde kayıt altına almak gerekir. Bu süreçte, bordro kayıtlarında teşvik kapsamındaki prim indiriminin ayrı bir kalem olarak gösterilmesi önemlidir. Ayrıca, SGK teşviklerinden yararlanırken kullanım koşullarına tam uyum sağlanması ve bu sürecin teşvik belgeleriyle arşivlenmesi, olası denetimlerde yasal uyumun gösterilmesi açısından da önem arz eder (Kır, 2019, s.52).

Sonuç olarak, OSB’lerde uygulanan SGK teşviklerinin muhasebeleştirilmesi, iş gücü maliyetlerini azaltarak işletmelerin mali sürdürülebilirliğini desteklemektedir. Bu teşviklerin muhasebe kayıtlarına doğru şekilde yansıtılması, işletmelerin teşviklerden tam anlamıyla yararlanmasını sağlar ve işletmelerin mali hacmini artırır. Ayrıca, SGK teşviklerinin şeffaf biçimde raporlanması hem denetim süreçlerinin etkinliğini artırır hem de işletmelerin yasal düzenlemelere uygun hareket etmesine katkı sunar (Kaya ve Tektüfekçi, 2024, s.62).

Örnek Olay: OSB’de gübre üretim sektöründe faaliyet gösteren “X” İşletmesi Yatırım Teşvik Belgesi kapsamında yatırım yapmıştır. İlgili işletmenin yapmış olduğu yatırımları gösteren belgeye istinaden işletmeye sigorta primi işveren hissesi desteği verilmiştir. İlgili işletmenin Aralık/2024’de 10 üretim departmanında çalışan personeli için 75.009,38 TL tutarında SGK primi ödemesi gerekmektedir. İlgili tutar banka yoluyla ödenecektir. İşletme Yatırım Teşvik Belgesi kapsamında %20,5 oranında işveren hissesi desteği almaktadır. Destek tutarı 41.005,13 TL’dir.

730 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ

75.009,38

730 02 SGK İşveren Primi

102 BANKALAR

34.004,25

102 01 X Bankası

102 01 01 TL Hesabı

602 DİĞER GELİRLER

41.005,13

602 04 SGK Prim Teşviki

SGK işveren hissesi primi ve sağlanan destek nedeniyle

3.2.2. Organize Sanayi Bölgeleri’nde Uygulanan Diğer Teşviklerin Muhasebe Uygulamaları

OSB’lerdeki yatırımları ve üretim faaliyetlerini desteklemek amacıyla vergi, kaynak ve yatırım odaklı çeşitli teşvikler sunulmaktadır. Emlak vergisi, damga vergisi, harç istisnaları, düşük faizli kredi imkanları ve enerji maliyet desteği gibi teşvikler, OSB’lerde sıklıkla uygulanan teşvikler arasındadır. Bu teşviklerin muhasebe uygulamaları, sağlanan desteklerin mali tablolarda doğru bir şekilde yansıtılması ve teşviklerden tam anlamıyla faydalanılabilmesi açısından kritik bir öneme sahiptir.

Sonuç olarak, OSB’lerde uygulanan çeşitli teşviklerin muhasebe uygulamaları, işletmelerin mali kaynaklarını daha verimli kullanmalarını sağlamak ve önemli ölçüde maliyet avantajı sunmaktadır. İşletmelerin bu teşviklerden tam anlamıyla yararlanabilmesi için muhasebe kayıtlarını doğru ve eksiksiz şekilde tutmaları, ayrıca teşviklere ilişkin belgeleri usulüne uygun biçimde düzenlemeleri gerekmektedir. Bu uygulamalar hem sağlanan desteklerden azami düzeyde faydalanılmasına hem de mali raporların yasal düzenlemelerle uyumlu hale getirilmesine katkı sağlamaktadır (Kaya ve Tektüfekçi, 2024, s.15).

3.2.2.1. Enerji Teşviklerinin Muhasebe Uygulamaları

Enerji teşvikleri, OSB’lerde faaliyet gösteren işletmelerin sağladığı önemli mali avantajlardan biridir. Bu teşvikler, enerji maliyetlerinin azaltılması amacıyla işletmelere doğrudan indirimler, enerji tüketimi desteği veya değiştirilebilen enerji yatırımları için kazanç olanakları sunmaktadır. Enerji teşviklerinin muhasebe uygulamaları, sağlanan desteklerin doğru şekilde muhasebeleştirilmesi ve mali tablolarda şeffaf biçimde raporlanması açısından önemlidir.

Enerji teşviklerinin muhasebeleştirilmesi, teşvikin türüne ve niteliğine göre farklılık göstermektedir. Örneğin, enerji maliyet desteği kapsamında sağlanan bir indirim, “Enerji Giderleri Azaltımı” şeklinde gider hesaplarına yansıtılarak doğrudan maliyetlerin düşürülmesine olanak tanır. Buna karşılık, yenilenebilir enerji yatırımları için sağlanan teşvikler ise sabit kıymet hesaplarında veya “Yatırım Teşvik Gelirleri” gibi gelir hesaplarında muhasebeleştirilmektedir. Bu süreçte, teşvikin sağlandığı döneme ait gelir ve gider yapısının dikkatle analiz edilmesi, mali raporlamanın doğruluğu ve şeffaflığı açısından önemlidir (Hızarcı Beşer ve Çetel, 2023, s.17).

Teşviklerin muhasebeleştirilmesinde, ilgili desteklerin belgelenmesi ve teşvikten yararlanma koşullarının açıkça belirtilmesi önem arz eder. İşletmeler, enerji teşviklerine ilişkin faturaları, teşvik belgelerini ve resmi kurumlarla yapılan yazışmaları muhasebe kayıtlarıyla birlikte arşivlemelidir. Bu belgeler hem teşvikten yararlanma sürecinin takibinde hem de denetimlerde yasal uygunluğun gösterilmesinde kritik rol oynamaktadır. Ayrıca, enerji teşviklerinin muhasebe raporlama standartlarına uygun şekilde raporlanması, söz konusu teşviklerin işletme üzerindeki etkisinin daha net anlaşılmasına katkı sağlar (Kır, 2019, s.22)

Sonuç olarak, enerji teşvikleri, maliyetleri azaltan ve rekabet avantajı sağlayan önemli bir mali destektir. Bu teşviklerin muhasebeleştirilmesi hem işletme içi karar alma süreçlerinin desteklenmesi hem de mali tabloların doğruluğunu ve şeffaflığını arttırır.

3.2.2.2 Arazi Tahsisinin Muhasebe Uygulamaları

OSB’lerin teşviki amacıyla uygulanan arazi tahsisleri, bu bölgelerdeki önemli destek mekanizmalarından biridir. Arazi tahsisleri, belirli vadelerle ücretsiz kullanım

hakkı veya düşük maliyetli ödeme koşulları ile mülkiyet devri şeklinde gerçekleştirilir.

İşletmelere sağlanan bu teşvik, yatırım süreçlerini kolaylaştırarak sanayi üretiminin gelişimine katkı sağlamaktadır. Arazi tahsislerinin muhasebe uygulamaları, tahsisin niteliğine ve edinim şekline bağlı olarak farklılaşmaktadır. Bu süreçte, mali tabloların yasal düzenlemelere uygun ve şeffaf bir şekilde hazırlanması önem arz eder.

Arazi paylaşımları eğer mülkiyet devri yoluyla yapılmışsa, bu işlem duran varlık hesaplarına kaydedilir. Arazi, satın alma bedeli veya dağıtım değeri üzerinden "Maddi Duran Varlıklar" hesabına dahil edilir. Bu işlem sırasında ücretlendirme bedeli düşükse, aradaki fark promosyon olarak muhasebeleştirilir ve "Teşvik Gelirleri" kalemi altında tutulur. Arazi kullanım hakkı şeklinde bir tahsis söz konusu olduğunda, tahsis maliyetinin "Kiralama Giderleri" veya "Kiralama Gelirleri" hesaplarında toplanması gerekir. Ayrıca, kullanım hakkı belirli bir tahsis süresine dayanıyorsa, bu hakkın ekonomik ömrü dikkate alınarak amortisman planlamasının yapılması ve ilgili dönemde giderleştirilmesi gerekmektedir (Hızarcı Beşer ve Çetel, 2023, s.65).

Tahsis edilen arazinin maliyeti, amortisman süreci ve teşvik unsurları ayrıntılı şekilde analiz edilmelidir. Ayrıca, Tekdüzen Muhasebe Sistemi ile uyumlu mali raporlama, teşviklerin işletme değerlerine etkisinin daha doğru yansıtılmasını sağlar. Özellikle düşük bedelle yapılan arazi tahsisleri, mali tablolarda şeffaf bir biçimde belirtilmelidir (Kır, 2019, s.35).

Sonuç olarak, arazi tahsisi, OSB'lerdeki maliyetleri azaltan ve yatırım süreçlerini kolaylaştıran önemli bir destektir. Muhasebe uygulamaları, bu teşvikin doğru bir şekilde kayıt edilmesi ve raporlanması, mevcut yasal uyumluluğu ve mali şeffaflığı artırır. İşletmelerin arazi tahsislerinden azami fayda sağlayabilmesi için, muhasebe kayıtlarını eksiksiz şekilde tutmaları ve teşvikin işletme üzerindeki etkilerini düzenli olarak değerlendirmeleri gerekmektedir (Kaya ve Tektüfekçi, 2024, s.22).

Örnek Olay: Adana OSB'ye yapılan başvuruda, Sanayi ve Ticaret Bakanlığından alınan teşvik belgesine istinaden insansız hava aracı üreten işletmeye, seri üretim yapması amacıyla 5.000 metrekare alana sahip arazi vasfında bulunan belediye rayiç bedeli 10.000.000,00 TL olan taşınmazı, 2 yıl içerisinde üretim tesisinin faaliyete

geçirilmesi şartıyla, aylık 50.000,00 TL taksitler halinde 5.000.000,00 TL'ye tahsis edilmiştir. Ödeme banka hesabından yapılacaktır.

Bu durumda yapılacak muhasebe kayıtları aşağıdaki gibidir.

		/	
258 YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR			5.000.000,00
258 02 Arsa			
438 KAMUYA OLAN ERTELENMİŞ VEYA			
TAKSİTLENDİRİLMİŞ BORÇLAR			
5.000.000,00			
438 01 Taksitlendirilmiş Borçlar			
438 01 01 Adana OSB'ye Borçlar			
Arsa tahsis nedeniyle			
		/	
438 KAMUYA OLAN ERTELENMİŞ VEYA			
TAKSİTLENDİRİLMİŞ BORÇLAR			50.000,00
438 01 Taksitlendirilmiş Borçlar			
438 01 01 Adana OSB'ye Borçlar			
102 BANKALAR			
50.000,00			
102 01 X Bankası			
102 01 01 TL Hesabı			
Arazi tahsis bedeli taksit ödemesi nedeniyle			
		/	

3.2.2.3 Mali Desteklerin Muhasebe Uygulamaları

OSB'lerde faaliyet gösteren işletmelere sağlanan başlıca mali desteklerden birisi de faizsiz veya düşük faizli kredi imkanıdır. Bu krediler, genellikle kamu bankaları veya kalkınma ajansları aracılığıyla belirli bir yatırımın teşvik edilmesi

amacıyla verilmektedir. Faizsiz kredilerde, işletme sadece anapara ödemesini gerçekleştirirken, faiz yükünden muaf tutulur. Düşük faizli kredilerde ise, piyasa faiz oranının altında bir maliyetle finansman sağlanır ve aradaki fark kamu tarafından sübvans edilir. Bu tür krediler, THP çerçevesinde kısa vadeli krediler "300 Banka Kredileri", uzun vadeli krediler "400 Banka Kredileri" hesaplarında izlenir. Faiz desteği söz konusuysa ve işletmeye doğrudan nakit olarak yansıtılıyorsa, bu tutar "649 Diğer Olağan Gelir ve Karlar" hesabında gelir olarak muhasebeleştirilir (Gürsoy ve Ersoy, 2018, s.7).

Muhasebe uygulamaları açısından, faizsiz veya düşük faizli kredilerin sağladığı mali avantajların, mali tablolara tam ve doğru biçimde yansıtılması büyük önem taşır. İşletme açısından bu tür finansman kaynakları hem nakit akışını iyileştirir hem de yatırım maliyetlerini azaltarak sermaye yapısını güçlendirir. Özellikle düşük faizli kredilerde, normalde oluşması gereken faiz giderinin yerine devletin sağladığı destek ile ortaya çıkan fark tutarı, muhasebe kayıtlarında açıkça gösterilmeli ve mali analizlerde dikkate alınmalıdır. Bu yaklaşım hem mali tabloların gerçeğe uygun sunumunu sağlar hem de teşviklerin işletme üzerindeki etkilerinin denetlenebilir ve izlenebilir olmasına katkıda bulunur (Hızarcı Beşer ve Çetel, 2023, s.27).

Örnek Olay: OSB’de tarım sektöründe faaliyet gösteren “X” İşletmesi, ürünlerin seri paketlenmesi için bir paketleme makinesi satın almaya karar vermiştir. İşletme yaptığı araştırmalar sonucu paketleme makinesi alımını teşvik kapsamında gerçekleştirecektir. Paketleme makinesinin değeri 500.000 TL’dir. İşletme 01.01.2024 tarihinde paketleme makinesinin alımını gerçekleştirmiştir. Makine Y Makine A.Ş. işletmesinden satın alınmıştır. 14.03.2024 tarihinde Sanayi ve Ticaret Bakanlığına yapılan başvuru sonucunda 250.000 TL hibe ve 250.000 sıfır faizli 5 yıl geri ödemesiz kredi sağlanmıştır. İşletme 5 yıl sonunda anaparayı ödeyecektir.

253 TESİS, MAKİNE VE CİHAZLAR 500.000,00

253 01 Makineler

253 01 02 Paketleme Makinesi

329 DİĞER TİCARİ BORÇLAR

500.000,00

329 01 Y Makine A.Ş.

... No.lu fatura ile makine satın alınması nedeniyle

102 BANKALAR 500.000,00

102 01 X Bankası

102 01 01 TL Hesabı

438 KAMUYA OLAN ERTELENMİŞ

VEYA TAKSİT. BORÇLAR

250.000,00

438 01 Taksitlendirilmiş Borçlar

438 01 02 Sanayi Ticaret Bakanlığı

602 DİĞER GELİRLER

250.000,00

602 05 Hibe Gelirleri

Destek kapsamında satın alınan makineler nedeniyle

329 DİĞER TİCARİ BORÇLAR	500.000,00
329 01 Y Makine A.Ş.	
102 BANKALAR	
500.000,00	
102 01 X Bankası	
102 01 01 TL Hesabı	

Makinenin satın alındığı işletmeye ödeme yapılması nedeniyle

438 KAMUYA OLAN ERTELENMİŞ VEYA TAKSİTLENDİRİLMİŞ BORÇLAR	50.000,00
438 01 Taksitlendirilmiş Borçlar	
438 01 02 Sanayi Ticaret Bakanlığı	
102 BANKALAR	
50.000,00	
102 01 X Bankası	
102 01 01 TL Hesabı	

Kredinin ilk taksitinin ödenmesi nedeniyle

3.2.2.4. Altyapı Desteklerinin Muhasebe Uygulamaları

OSB’lerdeki altyapı destekleri, müşterilerin faaliyetlerini kolaylaştıran ve maliyetleri düşüren önemli teşvik unsurlarındandır. Bu destek türü genellikle elektrik, su, doğalgaz ve yol gibi temel altyapı hizmetlerinin düşük maliyetle ya da herhangi bir maliyete katlanmaksızın sağlanması şeklinde uygulanmaktadır. Altyapı desteklerinin muhasebe uygulamaları ise, söz konusu bu hizmetlerin işletmeye sağladığı maliyet avantajlarının mali tablolara doğru ve şeffaf bir şekilde yansıtılmasını gerektirir. Bu süreç hem mali raporlamada şeffaflığı sağlamak hem de yasal düzenlemelere tam uyum göstermek açısından önemlidir.

Bu destekler muhasebe kayıtlarında genellikle "Gider Azaltıcı Unsurlar" veya "Teşvik Gelirleri" şeklinde sınıflandırılır. Örneğin, OSB’lerde faaliyet gösteren bir işletmenin elektrik ve su kullanımlarında sağlanan indirimlerden faydalanması durumunda, ilgili tutarlar doğrudan işletme maliyetlerini azaltır. Aynı zamanda, destek kapsamında sağlanan indirimin doğrudan mali tabloları "Genel Giderler" kaleminde azaltma olarak yansıtılması, işletmenin mali yapısındaki değişimlerin daha sağlıklı ve ayrıntılı biçimde analiz edilmesine olanak tanır (Hızarcı Beşer ve Çetel, 2023, s.13).

Altyapı desteklerinin muhasebeleştirilmesinde dikkat edilmesi gereken diğer bir husus, bu desteklere ilişkin belgelerin kanıtlanabilir olmasıdır. İlgili faturalar, OSB yönetimi tarafından sunulan destek belgeleri ve diğer resmi yazışmalar, muhasebe kayıtlarının yasal uygunluğunu ve denetlenebilirliğini sağlamak açısından önem taşır. Ayrıca, destek altyapılarının kapsamı dışında kalan maliyetlerin doğru bir şekilde ayrıştırılması, mali tabloların güvenilirliğini artırır. İşletmelerin bu kayıtları düzenli olarak güncelleme ve ulusal muhasebe standartlarıyla uyumlu hale getirmesi, denetimde avantaj sağlar (Kır, 2019, s.42)

Örnek Olay: OSB’de faaliyet gösteren “X” Gıda Üretim İşletmesine, istenilen şartları sağlaması kaydıyla, gıda üretiminde elektrik desteği sağlanacaktır. Elektrik kullanımının %50’ si teşvik kapsamındadır. Söz konusu bedel, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından ödenecektir. 01.06.2024 tarihinde işletmeye 150.000 TL tutarında elektrik faturası gelmiş ve fatura Sanayi ve Teknoloji Bakanlığına ibraz edilmiştir. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından ilgili elektrik sağlayıcısına 75.000 TL ödeme yapılmıştır. 05.06.2024 tarihinde 75.000 TL elektrik faturası ve 30.000 TL KDV tutarı banka aracılığıyla ödenmiştir.

		/		
730 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ			150.000,00	
730 03 Elektrik Giderleri				
191 İNDİRİLECEK KDV			30.000,00	
102 BANKALAR				
105.000,00				
102 01 X Bankası				
102 01 01 TL Hesabı				
602 DİĞER GELİRLER				
75.000,00				
602 06 Elektrik Desteği				
Elektrik giderleri ve sağlanan destek nedeniyle				
		/		

3.2.2.5 İhracat Desteklerinin Muhasebe Uygulamaları

OSB’de faaliyet gösteren ihracat odaklı işletmelere sağlanan ihracat destekleri, uluslararası rekabet gücünü artırmayı ve ihracat hacmini büyütmeyi hedeflemektedir. Bu kapsamda genellikle devlet tarafından sağlanan teşvikler, düşük faizli ihracat kredileri, vergi indirimleri ve navlun destekleri gibi çeşitli unsurlar yer almaktadır. İhracat desteklerinin muhasebe uygulamaları, söz konusu teşviklerin mali tablolarda gerçeğe uygun ve şeffaf bir biçimde raporlanmasını sağlamak açısından önem taşır.

İhracat desteklerinin muhasebeleştirilmesinde kullanılan hesaplar, teşvik türüne göre değişiklik gösterir. Örneğin, ihracat teşvik primleri veya devlet destekleri genellikle "Teşvik Gelirleri" başlığı altında muhasebeleştirilir. Vergi iadesi teşvikleri ise "Gelir Vergisi İadesi" veya "KDV İadesi" hesaplarında izlenir. Düşük faizli ihracat kredilerinin kullanılması durumunda, faiz desteği muhasebeleştirilirken ilgili finansman giderlerinde azalma şeklinde kaydedilir ve bu durum işletmenin parasal maliyetlerini düşürücü bir etki yaratır. Navlun destekleri gibi lojistik teşvikler ise, "Lojistik ve Taşıma Giderleri" alt hesabında izlenir (Hızarcı Beşer ve Çetil, 2023, s.31).

Bu desteğin muhasebeleştirilmesinde, ilgili teşvik belgelerinin ve ödeme kayıtlarının düzenli bir şekilde saklanması gerekir. İşletmeler, teşviklerden

yararlandıkları işlemlere ilişkin belgeleri ayrıntılı şekilde düzenlemeli ve bu belgeleri ilgili muhasebe kayıtlarıyla birlikte saklamalıdır (Kır, 2019, s.10). Böylece hem yasal yükümlülük yerine getirilmiş hem de işletme karar verme aşamasında bir veri ortaya koymuş olmaktadır.

Örnek Olay: OSB’de bilgisayar üretim sektöründe faaliyet gösteren “X” İşletmesi, ürünlerinin yurt dışında tanıtım ve reklam faaliyetlerini gerçekleştirmek için 100.000,00 TL tutarında hizmet alımı gerçekleştirmiştir. Yapılan başvuru sonucunda “İhracata Yönlendirme Desteği” kapsamında alınan hizmetin %80 oranında geri ödemesiz olarak Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından desteklenmesine karar verilmiştir.

102 BANKALAR		80.000,00	
102 01 X Bankası			
102 01 01 TL Hesabı			
602 DİĞER GELİRLER			
80.000,00			
602 07 İhracat Desteği			
Alınan teşvik nedeniyle			

SONUÇ VE ÖNERİLER

TGB'ler ve OSB'lerde uygulanan teşvikler hem ekonomik ve sosyal kalkınmayı destekleyen hem de işletmelerin rekabet gücünü artıran önemli araçlar arasında yer almaktadır. Çok farklı türde vergi muafiyetleri, sosyal güvenlik destekleri, mali destekler, enerji ve altyapı teşvikleri gibi uygulamalar maliyetleri azaltarak işletmelerin sürdürülebilir büyüme hedeflerine ulaşmalarına katkı sağlamaktadır. Teşviklerin doğru ve etkin biçimde kullanılması, yalnızca işletmelerin değil, aynı zamanda bölgesel ve dolayısıyla ulusal ekonominin gelişimine de önemli katkılar sunar. Bu bağlamda teşviklerin muhasebeleştirilmesi; mali şeffaflık, yasal uyum ve kaynak kullanımının etkinliğinin izlenebilirliği açısından kritik öneme sahiptir.

Güncel muhasebe programları, teşviklerin mali tablolara doğru ve tutarlı bir şekilde yansıtılmasını sağlayarak, mali sistemlerin daha net değerlendirilmesine olanak tanımaktadır. Vergi muafiyetleri, sosyal güvenlik destekleri, mali destekler ve yatırım teşvikleri gibi unsurların ayrı hesaplarda raporlanması hem işletme içi analiz süreçlerinde hem de denetimlerde önemli ölçüde kolaylık sağlamaktadır. Bu uygulama, teşviklerin işletme değeri üzerindeki etkisinin daha sağlıklı izlenmesine katkı sunmaktadır. Özellikle uluslararası piyasalarda faaliyet gösteren işletmeler açısından, bu şeffaflık daha güvenilir ve sürdürülebilir bir mali yapı oluşturulmasını mümkün kılmaktadır.

Teşviklerin artırılması, ekonomik kriz dönemlerinde işletmelere sağlanan mali destek ve dayanıklılık açısından büyük önem taşımaktadır. TGB'ler ve OSB'ler, sundukları teşvik mekanizmalarıyla krizlere karşı direnç oluşturmakta ve stratejik yatırımların önünü açmaktadır. Özellikle TGB'lerde uygulanan Ar-Ge ve inovasyon odaklı destekler, uzun vadeli büyüme stratejilerinde kritik bir rol üstlenmektedir. Bu teşvikler, bilgi teknolojileri ve sanayi sektörlerinde yüksek katma değerli üretimi teşvik ederek, işletmelere küresel rekabette önemli avantajlar sunmaktadır.

TGB'ler ve OSB'lerde uygulanan teşvikler; maliyetlerin azaltılması, yatırımların desteklenmesi ve yenilikçiliğin teşvik edilmesi açısından vazgeçilmez bir role sahiptir. Bu teşviklerin etkin şekilde kullanılması, doğru muhasebeleştirilmesi ve mali raporlarda şeffaf biçimde gösterilmesi, yalnızca işletmelerin değil, genel ekonominin sürdürülebilirliğine de önemli katkılar sunar. Bu bağlamda, teşvik

programlarının sürekli olarak içinde bulunulan şartlara göre güncellenmesi, bu desteklerden en yüksek düzeyde yararlanmayı sağlayacak politikaların geliştirilmesi ve kesinlikle denetimlerin sürekli olarak yapılması gelecekteki ekonomik kalkınmanın temel anahtarlarından birisidir.

Bu çalışmada, TGB'ler ve OSB'lerdeki vergi teşvikleri ve muhasebe uygulamaları ele alınmış, mevcut sistemin avantajları ve eksiklikleri değerlendirilmiştir. Yapılan analizlere göre önerileri aşağıdaki gibi ifade etmek mümkündür. Bunlar;

- Vergi Düzenlemelerinde Netlik Sağlanmalı: Mevcut vergi mevzuatı zaman zaman karmaşık ve çelişkili olabilmektedir. TGB'ler ve OSB'lere yönelik vergi teşvikleri, farklı yasal düzenlemeler içerisinde ele alındığından, uygulamada belirsizlikler de yaşanabilmektedir. Bu teşviklerin sadeleştirilerek tek bir mevzuat çerçevesinde düzenlenmesi, işletmelerin desteklerden daha etkin şekilde faydalanmasını sağlayacaktır.
- Seri Üretim Süreçlerine Yönelik Yeni Modeller Geliştirilmeli: TGB'lerde gerçekleştirilen araştırma ve geliştirme süreçlerinin tamamlanmasının ardından, bu projelerin sanayi üretimine entegre edilmesi gerekmektedir. Ancak, TGB'lerde altyapı yetersizliği nedeniyle seri üretim süreçleri OSB'lerde gerçekleştirilmek zorunda kalmaktadır. Bu nedenle, OSB'ler ile iş birliği yapılarak, araştırma ve geliştirme süreçleri tamamlanan projelerin sanayi üretimine geçişi kolaylaştırılmalı ve üretim süreçleri için yeni vergi teşvikleri sunulmalıdır.
- Muhasebe Standartları Konusunda Yönergeler Yayınlanmalı: TGB'ler ve OSB'lerde faaliyet gösteren işletmelerin muhasebe kayıtları konusunda uygulama farklılıkları bulunmaktadır. Özellikle araştırma ve geliştirme harcamalarının muhasebeleştirilmesi konusunda, teşviklerin uygulanması ve mali yükümlülüklerin doğru yönetilmesi açısından belirsizlikler yaşanmaktadır. Hazine ve Maliye Bakanlığı ile Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı iş birliği yaparak, TGB'ler ve OSB'lerde faaliyet gösteren işletmelere yönelik detaylı bir muhasebe uygulama rehberi yayımlamalıdır.
- Denetim ve İzleme Mekanizmaları Güçlendirilmelidir: TGB'lerde faaliyet gösteren işletmelerin gerçekten araştırma ve geliştirme faaliyeti yürütüp yürütmediği, OSB'lerde yer alan işletmelerin ise üretim süreçlerine yönelik

teşviklerden uygun şekilde faydalanıp faydalanmadığı etkin bir şekilde denetlenmelidir. Bu teşviklerin yalnızca gerçek anlamda inovasyon ve üretim yapan işletmelere sağlanması için, düzenli denetimler yapılmalı ve teşvik mekanizmalarının etkinliği artırılmalıdır.

- Üniversite-Sanayi İş Birliği Daha Etkin Hale Getirilmeli: TGB'ler, üniversiteler ile sanayi işletmeleri arasında köprü görevi görerek akademik bilginin sanayiye aktarılmasını sağlamaktadır. Bunun yanı sıra, OSB'ler de sanayi işletmelerinin üniversiteler ile iş birliği yaparak inovatif üretim teknikleri geliştirmesine olanak tanımaktadır. Bu iş birliklerinin daha etkin hale gelmesi için üniversitelerde araştırma ve geliştirme projelerine yönelik teşvik mekanizmaları artırılmalı, OSB'ler ile TGB'ler arasında daha güçlü bir iş birliği oluşturulmalıdır.

Sonuç olarak, gelişmiş ülkelere nazaran ülkemizde çok daha yeni tarihi olan TGB'ler ve OSB'ler Türkiye'nin sanayi ve teknoloji alanındaki rekabet gücünü artırmak için büyük fırsatlar sunmaktadır. Ancak ülkemizde TGB'lerden ve OSB'lerden elde edilecek faydanın maksimize edilebilmesi için; faiz, kur farkı ve enflasyon gibi konularda belirsizliklerin ve olumsuzlukların minimize edilmesi, kalifiye insan kaynaklarının ivedilikle geliştirilmesi, bu bölgelerde faaliyet göstermenin mali ve mali olmayan avantajlarının ilgili paydaşlara çok daha fazla anlatılması, mevcut teşvik mevzuatının sadeleştirilmesi ve bürokrasinin azaltılması, uygulamada yaşanan aksaklıkların çok hızlı ve ilgili paydaşlar arasında sağlanan koordinasyonla giderilmesi, kesinlikle üniversiteler ile sanayi arasındaki iş birliğinin çok daha fazla üst seviyelere çıkartılması ve mutlaka etkin denetim sisteminin ödün vermeksizin hayata geçirilmesi gerekmektedir. Bu doğrultuda yapılacak düzenlemeler hem girişimcilerin hem de Türkiye ekonomisinin sürdürülebilir büyümesine yatırım, üretim, istihdam ve ihracat ekseninde önemli katkılar sağlayacaktır. Böylece ülkemizde kayıt dışı ekonominin kontrol altına alınması sağlanabilecek ve sonuçta küresel ekonomide çok daha fazla söz sahibi olunabilecektir.

KAYNAKÇA

- Akbulut Başar, A. (2022). TEKNOKENT - Teknoloji geliştirme bölgelerinin dünü, bugünü ve geleceği. Ases III. Uluslararası Sosyal Bilimler Konferansı Bildiriler Kitabı, 14-16 Ekim 2022, Çanakkale, Türkiye.
- Aktaş, R., ve Delen, S. (2021). Teknoloji geliştirme bölgelerindeki firmalara yönelik vergisel teşvik ve desteklerin muhasebe uygulamaları. Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi, 14(2), 727–757.
- Aydın, S. (2021). “Mali Teşvikler ve İşletmeler: Teknoloji Geliştirme Bölgeleri ve Organize Sanayi Bölgeleri Üzerine Bir İnceleme”. GHI Yayınları.
- Bayzin, S., ve Şengür, M. (2019). Üniversite-sanayi işbirliğinde teknoparkların rolü. Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, 15(3), 299–313.
- Bilgin, O., ve Işık, H. B. (2022). Türkiye’deki teknoloji geliştirme bölgeleri üzerine tekno-ekonomik araştırmalar: makale ve tezler üzerine bir içerik analizi. Pamukkale üniversitesi sosyal bilimler enstitüsü dergisi(49,), 342-362.
- Blank, S. ve Dorf, B. (2012). Başlangıç Sahibinin El Kitabı: Harika Bir Şirket Kurmak İçin Adım Adım Kılavuz. K&S Ranch Publishing LLC.
- Boston Consulting Group (BCG). (2022). “Teknoloji ve İnovasyon: Türkiye’nin Yükselen Trendleri”. BCG Yayınları.
- Bozdemir, E., ve Demir, E. (2020). OSB’lerde muhasebe ve vergi uygulamalarının incelenmesi: Bir OSB örneği. Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi, 13(2), 309–335.
- Canbulat, A. (2024). Teknoloji geliştirme bölgelerine uygulanan vergi teşvikleri: Türkiye ve seçilmiş AB ülkeleri örneği (Yüksek lisans tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Maliye Anabilim Dalı).

- Cengiz, E., Ayyıldız, H., & Kırkbir, F. (2010). YENİ ÜRÜN GELİŞTİRME SÜRECİNDE AŞAMA-EŞİĞİ YÖNTEMİYLE SÜREÇ PERFORMANS DEĞERLEMESİ. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 7(1), 435-452.
- Delen, S. (2019). Teknoloji geliştirme bölgelerindeki teşvikler ve muhasebe uygulamaları (Yüksek Lisans,)
- Deloitte. (2020). “Organize Sanayi Bölgeleri ve Ekonomik Etkileri: Türkiye Üzerine Bir İnceleme”. Deloitte Raporu.
- Dinç, E., & Yıldırım, F. (2020). Devlet teşviklerinin TMS/TFRS, BOBİ FRS ve MSUGT çerçevesinde incelenmesi ve muhasebeleştirilmesi. Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, 22(2), 355–383.
- Dünya Bankası. (2022). “Türkiye’nin Teknoloji Geliştirme Bölgeleri: Uluslararası Deneyimler ve Öğrenilen Dersler”. Dünya Bankası Raporu.
- European Commission. (2021). “Technology Development Zones: EU and International Practices”. European Commission Report.
- EY (Ernst ve Young). (2021). “Türkiye’de İnovasyon ve Teknoloji Geliştirme: Sektörel Analiz”. EY Raporu.
- Gürsoy, A., & Ersoy, M. (2018). Turizm işletmelerine sağlanan devlet teşviklerinin muhasebeleştirilmesi: Bir uygulama. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 31, 235–252.
- Girişimcilik ve İnovasyon Araştırmaları. (2021). “Türkiye’nin Teknoloji Bölgeleri ve Girişimcilik: Teori ve Uygulama”. Yayıncı: A-Yayınları.
- Girişimcilik ve İnovasyon Derneği. (2021). “Türkiye’de Girişimcilik ve Teknoloji Bölgeleri: Durum ve Trendler”. Girişimcilik ve İnovasyon Yayınları.

Hızarcı Beşer, B., ve Çetil, C. (2023). Türkiye’de teknokentlere yönelik vergi istisna ve teşviklerin değerlendirilmesi. Sosyal, Beşerî ve İdari Bilimler Dergisi, 6(12), 1677–1693.

International Association of Science Parks and Areas of Innovation (IASP). (2021). “Best Practices in Technology Development Zones”. IASP Report.

Kalkınma Ajansı Raporları. (2023). “Bölgesel Kalkınma ve İnovasyon Teşvikleri: Türkiye Örneği”. Kalkınma Ajansı Yayınları.

Kalkınma Ajansı Sektörel Raporları. (2023). “Organize Sanayi Bölgeleri ve Teknoloji Geliştirme Bölgeleri’nde Kalkınma Politikaları”. Kalkınma Ajansı Yayınları.

Kaya, A. (2018). “Organize Sanayi Bölgeleri ve Bölgesel Kalkınma: Teori ve Uygulama”. ABC Yayınları.

Kaya, A., ve Tektüfekçi, F. (2024). Teknoloji geliştirme bölgelerinde vergi ve muhasebe uygulamaları üzerine bir SWOT analizi: İzmir ili DEPARC örneği. İzmir Yönetim Dergisi, 5(2), 100–114.

KOSGEB Yatırım Destek Programları. (2022). “KOSGEB Teşvikleri ve Teknoloji Bölgeleri: Uygulama ve Analiz”. KOSGEB Yayınları.

KOSGEB. (2020). “Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Destek Programları Raporu”. KOSGEB Yayınları.

Kutbay, H. (2017). Ar-Ge faaliyetlerine yönelik uygulanan vergi teşviklerinin ekonomik büyüme üzerine etkisi: Türkiye ve seçilmiş ülkelerde ekonometrik bir analiz). Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kır, K. (2019). Teknoloji geliştirme bölgelerinin (Teknokent) vergi ve muhasebe uygulamaları açısından incelenmesi (Yüksek Lisans Tezi). Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.

- McKinsey ve Company. (2021). “Türkiye’nin Sanayi ve Teknoloji Politikaları: Bir Değerlendirme”. McKinsey Raporu.
- Murat, S., ve Esenlikci, A. C. (2024). Organize sanayi bölgelerinin bölgesel kalkınmaya etkisi: Trabzon ilinde bir alan araştırması. *Sosyoekonomi*, 32(62), 341–362.
- OECD. (2021). “Bölgesel Kalkınma ve İnovasyon: Türkiye ve Organize Sanayi Bölgeleri Üzerine Bir Çalışma”. OECD Yayınları.
- OSBÜK. (2024, Aralık). Başkanın mesajı. Organize Sanayi Bölgeleri Üst Kurulu.
- PwC (PricewaterhouseCoopers). (2022). “Türkiye’nin Teknoloji Geliştirme Bölgeleri: Yatırımcı Perspektifleri”. PwC Yayınları.
- Ries, E. (2011). *Yalın Girişim: Günümüz Girişimcileri Kökten Başarılı İşletmeler Yaratmak İçin Sürekli Yeniliği Nasıl Kullanıyor*. Crown Yayın Grubu
- Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı AR-GE Destekleri. (2021). “Teknoloji Geliştirme Bölgelerindeki AR-GE Teşvikleri”. Bakanlık Yayınları.
- Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Yatırım Teşvikleri Genel Müdürlüğü. (2021). “Yatırım Teşvikleri ve Organize Sanayi Bölgeleri Üzerine Güncel Veriler”. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Yayınları.
- Sanayi ve Ticaret Odası Yayınları. (2022). “OSB’lerde Yatırımcı Destek Programları”. Sanayi ve Ticaret Odası Raporu.
- Sektörel Analiz Derneği. (2022). “Türkiye’de Sektörel Gelişmeler ve Teşvik Politikaları”. Sektörel Analiz Yayınları.
- Teknoloji ve İnovasyon Enstitüsü. (2021). “Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde İnovasyon Kapasiteleri”. Teknoloji ve İnovasyon Enstitüsü Raporu.

Tepe, E., & Zaim, S. (2022). Türkiye ve dünyada teknopark uygulamaları: Teknopark İstanbul örneği. International Congress of Local Development and Finance Bildiriler Kitabı, 123–135

Türkiye Bilişim Derneği Raporları. (2022). “Teknoloji Bölgelerinde Bilişim Sektörü ve Teşvikler”. TBD Yayınları.

Türkiye Bilişim Derneği. (2022). “Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde Bilişim Sektörü: Türkiye Üzerine Bir Çalışma”. TBD Yayınları.

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı. (2021). “Organize Sanayi Bölgeleri ve Ekonomik Etkileri Raporu”. Cumhurbaşkanlığı Yayınları.

Türkiye Cumhuriyeti Organize Sanayi Bölgeleri Kanunu. (2020). Resmi Gazete.

Türkiye Cumhuriyeti Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı. (2022). “Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Yıllık Raporu”. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Yayınları.

Türkiye Cumhuriyeti Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu. (2021). Resmi Gazete.

Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM). (2022). “İhracat ve Teknoloji Bölgeleri: Türkiye’nin Uluslararası Rekabetçiliği”. TİM Yayınları.

Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM). (2023). “Teknoloji Bölgeleri ve İhracat Performansı: Türkiye Üzerine Bir İnceleme”. TİM Raporu.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). (2023). “Organize Sanayi Bölgeleri ve Teknoloji Geliştirme Bölgeleri İstatistik Raporu”. TÜİK Yayınları.

TÜSİAD. (2021). “Sanayi Bölgeleri ve Teknoloji Geliştirme: Türkiye’nin Rekabet Gücü”. TÜSİAD Raporu.

Uluslararası Para Fonu (IMF). (2022). “Türkiye’de Sanayi Politikaları ve Teşvikler Raporu”. IMF Raporu.

- Uluslararası Ticaret Merkezi (ITC). (2022). “Teknoloji ve İnovasyon Bölgeleri: Uluslararası Perspektifler”. ITC Yayınları.
- UNCTAD. (2020, s.69). “Technology Parks and Economic Development: Global Perspectives”. UNCTAD Report.
- Vergi Usul Kanunu ve İlgili Tebliğler. (2022,). Türkiye Cumhuriyeti Maliye Bakanlığı.
- World Economic Forum. (2022). “Global Innovation and Technology Parks: Comparative Analysis”. WEF Report.
- Yalçın, F. (2022). “İnovasyon ve Bölgesel Kalkınma: Türkiye’nin Organize Sanayi Bölgeleri ve Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Teşvik Politikaları”. MNO Yayınları.
- Yıldız, F., Kavak, Z. N., & Aktan, M. N. (2023). The impact of public investment expenditures on economic growth in Turkey. BILTURK: The Journal of Economics and Related Studies, 5(3), 199-213.
- Yığın, Y. (2019). Teknoloji geliştirme bölgelerinin ekonomiye katkısı ve vergilendirilmesi (Yüksek lisans dönem projesi, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Maliye Anabilim Dalı).
- Çam, H. (2011). Organize Sanayi Bölgeleri ve Uygulanan Teşvik Politikalarının İşletmeler Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi: Osmaniye Organize Sanayi Bölgesinde Uygulama. KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 13 (20), 55-63.
- Çelik, M. (2019). “Teknoloji Geliştirme Bölgeleri: Yasal Çerçeve ve Uygulamalar”. DEF Yayınları.
- Ölmez, M., Bayrak, B., & Karakılçık, Y. (2024). Türkiye’de Organize Sanayi Bölgelerinin Yapısal Sorunları Ve Çözümüne Yönelik Öneriler. Bitlis Eren Sosyal Araştırmalar Dergisi , 354–371.

Örnek Özden, E. (2016). Kalkınma aracı olarak organize sanayi bölgelerini yeniden kurgulamak. *Megaron*, 11(1), 106–124.

Öz, E., ve Buyrukoğlu, S. (2015). “Osmanlı döneminden günümüze Türkiye’de uygulanan yatırım teşvik politikaları ve etkinliği.” *Gümrük ve Ticaret Dergisi*, 6, 35–49.

Öztürk, A. (2020). “Vergi Teşvikleri ve Yatırımlar: Türkiye ve Uluslararası Deneyimler”. JKL Yayınları.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı ve Soyadı : Davut AKAR

EĞİTİM

2003-2006 : Fatih Ticaret Meslek Lisesi

2007-2010 : Anadolu Üniversitesi Muhasebe ve Vergi
Uygulamaları Ön Lisans Programı

2010-2012 : Anadolu Üniversitesi İşletme Bölümü Lisans
programı

2018-2020 : Anadolu Üniversitesi İlahiyat Ön Lisans
Programı

2021-2024 : Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyal
Bilimler
Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Muhasebe ve
Finansman Yüksek Lisans Programı

İŞ DENEYİMİ

2005-2011 : Özgüven Mali Müşavirlik Ofisi-Muhasebe
Stajyeri

2011-2017 : Ensar Tekstil-Ön muhasebe

2017-Devam Ediyor : Akar Mali Müşavirlik Ofisi: Serbest
Muhasebeci Mali Müşavir

